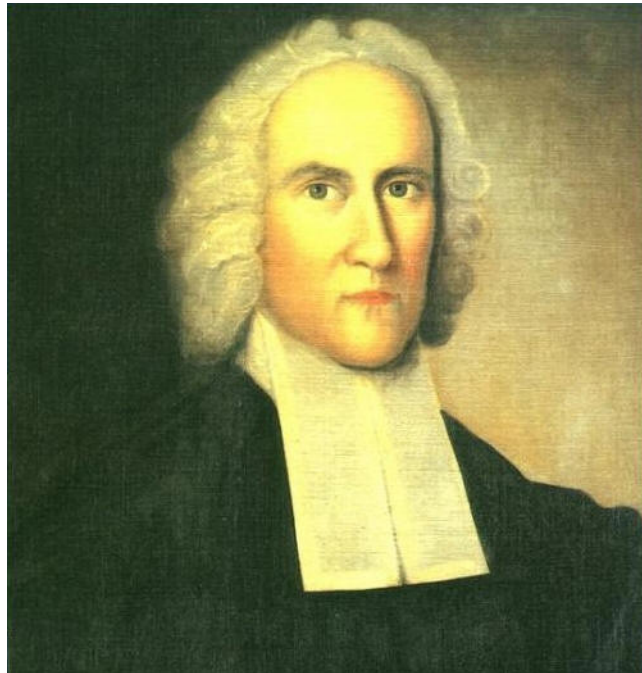

DE GESCHIEDENIS VAN HET WERK DER VERLOSSING

door

Jonathan Edwards

Uit het Engels vertaald door

Casey Tjooitink

Eerder verschenen bij Abr. van Paddenburg
Utrecht 1776-77.

LEVENSCHETS

Jonathan Edwards werd geboren 5 oktober 1703 in East Windsor, een klein dorp aan de Connecticut rivier in Amerika. Hij was een zoon van Timothy Edwards, predikant en van Esther Stoddard, dochter van de bekende Salomon Stoddard, predikant te Northampton. In Nederland is Stoddard bekend door zijn boek: 'Een leidsman tot Christus'. Jonathan werd krachtdadig bekeerd toen hij 17 jaar was. Hij was student aan het Yale College. Ongeveer 1725 werd hij predikant in Northampton, waar zijn grootvader reeds 55 jaar stond.

Edwards maakte daar enkele bijzondere opwekkingen mee. Bekend is de Grote Opwekking van 1741-1743. Zoals het meestal met Gods trouwe knechten gaat, ondervond ook Edwards naderhand tegenwerking van een deel van zijn gemeente. De oorzaak was onder andere zijn tuchtmaatregel en een strengere opvatting over het H.A. dan zijn voorganger Stoddard. Op 22 juni 1751 vertrok hij van Northampton en werkte hij onder meer als zendeling onder de Indianen. Rond 1758 werd hij benoemd als president van het Princeton College. Kort daarop stierf hij aan inenting tegen de kinderpokken. Edwards liet een schat aan theologische -en enkele filosofische- boeken na, die in de Engels sprekende wereld behoorlijk hoge waardering hebben.

In ons land is Edwards bekend geworden door zijn publicaties over een opwekking in 1734/35. In dit revival had hij een belangrijk aandeel. Zijn voornaamste publicatie over de opwekking in zijn gemeente te Northampton is voor de 3e keer in het Nederland verschenen in 1987.

Edwards besteedde ruime aandacht aan de onvervulde profetie. Eén van zijn boeken heet: 'Apocalyptic Writings'. Aantekeningen over Openbaring van Johannes.

Hij zet uiteen dat Openbaring 20, waar gesproken wordt over de Heerlijke Kerkstaat, onlosmakelijk verbonden is aan Openbaring 18 en 19. Deze hoofdstukken zijn in chronologische volgorde beschreven. De val van het geestelijke Babylon gaat samen met de machtige prediking van het Woord Gods. Daardoor wordt de weg gebaad naar een duizendjarige heerlijke Kerkstaat. Hij noemt deze tijd: 'de sabbat der aarde', pag. 144. Edwards schrijft:

'De ondergang van de paapse invloed is maar een klein deel van hetgeen vereist wordt om voort te brengen en te vestigen een zodanige staat van zaken in de wereld, zoals beschreven wordt in het Millennium van Openbaring 20. Waarin Satans zichtbare koninkrijk overal en geheel is ten onder gebracht en een definitief einde wordt gemaakt aan alle ketterij, dwalingen en valse religies, hoedanig die ook zijn, op de hele aarde, "opdat de satan de volkeren niet meer verleiden zou", 20:3, pag. 219 etc.'

HET WERK DER VERLOSSING

In dit boek behandelt Edwards de verlossing van Christus' Kerk op aarde, vanaf Adam tot de Wederkomst van Christus.

De titel luidt: **A History of the Work of Redemption.**

In het Nederlands luidt de volledige titel: De historie van het werk van verlossing, bevattend een uitleg van de Godgeleerdheid in een geheel nieuwe methode, door de overleden weleerwaarde drs. Jonathan Edwards, president van het college te New Jersey.

In 1739 preekte Edwards een serie preken over Jesaja 51:8 ..."Maar Mijn gerechtigheid zal in eeuwigheid zijn en Mijn heil van geslacht tot geslachten". Hierin verklaarde hij breedvoerig het werk Gods in de verlossing der wereld als de basis van de leer der zaligheid. Deze preken zijn door hem uitgewerkt in een complete verhandeling. Ook hierin verwijst hij naar Lowman als het gaat over de uitleg van de 7 fiolen in Openbaring 16: 'met grotere waarschijnlijkheid dan allen die voor hem de fiolen uitgelegd hebben'. Het boek van Edwards werd voor het eerst gepubliceerd in het Engels, in 1773.

Het boek bevat een theologisch en historisch overzicht van de verlossing die de Heere Zijn Kerk heeft gegeven vanaf Adam's tijd tot op de Wederkomst van Christus.

De korte inhoud van het gedeelte wat handelt over de toekomstige verlossing van Christus' kerk op aarde is als volgt:

Edwards legt uit dat de Kerk van Christus verlost werd van de Romeinse overheersing in de dagen van Constantijn de Grote 313-337, de eerste Christelijke keizer. Onder zijn regering werd de Christelijke godsdienst staatsgodsdienst. Maar de Kerk kreeg langzamerhand met 2 andere onderdrukkers te maken. Ten eerste de Roomse Antichrist in de Westerse Kerk en ten tweede de Mohammedaanse overheersing in de landen waar de Oosterse Kerk gevestigd was. Edwards volgt de gangbare mening van de oude theologen dat de Roomse Antichrist bij trappen (gradually) aan de macht is gekomen. In 606 (dit moet 607 zijn) werd hij tot algemeen bisschop van de Christelijke Kerk verklaard.

Edwards nieuwe methode bestaat erin dat hij in zijn verklaring van de Openbaring van Johannes de uitleg van Moses Lowman volgt, blz 296. Uitgezonderd het definitief vaststellen van de aanvang van de 1260 jaren die de Antichrist zal regeren, wat Lowman wel doet. Edwards schrijft: *"Ik ben er ver vandaan om vast te stellen wanneer de regering van de Antichrist begon"*, blz. 288.

Edwards beschrijft de toestand van de Christelijke Kerk in diverse tijdperken.

- a. Een tijdperk onder de vervolgingen van de Romeinse, heidense macht, afgebeeld in de grote rode draak, Openbaring 12.
- b. Een tijdperk onder de overheersing van de Roomse en Mohammedaanse Antichrist. Hij onderscheidt een tijdvak vóór de Reformatie.
- c. En daarna, onder trapsgewijze afname van de macht van de Antichrist.
- d. De ondergang van Satans zichtbare koninkrijk op aarde met de bekering van de Joden en de heerlijke Kerkstaat, gedurende 1000 jaar.

Hoofdtijdperken

Wij kunnen Chronologie op 2 manieren berekenen.

1^e vanaf de Schepping en

2^e vanaf de Christelijke jaartelling.

De perioden zien er als volgt uit:

Periode	Aantal jaren	Ná de Schepping	Vóór de Chr.jaartell.
Van de Schepping tot de Zondvloed	1650	0 -1650	3974 -2324
Na Zondvloed tot geboorte Abram	350	1651-2000	2324 -1974
Van Abrams geboorte tot de Uittocht	500	2001-2500	1974 -1474
Van Wetgeving tot 4 ^e jr Salomo	480	2501-2980	1473/4 -993/4
Van Tempelb. tot Ballingschap, (390-3 à 4j.)	386/7	2981-3366/7	993/4 - 607
Van begin Ballingschap tot terugkeer Juda	70	3467-3437	607 - 537
Vanaf bouw 2 ^e Tempel tot komst Ezra	80	3437-3517	537 - 457
Van Ezra tot Johannes de Doper, (Dan. 9:25)	<u>483</u>	3517-4000	457 - 26 ná Chr.
Totaal		4000	
Van Johannes de Doper tot Openbaring van Joh.		<u>70</u>	4000-4070 -27-97 na Chr.
Totaal		4070	

In de Reformatie en de eerste eeuw daarna dateerden de meeste schrijvers de geboorte van Christus 3950-3980 na de Schepping. Sinds de Chronologie van James Usher (1660) dateren de veel 'oude' schrijvers de geboorte van Christus omtrent 4000 jaar na de Schepping. Toch blijkt dit niet houdbaar te zijn. W. Perkins berekende een periode van 3967 na de Schepping en H. Bullinger 3970, tot de geboorte van Christus. Met deze jaartallen wordt in deze Chronologie verder gewerkt, maar wel vergeleken met de nieuwe ontdekkingen in Archeologie e.d. en bestudering van documenten.

Dat geeft inderdaad te zien dat de tijd tussen de Schepping tot de Prediking van Johannes de Doper een periode beslaat van 4000 jaar. De Doop van Christus door Johannes de Doper is het cruciale punt van de Nieuw-Testamentische periode. Vandaar dat Markus en Johannes hun Evangelie met de prediking van Johannes beginnen. Tussen de Prediking van Johannes en de Uitstorting van de Heilige Geest ligt een overgangperiode van 4 jaar.

EERSTE PERIODE

Vanaf de zondeval tot aan de menswording van Christus

Mijn eerste werk is te laten zien hoe het werk der verlossing vanaf de zondeval tot aan de menswording van Christus uitgevoerd wordt, namelijk:

- a. Dat gedurende de periode vanaf de zondeval tot aan de vleeswording van Christus dingen werden gedaan die voorlopers en een onderpand van de komst van Christus als Verlosser waren. Alle dingen die door God gedurende deze periode in de wereld gedaan werden, waren een voorbereiding voor deze gebeurtenis. Er waren veel veranderingen en ontwikkelingen in de wereld. Deze dingen waren allemaal slechts het draaien van de wielen van de Voorzienigheid van God, ze baanden de weg naar de komst van Christus en de dingen die Hij in de wereld ging doen. Alles wat Hij deed wees naar God.
- b. De dingen die God deed waren vooral de grote werken die Hij voor Zijn Kerk verrichtte. De Kerk ervoer een grote verscheidenheid in de voorzienigheid van God, in geheel verschillende omstandigheden, vóórdat Christus kwam. Nu al die gebeurtenissen waren bedoeld om Zijn komst voor te bereiden. God gaf verlossing aan de mensenzielen gedurende die periode, ofschoon er maar weinig werden verlost, vergeleken met het aantal dat op die periode volgde. Die verlossingen waren, als het ware, een voorproefje. Alle zielen die verlost werden vóórdat Christus kwam, waren slechts een voorsmaak van de oogst die later zou komen.
- c. God bracht vele minder belangrijke verlossingen en bevrijdingen teweeg aan Zijn Kerk en volk, vóór de komst van Christus. De verlossingen waren slechts vele afbeeldingen en voorlopers van het grote komende verlossingswerk van Christus. Van tijd tot tijd openbaarde God Zichzelf in het verleden, vanaf de zondeval tot aan de komst van Christus.

Gedurende die periode ervoer de kerk het licht van Gods openbaring, door de woorden van God. Tot op zekere hoogte ervoeren zij het licht dat het Evangelie bracht. Maar al die openbaringen waren slechts een groot aantal voorlopers van dat grote licht dat Hij die later kwam, bracht, en het Licht der wereld werd. Die gehele periode was als het ware de nachttijd, waarin de kerk van God niet geheel in het duister was. Het was hetzelfde als het licht van de maan en sterren die wij gedurende de nacht hebben, een schemerig licht vergeleken met het licht van de zon, het is vermengd met een grote hoeveelheid duisternis. Het had niet de overhand, (2 Kor. 3:10) tenminste niet de glorie die boven de duisternis uitstak. De kerk had inderdaad het licht van de zon, maar het was slechts licht dat door de maan en sterren werd gereflecteerd. Gedurende die hele periode (van duisternis) was de kerk van ondergeschikt belang. Het is duidelijk dat de apostel ons dat in Gal. 4:1, 2, 3 leert: *"Doch ik zeg, zo langen tijd als de erfgenaam een kind is, zo verschilt hij niets van een dienstknecht, hoewel hij een heer is van alles; maar hij is onder voogden en verzorgers, tot den tijd van den vader tevoren gesteld alzo wij ook, toen wij kinderen waren, zo waren wij dienstbaar gemaakt onder de eerste beginselen der wereld"*.

Maar hier, om het nog duidelijker te maken, wil ik deze periode vanaf de val tot de komst van Christus in zes kleinere tijdperken of gedeeltes onderverdelen:

1. Vanaf de zondeval tot aan de zondvloed.
2. Vanaf de zondvloed tot aan de roeping van Abraham.
3. Vanaf Abraham tot aan Mozes.
4. Vanaf Mozes tot aan David.
5. Vanaf David tot aan de ballingschap in Babel.
6. Vanaf de ballingschap tot aan de geboorte van Christus.

Deel 1/ VANAF DE ZONDEVAL TOT AAN DE ZONDVLOED.

Dit gedeelte was het verste van Christus` geboorte verwijderd. Toen al werd dit grote werk begonnen. Toen al werd er een begin gemaakt aan dit grote bouwwerk, dat pas voltooid zal zijn bij het einde der wereld, zoals ik u nu laat zien *hoe*. En uit dat oogpunt gezien, merk ik het volgende op:

I.

Zodra de mens in zonde viel, begon Christus met Zijn taak als Middelaar. Het was tóen dat Christus Zijn werk en ambt als Middelaar voor het eerst begon. Hij was daarmee begonnen voordat de wereld was geschapen. In samenwerking met de Vader was het Zijn taak om Middelaar voor de mens te zijn, en dat ambt voor eeuwig te bekleden als daar reden voor was. Maar nu was de tijd daarvoor gekomen. Toen de mens in zonde viel, kwam die reden. En toen, zonder enige vertraging, begon Christus met dit ambt dat Hem was opgelegd vanaf het begin der tijd. Zodra de mens viel (in de zondeval), bekleedde Christus, de eeuwige Zoon van God, Zich met het Middelaarswerk, en presenteerde Zichzelf met die eigenschap aan de Vader. Ogenblikkelijk trad Hij tussen een heilige, oneindige, beledigde Majesteit en een mensheid die Hem had beledigd, in, en Zijn tussentreding werd geaccepteerd. En aldus werd de volle toorn verhinderd verder te gaan in die verbazingwekkende vloek die de mens zichzelf op de hals had gehaald.

Het is duidelijk dat Christus het ambt van Middelaar tussen God en de mens begon uit te voeren, zodra de mens in zonde viel, want de mens begon dadelijk genade te ervaren. Er was genade in Gods geduld met mensen, zodat Hij hen niet vernietigde, zoals Hij dat deed met de engelen toen die vielen. Maar er wordt geen genade aan de gevallen mens gegeven, was het niet dank zij een Middelaar. Als God door middel van genade Satan niet in bedwang had gehouden, zou hij onmiddellijk op zijn prooi zijn afgesprongen. Zodra de mens in zonde viel begon Christus aan Zijn taak als Middelaar voor de mens. Er wordt aan de mens geen genade geschonken, alléén de genade die dankzij de bemiddeling van Christus verkregen wordt. Christus begon de taak te verrichten die Hij door de eeuwen heen voortzette. Vanaf die dag nam Christus de zorg voor de kerk van de uitverkorenen op Zich. Hij nam bij het uitvoeren van al Zijn ambten de zorg voor de gevallen mensheid op Zich. In Zijn ambt als Profeet begon Hij de mensen vanaf dat moment te onderwijzen, en Hij bemiddelde ook voor de gevallen mensheid in Zijn ambt als Priester. Hij nam, als het ware, vanaf dat moment, de zorg en de last van het bestuur van de kerk en de wereld op Zich. Vanaf dat moment zorgde

Hij voor de verdediging van Zijn kerk tegen al haar vijanden. Toen satan, de grote vijand, de mens had veroverd en omvergeworpen, werd de kwestie van weerstand en verovering de taak van Christus. Vanaf dat moment begon Hij de taak om die listige en sterke vijand aan te pakken. Hij was daartoe bestemd, als de Heere der Heerscharen, de Overste Leidsman van hun zaligheid, Hebr. 2:10; wat Hij vanaf het begin altijd heeft gedaan. Op die manier ging Hij te werk, en dat werk zal Hij tot aan het einde van de wereld doen.

Vanaf die tijd dat de mens had gezondigd, werd deze lagere wereld, met al zijn belangen, als het ware overgedragen aan de Zoon van God. God de Vader wilde buiten Hem niets meer aan de mens doen. Hij wilde zonder de Middelaar geen bezorgdheid voor de mensenwereld meer hebben, die van Hem afgevallen waren en tegen Hem in opstand waren gekomen. Van nu af aan wilde Hij niet langer Zelf zorgdragen voor de belangen van de mensheid, maar alleen door middel van een Middelaar, hetzij door middel van onderwijs aan de mensen, of door middel van besturing of het schenken van zegeningen. En daarom, als we in de Goddelijke geschiedenis lezen wat God telkens voor de kerk en Zijn volk deed, en wat Hij tegen hen zei, en hoe Hij Zichzelf aan hen openbaarde, dan moeten wij begrijpen dat dit hoofdzakelijk van de tweede persoon in de Drie-eenheid kwam. Dit kan met Joh. 1:18 worden bewezen: *"Niemand heeft ooit God gezien; de eniggeborene Zoon, Die in den schoot des Vaders is, Die heeft [Hem ons] verklaard"*. Daarom wordt Hij "Het Beeld des onzienlijke Gods" genoemd, Kol. 1:15, dat laat doorschemeren dat, ofschoon de Vader onzichtbaar is, Christus Degene is Die Hem representeert, en door wie Hij kan worden gezien, of door Middelen waarvan de kerk vaak een God ontmoet die niet onzichtbaar is. Specifiek gezien, Christus verscheen later in de menselijke natuur.

Ja, niet alleen was deze lagere wereld aan Christus overgedragen, opdat Hij de zorg en regering daarvan mocht hebben, en het in overeenstemming bracht met Zijn verlossingsplan, maar ook in zekere mate de gehele schepping. Vanaf die tijd waren de engelen aan Hem gebonden, ze waren in Zijn ambt als Middelaar aan Hem onderworpen, teneinde Hem in deze positie te dienen, en aldus deden ze dat vanaf die tijd, zoals de geschiedenis van de Bijbel ons laat zien. Van tijd tot tijd zien we een beschrijving van hun daden als geestelijke helpers in de besturing van de kerk van Christus.

Daarom mogen we aannemen, dat direct na de zondeval onder de engelen in de hemel bekendgemaakt werd, dat God een verlossingsplan had betreffende de gevallen mens, en dat Christus nu het ambt en het werk van Middelaar tussen God en de mensheid had, zodat ze vanaf dat moment wisten wat hun taak was - onderdanig zijn aan Christus in dat ambt. En nadat Christus in dat ambt, als de God-Mens en Middelaar, plechtstatig verhoogd en verheerlijkt werd, wordt Hij *de Koning des hemels* genoemd. Vanaf dat moment werd Hij als het ware het Licht, de Zon des hemels, in de positie van God-Mens en Middelaar. Dit komt overeen met wat in Openbaring 21:23 staat: *"En de stad behoeft de zon en de maan niet, dat zij in dezelve zouden schijnen; want de heerlijkheid Gods heeft haar verlicht, en het Lam is haar Kaars"*. Dus de gebeurtenis die aan de engelen bekend werd gemaakt, het feit dat Christus nu het ambt van Middelaar tussen God en de mens op Zich had genomen, was als het ware het eerste aanbreken van dat Licht in de hemel. Maar wanneer Christus ná Zijn lijden ten hemel voer, en toen Hij op de hemelse troon als Koning was gezeten, verrees deze zon in de

hemel, en werd toen dat Licht dat het Nieuwe Jeruzalem verlichtte. Maar dat Licht begon onmiddellijk na de zondeval al te schijnen.

II.

Op dat ogenblik werd het Evangelie met deze woorden op aarde geopenbaard: *"En Ik zal vijandschap zetten tussen u en tussen deze vrouw, en tussen uw zaad en tussen haar Zaad; Datzelve zal u den kop vermorzelen, en gij zult het de verzenen vermorzelen"*. Gen. 3:15. Wij moeten aannemen dat Gods bedoeling om de gevallen mensheid te verlossen eerst in de hemel onthuld was, voordat het op de aarde werd onthuld, want het werk dat de engelen in hun taak als geesten die hulp bieden aan de Middelaar, vereiste dat. Want direct nadat Christus het ambt van Middelaar op Zich genomen had, was het nodig dat de engelen onmiddellijk klaar stonden om Hem in dat ambt onderdanig te zijn, zodat dit Licht eerst in de hemel aanbrak, maar heel vlug daarna gebeurde hetzelfde op aarde. Die woorden van God duiden op een andere Borg die voor de mens was aangesteld, daar de eerste borg (Adam) had gefaald. Dit was voor het eerst dat er over het Verbond der Genade gesproken werd. Dit was het eerste aanbreken van het Licht van het Evangelie op aarde.

Vóór de zondeval bevatte de aarde daglicht, licht van de kennis van God, het licht van Zijn heerlijkheid, en het licht van Zijn gunst. Maar toen de mens in zonde viel, werd al dit licht onmiddellijk uitgeblust, en de wereld keerde weer terug tot totale duisternis; een ergere duisternis dan die er bij het begin der wereld was, waarover wij kunnen in Gen. 1:2 lezen: *"De aarde nu was woest en ledig, en duisternis was op den afgrond; en de Geest Gods zweefde op de wateren"*. Dit was duizendmaal donkerder dan dát. Geen mens, en ook geen engelen waren in staat om een manier te vinden, waarmee deze duisternis kon worden verdreven.

De ware zwartheid van deze duisternis werd zichtbaar toen Adam en zijn vrouw ontdekten dat zij naakt waren, en vijgenbladen naaiden - toen zij de stem van God hoorden wandelen in het paradijs, en zich verborgen tussen de bomen in de hof. En toen God hen ter verantwoording riep, en tegen Adam zei: *"Wat is dit, [dat] gij gedaan hebt? Hebt gij van die boom gegeten, van welke Ik u gebood, dat gij daarvan niet eten zoudt?"* We kunnen veronderstellen dat hun harten vol van ontzetting en schaamte waren. Maar deze woorden van God, Gen. 3:15, waren na deze duisternis de eerste lichtstralen van het Evangelie. Voor het eerst verscheen een beetje licht na deze troosteloze duisternis, welke voorheen zonder één straaltje licht, zonder enige troost, of totaal zonder enige hoop, was. Het was een vage openbaring van het Evangelie, en het was niet direct tot Adam of Eva gericht, maar het was wat God tegen de slang zei. Maar tegelijkertijd was het ook heel duidelijk te begrijpen, iets dat, als het niet zoveel tijd in beslag nam, gemakkelijk aangetoond kan worden.

Hier was een zekere doorschemering van een plan van genade, dat door middel van "het Zaad der vrouw" in werking trad, iets dat als het eerste lichtstraaltje van de zon was, als hij in het oosten verrees. Deze aanwijzing van barmhartigheid werd zelfs aan hen gegeven vóórdat Adam of Eva werden geoordeeld, iets dat van Gods genade getuigde, opdat zij niet onder het vonnis van veroordeling zouden bezwijken zonder enige houvast waar ze hun hoop op konden vestigen. Eén van de belangrijke dingen die door middel van het werk der verlossing gedaan werd wordt hier duidelijker

zichtbaar gemaakt dan het overige van dat Plan, namelijk, dat God Zijn vijanden onder de voeten van Zijn Zoon ging onderwerpen. Dat plan werd nu bedreigd, en Gods ontwerp van dit plan werd nu voor het eerst bekend gemaakt. Het was een taak die Christus moest uitvoeren, een ambt dat Hij spoedig op Zich nam en iets dat Hij vanaf dat moment tot aan het einde der wereld volkomen ging vervullen. Satan had ongetwijfeld door middel van de zondeval een grote overwinning behaald, door te proberen het voornemen Gods, toen Hij de wereld en de mens schiep, te verijdelen. Maar met deze woorden laat God hem duidelijk weten wat Zijn Plan was: het feit dat hij (satan) op de duur niet zou zegevieren, maar dat een totale overwinning over hem zou worden behaald, door middel van het Zaad van de vrouw.

De openbaring van het Evangelie in dit vers was het eerste ding dat Christus in Zijn profetisch ambt deed. Misschien herinnert u zich, dat in de eerste van die drie verklaringen die gemaakt werden, gezegd werd dat God vanaf de zondeval tot aan de vleeswording van Christus dingen deed die een voorbereiding waren voor de komst van Christus, en het werk dat Hij als Verlosser zou doen; die dingen waren een voorloper en onderpand van wat zou komen. Eén van die dingen die God toen deed om de weg voor de komst van Christus in de wereld voor te bereiden, *was het te voorzeggen en te beloven*, iets wat Hij telkens door de eeuwen heen heeft gedaan, tótdat Christus kwam. Dit was de eerste keer dat deze belofte werd gedaan, de eerste keer dat dit ooit aan de wereld werd voorspeld.

III.

Kort hierna werd de gewoonte om offers te brengen ingesteld, iets dat regelmatig gedaan werd en *een type was van het offer dat Christus bracht*, totdat Hij kwam en Zichzelf aan God offerde. Een offer brengen was niet iets dat door de Levitische wet van Mozes was ingesteld. Want het maakte lang daarvoor deel uit van de door God ingestelde manier van aanbidding, zelfs al vanaf het eerste begin van Gods zichtbare kerk op aarde. We kunnen van de patriarchen Abraham, Izak en Jakob lezen dat zij offeranden brachten, en Noach vóór hen, en Abel daarvóór. En dit was iets dat door God was ingesteld. Want het hoorde bij de aanbidding van God dat door Zijn volk uit het geloof werd geofferd, en het werd dan door Hem geaccepteerd. Dit bewijst dat Hij dat Zelf had ingesteld. Want het brengen van offeranden is niet iets dat deel uitmaakt van natuurlijke aanbidding. Het licht der natuur leert de mens niet om beesten aan God te offeren. Om acceptabel voor God te zijn, moet men gehoorzaam zijn aan een duidelijk gebod of een inzetting. Want God had een afkeer om door mensen ingestelde regels te worden aanbeden, als die regels niet door Hem Zelf waren ingesteld, Jes. 29:13: *"Want de Heere heeft gezegd: Daarom dat dit volk [tot Mij] nadert met zijn mond, en zij Mij met hun lippen eren, doch hun hart verre van Mij doen; en hun vreze, [waarmede zij] Mij [vrezende,] mensengeboden zijn, die hun geleerd zijn; Daarom, ziet, Ik zal voorts wonderlijk handelen met dit volk....."*. Als de wijze van aanbidding niet door God Zelf is ingesteld, kan de manier waarop dit wordt gedaan niet uit geloof worden geofferd, want geloof heeft geen (onder)grond, als de manier van geloven niet door God Zelf is bepaald. Het kan dan niet worden geofferd als iets dat God accepteert. Want de mens heeft dan niet de zekerheid van Gods belofte dat Hij het accepteert, als de wijze van aanbidding niet overeenkomt met de standaard die God Zelf heeft gezet. We kunnen daarom hieruit concluderen, dat de gewoonte om offers aan God te

brengen spoedig na de zondeval was begonnen. Want de Schrift leert ons, dat Abel: "*de eerstgeborenen zijner schapen, en hun vet*" aan God offerde, en "*de HEERE zag Abel en zijn offer aan*". Gen. 4:4; Heb. 11:4. En er is in dat verhaal niets dat de indruk geeft dat hiermee (offers brengen) pas werd begonnen toen Abel dat offer aan God bracht, maar het lijkt alsof Abel slechts een gewoonte volgde, die al eerder was ingesteld.

En het is hoogst waarschijnlijk dat het, onmiddellijk nadat God het verbond der genade had geopenbaard, was ingesteld, Gen. 3:15, een verbond en een belofte dat de grondslag was waarop de gewoonte om offeranden te brengen gebouwd was. *Die belofte* was de eerste steen die gelegd was in dat geweldige bouwwerk, het verlossingswerk, dat bij het einde der wereld voltooid zal zijn. En de volgende steen die daarop rustte was *de instelling van offeranden, een type van het grote Offer*.

Het volgende, waar we een beschrijving van hebben, nadat God een vonnis had uitgesproken over de slang, de man en de vrouw, was dat God kledingstukken van dierenhuiden voor hen maakte, en dat Hij ze daarmee kleepte; dat waren volgens de meeste godgeleerden waarschijnlijk de huiden van geofferde beesten, want er is geen enkele andere beschrijving die een reden aan de mens geeft, om dieren te slachten, behalve om hen op te offeren in de offerdienst, wat ook ná de zondvloed gebeurde. Tot na de zondvloed was het niet de gewoonte van de mens om vlees als dagelijks voedsel te gebruiken. Het eerste voedsel dat de mens vóór de zondeval in het Paradijs at, waren de vruchten van de bomen die in het Paradijs waren. Toen de mens ná de zondeval verboden werd om nog langer in het Paradijs te verblijven, bestond zijn voedsel uit "het kruid des velds", Gen. 3:18. De eerste aanwijzing dat de mens vlees als zijn dagelijks voedsel mocht eten, was ná de zondvloed, Gen. 9:3: "*Al wat zich roert, dat levend is, zij u tot spijs; Ik heb het u al gegeven, gelijk het groene kruid*".

Het is dus zeer waarschijnlijk dat deze huiden, waarmee Adam en Eva gekleed waren, de huiden van hun offeranden waren. Het feit dat God ze hiermee kleepte was een voorbeeld van bedekt zijn met de gerechtigheid van Christus. Deze kledingstukken hadden ze niet zelf verkregen, maar het was God die ze aan hen gaf. Er staat: "*En de HEERE God maakte voor Adam en zijn vrouw rokken van vellen, en toog ze hun aan*", net als de gerechtigheid waarmee onze naakte zielen bedekt zijn; het is niet onze eigen gerechtigheid, maar de gerechtigheid die van God komt. Hij is de enige Die onze naakte ziel bedekt. Onze eerste ouders, die naakt waren, werden bekleed ten koste van het leven (der dieren) teneinde gekleed te worden. Dieren werden geslacht, en moesten hun leven als offer aan God geven om kleding aan hen te geven, kledij waarmee hun naaktheid bedekt kon worden. Op dezelfde manier gaat Christus ook te werk, om onze naakte zielen te bekleden.

De betekenis van de huid is het leven. Daarom staat er in Job 2:4: "*...Huid voor huid, en al wat iemand heeft, zal hij geven voor zijn leven*", d.w.z.: een leven voor een leven. Vandaar dat onze eerste ouders bekleed werden met de huiden van geofferde beesten. Zoals de tabernakel in de woestijn dat ook was, hetgeen een afbeelding van de kerk was, doordat deze met rood gekleurde huiden van geiten werd bedekt, alsof die huiden in bloed gedoopt waren. Om daarmee aan te tonen dat de gerechtigheid van Christus alleen door de smarten van Zijn dood verkregen kon worden, waarmee Zijn kostbaar bloed vergoten werd.

We zagen eerder dat het licht dat de kerk (het volk van God) vanaf de zondeval tot aan de komst van Christus, bezat, als nachtlucht was, niet als direct zonlicht, maar als licht dat door de maan en sterren gereflecteerd wordt, licht dat de komst van Christus, de Zon der gerechtigheid Die later komen zou, aankondigde. Dit licht van de Zon der gerechtigheid Die komen zou, kregen zij hoofdzakelijk op twee verschillende manieren.

- De ene manier was door middel van *profeteren over Christus* Die in de toekomst komen zou, waarmee Zijn komst beloofd en voorspeld werd.
- De andere manier was door middel van het gebruik van *typen en afschaduwingen*, waarmee Zijn komst als Verlosser werd aangekondigd.

Het eerste ding dat werd gedaan, teneinde de weg voor de komst van Christus door die twee verschillende manieren te banen, was *die belofte* waarover we het in het voorafgaande zojuist hadden.

En het eerste ding dat gedaan werd van het ander soort, namelijk de typen en afschaduwingen die de komst van Christus aankondigden, waren *de manieren van offers brengen* afbeeldend de tijd waarin we nu leven.

Die belofte in Gen. 3:15 was het eerste lichtstraaltje waarover ná de zondeval in het Evangelie geprofeteerd werd. De offerdienst was de eerste aanwijzing in de instelling van die typen. In het ambt van Christus als *Profeet*, was het geven van die belofte na de zondeval het eerste wat Hij deed. De instelling van offeranden was het eerste ding waarover we na de zondeval lezen, dat Christus vooral in Zijn ambt als *Priester* kenmerkte.

De instelling van offeranden was een belangrijk ding om de weg voor de komst van Christus te banen, en om verlossing te brengen. Want de offeranden van het Oude Testament waren hoofdzakelijk de manier waarop de oudtestamentische figuren die gebruikten, teneinde Christus als Verlosser af te beelden. En in de ogen van Gods zichtbare kerk werd de noodzaak voor een verzoeningsoffer daarmee duidelijk aangetoond, dat de beledigde Godheid voldoening zou ontvangen. Ook was het een voorbereiding voor het ontvangen van het glorierijke Evangelie. De grote offers die door de zichtbare kerk werden gedaan, was niet alleen voor hen maar ook de offers die door de gehele mensenwereld werden gemaakt, ten voorbeeld. Want als gevolg van de instelling van het brengen van offers ná de zondeval, is het de gewoonte bij alle naties geworden om offers te brengen. Want deze gewoonte om offers te brengen aan de goden, om hun zonden te verzoenen, was universeel in alle landen. Er was niet één land, hoe barbaars ook, waar dat niet te vinden was. Dit is een belangrijke aanduiding, betreffende de waarheid van het Christelijk geloof. Want niet één land, de Joodse natie uitgezonderd, (die Gods Woord had) wist hoe ze aan die gewoonte waren gekomen, of wat de reden daarvan was dat ze die offers aan hun goden moesten brengen. De natuurwetten leerden hen dat zeer zeker niet, die wetten leerden hen niet dat de goden hongerig waren, en dat ze het vlees aten dat als offer verbrand werd. Maar toch hadden ze allemaal die gewoonte. Waar uit blijkt dat het zijn oorsprong had bij Noach, die het weer van zijn voorouders had overgenomen, aan wie God bevolen had dat het als voorbeeld diende van het grote offer dat Christus brengen zou. Alle landen in de wereld waren er echter van doordrongen, dat een boetedoening of zondeoffer, op die

wijze gebracht, noodzakelijk was. Zo was het dus een manier om de belangrijke leerstelling van het Evangelie van Christus aan hen duidelijker te maken, een leerstelling die ons leert over het (zonde)offer dat door Christus werd gebracht.

IV.

Al spoedig na de zondeval begon God de bevrijding van mensenzielen, door middel van Christus` verlossingswerk. Met dit verlossingswerk was Christus pas begonnen, Hij had net de taak van Middelaar tussen God en de mens op Zich genomen. Een taak waarin Hij Zijn Koninklijk ambt vervulde. Het offer toonde aan dat Hij in Zijn ambt als Priester Zich vertegenwoordigde. En bij de eerste profetie over het verlossingswerk van Christus verscheen Hij in de verwezenlijking van Zijn ambt als Profeet. Door deze voorzegging begon het licht van het verlossingswerk van Christus voor de eerste keer te schijnen. Bij de aanvang van het brengen van offers begon het voor het eerst te schijnen, door middel van de typen die werden gebruikt, d.w.z. door het offeren van dieren in hun plaats begon het licht te schijnen tot werkelijke verlossing van mensen, zodat Hij werkelijk mensen begon te verlossen.

Het is daarom zeer waarschijnlijk dat Adam en Eva de eerste personen waren die door Christus verlost werden. De manier waarop God ze behandelde, de manier waarop Hij ze troostte, nadat hun ogen waren geopend, toen ze vol vrees waren, maakt dit hoogst waarschijnlijk. Ze werden wakker, en schaamden zich, en hadden na hun zondeval een gevoel van schuld, toen hun ogen waren geopend en zij zagen dat zij naakt waren. Met gevolg, dat zij vijgenbladeren aan elkaar hechten om hun naaktheid te bedekken. Nèt als de zondaar, die de neiging heeft om de naaktheid van zijn ziel te bedekken, en die naaktheid verbergt door middel van een eigengemaakte vroomheid, wanneer ze voor het eerst bewust worden van hun zonden.

Toen zij de stem van God hoorden, werden zij nog angstiger en nog meer wakker geschud, omdat Hij ze kwam veroordelen. De vijgenbladeren waarmee zij zichzelf hadden bedekt, voldeden niet aan hun verwachting, want ondanks dat vluchten zij weg, met de bedoeling om zichzelf tussen de bomen die in de Hof waren, te verstoppen, omdat zij naakt waren en niet vertrouwden dat die vijgenbladeren in staat waren om hun naaktheid voor God te bedekken.

Daarna werden ze verder wakker geschud, toen God ze ter verantwoording riep. Maar hun angst werd zo groot, toen ze sidderend en in verlegenheid voor hun Rechter stonden, zoals we aan mogen nemen, zonder enige hoop waar ze zich aan konden vastklemmen. Toen gaf God hen iets om ze aan te moedigen, teneinde hen voor de verschrikkelijke gevolgen van wanhoop, die ze overvielen toen hun ogen opengingen, te behoeden, door te zinspelen op de genade van een Verlosser, zelfs vóórdat Hij het vonnis over hen uitsprak. En toen Hij hen hierna veroordeelde, (we mogen aannemen dat hun angst hierdoor nog groter werd), sprak God hen al gauw moed in, door ze te laten zien dat Hij ze niet geheel verworpen had, door hen met een Vaderlijke zorg in hun gevallen, naakte, en miserabele toestand, rokken van dierenhuiden te geven en hen daarmee te bekleden. Dat toonde ook Zijn goedkeuring over de offers die ze voor hun zonden aan God zouden gaan brengen. Want dat waren de huiden van offers die afbeeldingen waren van Gods belofte: *Het Zaad van de vrouw zal u (de slang) de kop vermorzelen*. Er is reden om aan te nemen dat zij deze belofte geloofden, en dat ze zich daaraan vasthielden.

Eva schijnt duidelijk haar hoop in en haar vertrouwen te stellen op die belofte, door wat ze bij de geboorte van Kaïn zegt in Gen. 4:1: "...ik heb een man van de Heere verkregen", d.w.z. zoals God had beloofd dat mijn Zaad de kop van de slang zou vermorzelen. Dus nu heeft God deze belofte en teken daarvan aan mij gegeven, in het zaad dat geboren is. Ze laat duidelijk blijken dat dit kind, dat haar éigen kind is, ontvangen is van God, en dat zij hoopte dat haar oudste zoon dit beloofde Zaad zou zijn. Hoewel ze fout was, op dezelfde manier dat Abraham fout was betreffende Ismaël, en Jakob betreffende Ezau, en Samuël betreffende de eerstgeborene van Isaï. En vooral toen ze bij de geboorte van Seth haar hoop en afhankelijkheid van Gods belofte uitdrukte, zie Gen. 4:25: "...want God heeft mij, [sprak zij], een ander zaad gezet voor Abel; want Kain heeft hem doodgeslagen".

Het is dus zeer waarschijnlijk, ja duidelijk zelfs, dat, spoedig nadat Christus de taak van Middelaar op Zich nam, zodra de mens in zonde viel, Hij nu onmiddellijk Zijn taak als Verlosser en de uitwerking daarvan aanving, en dat Hij meteen Zijn aartsvijand de duivel, daarbij aantrof. Een vijand die Hij van plan was te veroveren, gezien dat Hij die eerste twee gevangenen toen redde. Zodat hij al spoedig na zijn triomf als overwinnaar, waardoor ze zijn gevangenen werden, daardoor van de wijs werd gebracht. En ofschoon hij, als het ware, meende hen en al hun nakomelingen te bezitten, Christus de Verlosser liet hem al gauw iets anders zien, dat hij fout was en dat hij in staat was om hem aan Zichzelf te onderwerpen en de in zonde gevallen mensheid te verlossen. Hij liet het hem zien door die eerste gevangenen die hij gemaakt had, te verlossen, en op die manier gaf Hij hem een voorproefje van dat dreigende woord: "*Het zaad van de vrouw zal hem de kop vermorzelen.*" In dit geval was dat een vervulling van een belangrijk iets dat Hij zou doen, namelijk dat Hij al zijn vijanden onder Zijn voeten zou treden.

Hierna kunnen wij een ander voorbeeld van verlossing in één van hun kinderen zien, n.l. in *de rechtvaardige Abel*, zoals hij in de Schrift genoemd wordt, wiens ziel misschien wel de eerste was die door het verlossingswerk van Christus naar de hemel ging. Bij hem zien wij tenminste het eerste voorbeeld van de dood van een persoon die verlost is, wat in de Schrift vermeld wordt. De verlossing van *zielen* van mensen bij hun bekering en rechtvaardiging, begon bij hem nu als eerste te schijnen in de heerlijkmaking.

En bij hem begonnen de engelen voor het eerst hun taak als Christus' helpers te verrichten, door de zielen van vrijgekochte mensen naar de heerlijkheid te leiden. En het was bij hem, dat de uitverkoren engelen die in de hemel waren, voor het eerst de gelegenheid hadden om zoiets wonderbaarlijks te zien, als de ziel van één van de in zonde gevallen mensen, die door de zondeval zó diep in zonde en ellende was gezonken, en toen naar de hemel werd geleid, waar hemelse heerlijkheid werd ervaren, iets dat veel beter was dan een terugkeer naar het aardse Paradijs. Op deze manier zagen zij dus het glorieuze resultaat van Christus' verlossing, de grote eer, en een gevoel van geluk dat daardoor voor zondige en ellendige schepselen werd verkregen.

V.

De volgende opmerkelijke zaak die God bij de verdere uitvoering van dit belangrijke verlossingswerk deed, waarover ik het nu wil hebben, was *de allereerste opvallende uitstorting van de Geest*, gedurende de tijd waarin Enoch leefde, door middel van Christus. Het lijkt alsof dit het volgende verbazingwekkende ding was, dat gedaan werd bij het oprichten van dit glorieuze bouwwerk, dat God begon te bouwen, waarvan de fundamenten Christus de Middelaar waren. In Gen. 4:26 lezen wij, *"Toen begon men den naam des HEEREN aan te roepen"*.

De betekenis van deze woorden hebben heel wat disputen veroorzaakt onder de Godgeleerden. We kunnen niet aannemen dat het betekende, dat dit de eerste keer was dat de mensen gingen bidden. Bidden is een natuurlijk gevolg van Godsdienst, en het is een natuurlijke uitwerking in mensen die door een godvruchtige geest worden geleid. Bidden is als het ware de ademtocht zélf van een godvruchtige geest. En we kunnen ons daarom niet voorstellen, dat die heilige mensen die ongeveer twee honderd jaar eerder leefden, al die tijd zonder enig gebed geleefd hadden.

Daarom denken sommige godgeleerden, dat de betekenis daarvan is dat de mensen toen voor het eerst in het publiek hun godsdienst begonnen uit te oefenen, of dat ze toen de naam des Heeren *in publieke samenkomsten* begonnen aan te roepen. Of dit nu op die manier moet worden gezien of niet, er zijn veel dingen die daarmee kunnen worden verklaard, dat wil zeggen, het feit dat er iets nieuws betreffende het gebed of met het aanroepen van God in de zichtbare kerk van God gebeurde, het feit dat er iets belangrijks aan de taak van het bidden werd toegevoegd. In zekere zin ging dit veel verder dan wat het voorheen was, hetgeen een gevolg moest zijn geweest van een verbazende uitstorting van Gods Geest.

Als het nu inderdaad voor het eerst was dat mensen werden bewogen om in samenkomsten bijeen te komen, om elkaar te helpen God te (ver)zoeken, zoals ze dat nooit eerder hadden gedaan, dan is het duidelijk dat de oorzaak daarvan iets buitengewoons moet zijn geweest, en dat het alleen maar de invloed van Gods Geest kon zijn geweest. Uit ervaring kunnen wij zien dat de uitstorting van Gods Geest altijd gepaard gaat met zo'n effect, d.w.z. een grote toename in de plicht des gebeds. Als Gods Geest werk verricht in mensenharten, beginnen die mensen onmiddellijk de naam des Heeren aan te roepen. Zo ging het ook met Paulus, nadat Gods Geest hem had aangeraakt, -- het eerste ding dat daarna gebeurde was: *".....en zie, hij bidt"*.

Zo ging het altijd in alle belangrijke uitstortingen van Gods Geest die in de Bijbel staan vermeld. Er is voorspeld dat het zo zou zijn bij de grote uitstorting van de Geest van God in de laatste dagen. Er is voorspeld dat Die als een Geest van genade en gebed zal worden uitgestort: *"Doch over het huis Davids, en over de inwoners van Jeruzalem, zal Ik uitstorten den Geest der genade en der gebeden;"* Zach. 12:10. Zie ook Zef. 3:9: *Gewisselijk, dan zal Ik tot de volken een reine spraak wenden; opdat zij allen den Naam des HEEREN aanroepen, opdat zij Hem dienen met een eenparigen schouder"*.

En toen er stond geschreven: *"En toen begonnen de mensen de naam des Heeren aan te roepen"*, kon er niets anders mee bedoeld zijn, dan dat dit het eerste tijdperk was, waarin zoiets wonderlijks gebeurde. Het was het begin, de eerste keer dat God zoiets deed, de uitstorting van de Geest van God. Op diezelfde wijze wordt zo'n "manier van uitdrukken" vaak in de Bijbel gebruikt. Zo zegt 1 Sam. 14:35 ons: *"Saul bouwde den*

Heere een altaar; dit was het eerste altaar dat hij voor de Heere bouwde". In de Hebreeuwse taal staat er, zoals u in de kanttekening kunt lezen: "dat altaar dat hij voor de Heere begon te bouwen". "Hoe zullen wij ontvlieden, indien wij op zo grote zaligheid geen acht nemen? dewelke, begonnen zijnde verkondigd te worden door de Heere, aan ons bevestigd is geworden van degenen, die [Hem] gehoord hebben" Heb. 2:3.

We kunnen duidelijk zien, dat vanaf de zondeval tot aan de tijd waarin we nu leven, de uitwerking van het verlossingswerk hoofdzakelijk gepaard ging met bijzondere uitstortingen van Gods Geest. Ofschoon er tot op zekere hoogte altijd een constante invloed van Gods Geest bij Zijn instellingen aanwezig is, de manier waarop de belangrijkste dingen gedaan zijn om dit werk uit te voeren, gingen altijd gepaard met bijzondere uitstortingen van Gods Geest, gedurende *speciale periodes van genade*, zoals het volledig kan worden gezien, wanneer we dit onderwerp nauwkeuriger bekijken. En deze uitstorting van de Heilige Geest, gedurende de tijd waarin Henoch leefde, was de eerste opmerkelijke uitstorting van Gods Geest die er ooit was. Sommige harten waren vóór die tijd al verlost, maar nu behaagde het God om een grotere instroming van Zijn Geest te schenken, teneinde een oogst van zielen naar Christus te brengen, zo dat we hierin dat grote bouwwerk kunnen zien dat het onderwerp van onze huidige verhandeling is, waarvan God direct na de zondeval de fundamenten al legde, hoe het verder ten uitvoer wordt gebracht, en hoe het hoger wordt gebouwd dan ooit tevoren.

VI.

Het volgende dat ik wil behandelen is het bijzonder geheiligde leven dat Henoch leidde, die volgens ons een belangrijker vroom figuur was dan enig ander die vóór hem leefde. In dit opzicht werd het verlossingswerk in grotere mate uitgevoerd dan ooit tevoren. We zagen zojuist hoe dat verlossingswerk gedurende de tijd waarin Henoch leefde meer werd uitgebreid dan ooit tevoren, en het effect dat dit had in de gehele zichtbare kerk. Henoch was waarschijnlijk één van de begunstigden van die oogsttijd, want alle dagen dat hij op aarde leefde, werden dat "de dagen van Henoch" genoemd. En wat de mate betreft waarin dit werk in de ziel van een specifiek iemand werd uitgevoerd, in Henochs leven werd dit werk verder opgevoerd dan ooit daarvoor. Zijn ziel, die op Christus gebouwd was, was meer geheiligd dan enig ander die vóór zijn tijd leefde. Hij was een prachtig voorbeeld van het verlossingswerk van Christus, en van de doeltreffendheid van Zijn genade.

VII.

Gedurende de tijd waarin Henoch leefde werd de komst van Christus door God duidelijker geopenbaard dan Hij ooit tevoren had gedaan, in Henochs profetie, die vermeld is in verzen 14 en 15 van het boek Judas (Judas 1:14, 15) *"En van dezen heeft ook Enoch, de zevende van Adam, geprofeteerd, zeggende: Ziet, de Heere is gekomen met Zijn vele duizenden heiligen; Om gericht te houden tegen allen, en te straffen alle goddelozen onder hen, vanwege al hun goddeloze werken, die zij goddelooslijk gedaan hebben, en vanwege al de harde [woorden], die de goddeloze zondaars tegen Hem gesproken hebben"*. Hier profeteerde Henoch over de komst van Christus. Die profetie schijnt niet beperkt te zijn tot een specifieke komst van Christus, maar hier wordt

gesproken over de algemene komst van Christus in Zijn Koninkrijk, en het wordt in zekere mate vervuld in de eerste, zowel als in de tweede komst van Christus, en zeer zeker in iedere buitengewone manifestatie van Zichzelf, die door Christus in de wereld is gemaakt om Zijn volk te verlossen en om Zijn vijanden te vernietigen. In dit opzicht loopt het heel parallel met vele andere profetieën die over de komst van Christus praten, vooral de profetieën in het Oude Testament. Het schijnt vooral parallel te lopen met die belangrijke profetie over de komst van Christus in Zijn Koninkrijk, die we in het zevende hoofdstuk van Daniël kunnen vinden, waaruit de Joden het begrip "het Koninkrijk der Hemelen" hoofdzakelijk haalden. Zie Daniël 7:10: *"Een vurige rivier vloeide, en ging van voor Hem uit, duizendmaal duizenden dienden Hem, en tien duizendmaal tien duizenden stonden voor Hem; het gericht zette zich, en de boeken werden geopend"*. En Daniël 7:13, 14: *"[Verder] zag ik in de nachtgezichten, en ziet, er kwam Een met de wolken des hemels, als eens mensen zoon, en Hij kwam tot den Oude van dagen, en zij deden Hem voor Denzelve naderen. En Hem werd gegeven heerschappij, en eer, en het Koninkrijk, dat Hem alle volken, natiën en tongen eren zouden; Zijn heerschappij is een eeuwige heerschappij, die niet vergaan zal, en Zijn Koninkrijk zal niet verderven"*. En ofschoon het niet zo onwaarschijnlijk is dat Henoch in deze profetie een oogpunt had, dat dichterbij de komende vernietiging van de oude wereld door de zondvloed lag, hetgeen een opvallende overeenkomst was van de vernietiging van al Zijn vijanden door Christus bij Zijn wederkomst, werd er ongetwijfeld verder gekeken dan alleen deze afbeelding, maar ook naar het tegenbeeld.

En aangezien deze profetie over de komst van Christus duidelijker is dan enig andere die daarvoor gemaakt werd, is dit een voorbeeld van de toename van dat licht van het Evangelie, dat direct na de zondeval doorbrak, en het is een voorbeeld van hoe dat bouwwerk, waar we het nu over hebben, verder wordt gebouwd, hoe het op een hoger niveau werd gebracht dan ooit tevoren.

En hier, tussen twee haakjes, wil ik nog opmerken, dat de toename van dat licht, en het werk der verlossing, betreffende de uitverkoren kerk in het algemeen, vanaf het eerste begin van de kerk tot aan het einde der wereld, op dezelfde manier in zijn werk gaat als het doorbreken van hetzelfde licht in de ziel van een individueel, vanaf de bekering van die persoon tot aan de tijd wanneer hij volkomen is geworden en in heerlijkheid gekroond wordt.

Dat werk in een individueel heeft voor- en tegenspoed. Soms schijnt dat licht helder te zijn, en soms is het een donkere periode. Soms lijkt het alsof genade predomineert, en op andere ogenblikken schijnt het voor een lange periode te verflauwen, en verval krijgt dan de overhand, totdat de genade weer opleeft. Maar in het algemeen is er een toename in genade. Vanaf de eerste instorting (van die genade), totdat het in de heerlijkheid volmaakt is, wordt het Koninkrijk Gods in die ziel gebouwd.

Aldus is dit ook het geval met de grote zaak (van het verlossingswerk) in het algemeen, betreffende de uitvoering daarvan vanaf de zondeval, totdat het aan het einde van de wereld ook volmaakt wordt, iets dat duidelijker wordt bij een nauwkeuriger onderzoek van deze kwestie van begin tot einde, dat is, als God ons de gelegenheid geeft om het te doen zoals ik voorgenomen heb.

VIII.

Het volgende verbazende ding dat bij de uitvoering daarvan werd gedaan, waar we in de Bijbel een verslag van hebben, is de omzetting van Henoeh naar de hemel. Dat verhaal wordt vermeld in Gen. 5:24, "*Henoeh dan wandelde met God; en hij was niet [meer]; want God nam hem weg*". Hier, wanneer Mozes een verslag geeft over de genealogie van mensen die van Noach afstamden, wordt niets gezegd over Henoeh, hoelang hij leefde en wanneer hij stierf, zoals hij dat wel van de anderen deed. Maar hij was niet (meer), want God nam hem weg, met andere woorden: Hij had hem omgezet, in lichaam en ziel werd hij naar de hemel gedragen, zonder eerst te sterven, zoals dat in Heb. 11:5 wordt uitgelegd: "*Door het geloof is Enoeh weggenomen geweest, opdat hij den dood niet zou zien...*" Door middel van dit wondervolle werk van God, werd het verlossingswerk op verschillende manieren op een hoger niveau gebracht dan ooit tevoren.

Misschien herinnert u zich, toen ik liet zien wat de geweldigste dingen waren die God op het oog had betreffende het verlossingswerk, of wat de belangrijkste dingen waren die Hij van plan was te doen, sprak ik onder andere over het volmaakte herstel van de uitverkorenen die gered waren van de ruïnes van de zondeval, en het herstel van lichaam en ziel van de mens van die vernietiging, die men op zijn eigen hoofd had gebracht. Nu was de omzetting van Henoeh *de eerste keer dat het herstel van een lichaam*, dat was gered van de ruïnes van de zondeval, wordt vermeld. Er waren veel voorbeelden van de herstelling van de *zielen* van mensen, door middel van het verlossingswerk van Christus, maar er was tot nu toe geen enkel voorbeeld van de daadwerkelijke verlossing en de redding van een stoffelijk *lichaam*.

Alle lichamen, zowel als de zielen van de uitverkorenen, worden verlost. Bij het einde van de wereld zullen alle lichamen van de geheiligden daadwerkelijk worden verlost, degenen die dan gestorven zijn, door middel van een opstanding, en anderen die dan nog leven, door middel van een glorieuze transformatie. Enkele lichamen van geheiligden werden bij de opstanding en hemelvaart van Christus opgewekt en verheerlijkt. Daarvóór was er sprake van de verheerlijking van het lichaam van Elia. Maar het allereerste voorbeeld van al die dingen waar we het nu over hebben, was Henoeh.

En deze manier van verlossen werd op een hoger niveau gebracht dan ooit tevoren. Door middel van dit wondervolle werk van God, kwam er een grote toename van Evangelielicht in Gods kerk, en wel in dit opzicht: door deze dingen kreeg men een duidelijker demonstratie van de toekomstige positie van de kerk, en van de glorieuze beloningen die de geheiligden in de hemel konden verwachten. In II Tim. 1:10 staat: "*...en het leven en de onverderfelijkheid aan het licht gebracht door het Evangelie*". En hoe meer daar de nadruk op wordt gelegd, hoe duidelijker dat licht daardoor zichtbaar wordt. Wat het Oude Testament te zeggen heeft over een toekomstige staat (van de kerk) is heel onduidelijk, vergeleken met de meer volledige, eenvoudiger, en overvloediger openbaring daarvan in het Nieuwe Testament. Maar zelfs gedurende die vroegere periode, werd in dit geval de kerk van God bevoorrecht met een voorbeeld daarvan dat duidelijk te zien was, d.w.z. één van hun broederen werd daadwerkelijk ten hemel gevoerd, zonder eerst te sterven.

Wij hebben reden om te vermoeden, dat de kerk van die gebeurtenis toen afwist, zoals ze later ook van de omzetting van Elia afwist. En aangezien dit een duidelijkere manifestatie was van de toekomstige toestand die de kerk ooit eerder had gehad, kan

dit worden gezien als een voorproefje van een belofte, betreffende de toekomstige verheerlijking van alle geheiligden, die God door middel van het verlossingswerk van Jezus Christus had uitverkoren,

IX.

Het volgende dat ik wil opmerken, is de handhaving van Gods kerk, in de familie waaruit Christus voortkwam, gedurende de tijd vóór de zondvloed, waarin er die grote afval van de mensheid was. Hoogstwaarschijnlijk was de kerk van God maar klein, gedurende de periode waarin de mens zich voor het eerst op de aarde begon te vermenigvuldigen, vergeleken met de rest van de wereld, of vanaf de tijd waarin Kaïn zijn eigen weg ging en Gods volk verliet. We kunnen daarover in Gen. 4:16 het volgende lezen: *"En Kain ging uit van het aangezicht des HEEREN; en hij woonde in het land Nod, ten oosten van Eden"*, hetgeen betekent: het land van ballingschap. Ik herzeg, vanaf de tijd dat Kaïn de kerk van God verliet en daarvan was afgescheiden, was het waarschijnlijk, dat Gods kerk maar klein was, vergeleken met de rest van de wereldbevolking. Het schijnt dat de kerk hoofdzakelijk bleef voortbestaan in de nakomelingen van Seth, want dat was het zaad dat door God voorbestemd was, in plaats van Abel, die door Kaïn gedood werd. Maar we kunnen niet zomaar aannemen dat de nakomelingen van Seth één vijftigste gedeelte van de (toen kleine) wereldbevolking was, "want Adam was honderdvijftig jaar oud toen Seth werd geboren". Maar Kaïn, die de leider van degenen die niet bij de kerk behoorden, schijnt te zijn geweest, was Adams oudste kind. Hij werd waarschijnlijk al gauw na de zondeval geboren, iets dat ongetwijfeld kort nadat Adam geschapen werd gebeurde. Zodat Kaïn genoeg tijd had om veel zonen te krijgen vóór de geboorte van Seth, zowel als nog veel andere kinderen, die Adam en Eva daarvóór waarschijnlijk ook hadden, overeenkomstig met Gods zegen, die Hij aan hen gaf toen Hij tegen hen zei: "Wees vruchtbaar, en vermenigvuldigt u op de aarde." Velen van deze kinderen kunnen ook weer kinderen hebben gehad. Het verhaal over Kaïn, voordat Seth werd geboren, schijnt de indruk te geven dat er in die tijd veel mensen op aarde woonden, Gen. 4:14, 15 zegt ons: *"Zie, Gij hebt mij heden verdreven van den aardbodem, en ik zal voor Uw aangezicht verborgen zijn; en ik zal zwervende en dolende zijn op de aarde, en het zal geschieden, dat al wie mij vindt, mij zal doodslaan. Doch de HEERE zeide tot hem: Daarom, al wie Kain doodslaat, zal zeventvoudig gewroken worden! En de HEERE stelde een teken aan Kain; opdat hem niet versloeg al wie hem vond"*. Men mag veronderstellen dat iedereen die leefde gedurende de tijd dat Seth werd geboren, dezelfde capaciteit bezat om hun nakomelingschap te vermenigvuldigen als hij. Daarom, zoals ik al eerder zei, waren de nakomelingen van Seth maar een klein deel van de inwoners van de wereld.

Maar na de tijd waarin Enos en Henoeh leefde (want Henoeh werd weggenomen voordat Enos stierf), ik zeg, na hun tijd, verminderde de kerk van God naar verhouding heel snel, daar velen die van Seth afstamden en in de kerk van God waren geboren, afvallig werden, en met de goddeloze wereld mee gingen doen, hoofdzakelijk door middel van gemengde huwelijken, zoals Gen. 6:1, 2 en 4 dat zegt: *"En het geschiedde, als de mensen op den aardbodem begonnen te vermenigvuldigen, en hun dochters geboren werden, Dat Gods zonen de dochteren der mensen aanzagen, dat zij schoon waren, en zij namen zich vrouwen uit allen, die zij verkozen hadden. In die dagen*

waren er reuzen op de aarde, en ook daarna, als Gods zonen tot de dochteren der mensen ingegaan waren, en zich [kinderen] gewonnen hadden; deze zijn de geweldigen, die van ouds geweest zijn, mannen van naam".

"De zonen van God", betekent hier ongetwijfeld de kinderen van de kerk. Het is een benaming die ze vaak in de Bijbel krijgen. Ze hadden gemengde huwelijken met de goddeloze wereld, en op die manier keerden ze God de rug toe, en er was doorlopend een grote afval van de kerk. En de kerk van God, die gewoonlijk als een rem werkte op de goddeloze wereld, ging snel achteruit, en aldus was de goddeloosheid onbelemmerd. En Satan, de duivel, die onze voorouders verleidde, en die zichzelf als de god van deze wereld voordeed, woedde zeer sterk, en de boosheid van de mensen was groot, en al wat de overleggingen van hun hart voortbrachten 'was ten allen dage alleenlijk boos; en de aarde was vervuld met wrevel'.

Het leek alsof het nu met goddeloosheid overstroomde, zoals water dat later deed. De mens in het algemeen werd daarin verdronken. Bijna allemaal werden ze daarin verzwolgen. En nu probeerde Satan met kracht en groot geweld de kerk van God te verzwelgen, en slaagde bijna daarin. Maar temidden van deze vloed van goddeloosheid en geweldenarij herstelde God deze toestand toch. Hij beschermde de linie waaruit Christus voortkwam. Hij liet niet toe dat het werd vernietigd, want 'er lag een zegen in'. De Heere, de Zaligmaker, was in deze tak van de stamboom van de mensheid, en moest daar later uit voortkomen. Er was een bepaalde familie dat een wortel was waaruit de grote Verlosser van de wereld voortkwam, en waaruit de tak van gerechtigheid later ontsprong. En daarom, hoe die takken ook werden afgesneden, zodat het leek alsof de boom was vernietigd, hield God deze wortel temidden van dit alles toch in leven, door middel van Zijn wonderbaarlijke verlossingswerk en genade, zodat de poorten van de hel daar zelfs niet tegen bestand zijn.

Aldus heb ik laten zien op welke manier God deze belangrijke kwestie van verlossing uitvoerde, op welke wijze het door God werd opgebouwd na de zondeval, gedurende deze eerste periode in de tijd van het Oude Testament, d.w.z.: vanaf de zondeval tot aan de zondvloed, die God op aarde bracht. En ik wil er de nadruk op leggen dat, ofschoon de geschiedenis die Mozes heeft geschreven over de grote dingen die God gedurende die periode heeft gedaan maar kort is, is het niettegenstaande dat, heel grondig en leerzaam. En we kunnen er op dit moment ook voordeel van hebben, als we de doeltreffendheid van dat verlossingswerk in acht nemen, dat zelfs in de oudheid zulke grote gevolgen had, zóveel eeuwen voordat Christus zelf als Verlosser en Zaligmaker verscheen. Verbazend dat Zijn bloed zo effectief was, zo lang voordat het vergoten was.

EERSTE PERIODE - DEEL II

Vanaf de zondvloed tot aan de roeping van Abraham

Ik ga nu verder door u te laten zien hoe datzelfde verlossingswerk werd uitgevoerd in het tweede gedeelte van het Oude Testament, vanaf het begin van de zondvloed, tot aan de roeping van Abraham. Want ofschoon die machtige, overstromende, en alles omvattende stortregen de wereld vernietigde, het vernietigde tóch niet Gods bouwwerk, het verlossingswerk. Maar dit (werk) ging toch door, en in plaats van te zijn vernield, ging het bouwen daarvan verder, en ging door de wereld als een verdere voorbereiding voor de komst van de machtige Verlosser, de Redder Die Zijn volk zou verlossen.

I.

De zondvloed zélf was een werk van God dat deel uitmaakte van dit grote werk, bestemd om dat verlossingswerk in de hand te werken. Alle machtige werken van God, vanaf de zondeval tot aan het einde der wereld, zijn ondergeschikt aan het verlossingswerk. Als wij deze dingen op de juiste wijze zien, dan blijken ze daar onderdelen van te zijn, temeer als we alle stappen zien die door God zijn gemaakt om het teweeg te brengen. En zeker zoiets machtigs, zoiets verbazends en zo'n alles omvattende ramp als de Zondvloed kan niet worden uitgezonderd. Het was iets dat God teweeg bracht, aangezien God met die daad de vijanden en de hindernissen wegnam, die klaar stonden om dat werk te vernietigen. Het schijnt dat satan net voor de Zondvloed vreselijk te keer ging, en zijn woede was toen, zoals gewoonlijk, hoofdzakelijk tegen Gods kerk gericht, teneinde die te vernietigen, en hij had daartegen de aarde gevuld met geweldenarij en woede. Hij had bijna de gehele wereld naar zijn kant overgehaald, en zij stonden onder zijn vaandel tegen Christus en Zijn Kerk. We lezen dat "de aarde vervuld was met wrevel", en zonder twijfel was die wrevel hoofdzakelijk op de kerk gericht, in vervulling van hetgeen was voorspeld: "*En Ik zal vijandschap zetten tussen u en tussen deze vrouw, en tussen uw zaad en tussen haar Zaad; ...*" En hun vijandschap en geweldenarij was zo hevig, en er waren zoveel vijanden van de kerk, het leek wel alsof de hele wereld tegen de kerk was, zodat het na zekere tijd tot een uitbarsting kwam. Noachs vermaningen, en zijn preken over de rechtvaardigheid werden totaal genegeerd. Gods Geest had honderd twintig jaar lang met hen getwist, maar dat alles was tevergeefs, en de kerk ging bijna onder. Het schijnt zo klein te zijn geworden, dat het op den duur maar uit één enkele familie bestond. En er was niets anders in het vooruitzicht, dan de totale ondergang van de kerk in een heel korte tijd, hetgeen de totale vernietiging betekende van die kleine wortel, die de zegening bevatte, waaruit de Verlosser komen zou.

En daarom maakt de vernietiging van die vijanden van de kerk, door middel van de Zondvloed, deel uit van dit grote werk van verlossing. Want het was iets, dat als vervulling van het genadeverbond dat aan Adam werd geopenbaard, werd gedaan: *"En Ik zal vijandschap zetten tussen u en tussen deze vrouw, en tussen uw zaad en tussen haar Zaad; Datzelve zal u den kop vermorzelen, en gij zult het de verzenen vermorzelen"*. Gen. 3:15.

Deze vernietiging was slechts het vernietigen van het zaad van de slang, temidden van hun meest gewelddadige woede, een woede die tegen het zaad van de vrouw was gericht, en op die manier werd het zaad van de vrouw van hem (de slang) verlost toen dat (zaad) in levensgevaar verkeerde. In de Bijbel lezen we alleen maar van één grote reden voor de vernietiging van naties, namelijk hun vijandschap tegen- en de schade die ze Gods Kerk toebrachten. Dit was ongetwijfeld de hoofdreden dat alle naties door de zondvloed werden vernietigd. De reuzen die er in die tijd waren, kregen hoogstwaarschijnlijk hun bekendheid als gevolg van de dingen die ze deden tegen de hemel en tegen Christus en Zijn kerk, de zonen van God die overbleven en die zichzelf niet hadden verdorven.

We lezen dat net voordat de wereld met vuur zal worden vernietigd, *de natiën die in de vier hoeken der aarde gevestigd zijn zullen zichzelf tegen de kerk vergaderen als het zand der zee, en ze zullen opkomen op de breedte der aarde, en zullen de legerplaats der heiligen omsingelen en de geliefde stad, en dan zal er vuur van God uit de hemel komen, en zal ze verslinden*, Openb. 20: 8, 9. En het lijkt wel alsof er veel overeenkomst is in de oorzaak van die ondergang met de tijd vóór dat de wereld met water werd vernietigd. En voor die reden kan hun vernietiging op dezelfde wijze als Gods werk worden gezien als de vernietiging van de Egyptenaren was, toen de Israëlieten verlost werden uit Egypte, of toen Sancheribs machtige leger dat Jeruzalem omsingeld had, verslagen werd, hetgeen eveneens kan worden gezien als Gods verlossingswerk van die stad. Door middel van deze Zondvloed werden alle vijanden van Gods kerk, waartegen dat kleine groepje niet bestand was, ogenblikkelijk weggevaagd. God stond aan hun kant, en streed voor hen tegen hun vijanden, en verdrong degenen waar ze bang voor waren, in de watervloed, zoals Hij ook de vijanden die de Israëlieten achtervolgden in de Rode Zee, verdrong. God had zeer zeker andere methodes kunnen gebruiken om Zijn Kerk te verlossen. Hij had de gehele wereld kunnen bekeren, in plaats van hen te laten verdrinken, en Hij had dus een andere methode kunnen gebruiken, in plaats van het verdrinken van de Egyptenaren in de Rode Zee. Maar dat is geen argument, het feit was dat de methode die Hij gebruikte geen methode was waarmee Hij Zijn genade aan hen betoonde. Door de goddeloze wereld te laten verdrinken, werden de boosdoeners, de vijanden van Gods volk, van de aarde verdreven, en de gehele aarde werd aan Noach en zijn familie gegeven om die als hun bezitting te beschouwen, zoals God in Kanaän voor de Israëlieten ruimte maakte, door hun vijanden voor hun aangezicht te verdrijven. En de manier waarop God de bezittingen van de vijanden van de kerk wegnam en die allemaal aan Zijn kerk gaf, was geheel in overeenstemming met de verbondsbelofte in Ps. 37: 9, 10 en 11. *"Maar de boosdoeners zullen uitgeroeid worden; maar die den Heere verwachten, die zullen de aarde erfelijk bezitten"*, enz.

II

Iets anders dat ook bij het Verlossingswerk behoorde, was het feit dat God op zo'n wonderbare manier de familie, waaruit de Verlosser voortkwam, in stand hield, terwijl de rest van de wereld werd verdrongen. Het feit dat God de wereld verdrong, terwijl Noach en de zijnen daaruit werden gered, waren allebei werken die van dit grote werk deel uitmaakten. Het redden van Noach en zijn familie hoorden daar in twee opzichten bij. Aangezien die familie de familie was waaruit de Verlosser voortkwam, én aangezien die familie de kerk was die Hij verlost had, was het eigenlijk het mystieke lichaam van Christus die verlost werd.

De manier waarop die mensen verlost werden, terwijl de gehele rest van de wereld werd weggevaagd, was wonderlijk en opmerkelijk. Het was een wondervol en opmerkelijk voorbeeld van het verlossingswerk van Christus, een verlossing dat verzegeld werd met de waterdoop waarover in 1 Petrus 3:20, 21 werd gesproken: *"Die eertijds ongehoorzaam waren, wanneer de lankmoedigheid Gods eenmaal verwachtte, in de dagen van Noach, als de ark toebereid werd; waarin weinige (dat is acht) zielen behouden werden door het water. Waarvan het tegenbeeld, de doop, ons nu ook behoudt, niet die een aflegging is der vuiligheid des lichaams, maar die een vraag is van een goed geweten tot God, door de opstanding van Jezus Christus"*.

Dat water dat het vuil van de wereld wegspoelde, dat de wereld had gereinigd van boosdoeners, dat water was een afbeelding van het Bloed van Christus dat de zonden van de wereld wegneemt. Dat water dat Noach en de zijnen van hun vijanden had verlost is een type van het Bloed dat Gods Kerk van hun zonden verlost, hun grootste vijanden. Dat water was zo overvloedig, dat het de hele wereld opvulde en boven de toppen van de hoogste bergen kwam, het was een type van dat Bloed, wiens voldoening zó overvloedig is, dat het meer dan voldoende voor de hele wereld is, meer dan genoeg om de hoogste berg van zonden te begraven. De ark, dat was de schuilplaats en het toevluchtsoord van de Kerk gedurende deze periode van stormen en vloed, het was een afbeelding van Christus, de ware schuilplaats van de stormen en vloed van Gods toorn.

III

Het volgende ding dat opvalt is het opnieuw heerschappij geven over de aarde aan Noach en de zijnen direct ná de zondvloed, als iets dat een fundamenteel deel uitmaakte van het Verbond der Genade. Het offer dat Christus bracht werd afgebeeld met het bouwen van een altaar dat Noach voor de Heere bouwde, en daarop ieder beest, en ieder gevogelte offerde dat rein was. En we hebben een getuigenis van het feit dat dit offer door God geaccepteerd werd. En daarna zegende Hij Noach, en sloot Zijn verbond met hem en zijn nageslacht, en beloofde dat Hij de aarde niet meer op deze wijze zou vernietigen, en daarmee te kennen gaf dat het offer van Christus nu de manier was waarmee Gods gunst kan worden verkregen, en hoe Zijn volk kan worden beschermd tegen de oordelen van God, en hoe de zegen des Heeren kan worden ontvangen. En God gaf nu, dankzij het offer dat Noach aan God had gebracht, aan Noach en zijn nageslacht een nieuw bezit van de aarde, Hij gaf hun meer heerschappij over de schepselen, hetgeen het resultaat van dat offer was, hetgeen op zijn beurt gefundeerd was in het Verbond der Genade. En op die manier moeten we dat zien, als een beloning die Adam ontving, en die wij nu hebben, Gen. 1:28: *"En God zegende hen, en God zeide: tot hen: Wees vruchtbaar, en vermenigvuldigt, en vervult de aarde,*

en onderwerp haar, en hebt heerschappij over de vissen der zee, en over het gevogelte des hemels, en over al het gedierte, dat op de aarde kruipt". Deze beloning was niet gefundeerd op het Genadeverbond, want dit werd aan Adam geschonken, terwijl hij onder *het verbond der werken* was, iets dat daarom niet meer gold toen dat verbond niet meer van kracht was.

De eerste keer dat God Adam heerschappij over de aarde gaf was een gevolg van dat eerste Verbond. Daarom, toen dat eerste Verbond werd overtreden, werden de rechten die hem toen werden gegeven, verbeurd, en werden van hem afgenomen. En aldus gebeurde het dat de aarde, door middel van de Zondvloed, van de mens werd afgenomen. Want het eerste gesloten Verbond was geannuleerd, en God sloot daarna nooit meer een nieuw Verbond, tot ná de Zondvloed. Als dat eerste Verbond niet was verbroken, zou God nooit de wereld hebben verdrongen, en het op die manier van de mensheid hebben afgenomen. Want dan zou het eerste Verbond dat Hij met hen had gesloten nog steeds van kracht zijn. Maar dat was verbroken, en aldus vernietigde God na zekere tijd de aarde, toen de slechtheid van de mensen groot werd.

Maar na de zondvloed, toen Noach een offer bracht dat een afspiegeling van Christus' ware offer was, hetgeen voor God een lieflijke geur van Christus is, sloot Hij een nieuw Verbond met Noach, dat op dat offer van Christus gefundeerd was; oftewel dat Verbond der genade dat tot stand komt als gevolg van dat offer van Christus, met een bijgevoegde belofte, het feit dat de aarde nu niet meer zou worden vernietigd totdat alle dingen vervuld waren, zoals u dat in Gen. 8:20, 21 en 22 en hoofdstuk 9:1, 2, 3 en 7 kunt lezen. De reden waarom zo'n belofte er werd bijgevoegd, het feit dat God de aarde niet meer zou vernietigen, en dat die aan Noach werd gemaakt en niet aan Adam, was omdat dit op het Verbond der genade gefundeerd was, waarvan Christus de waarborg was, en dat het daarom niet kon worden verbroken. En daarom gebeurt het nu dat, ofschoon de verdorvenheid van de mensen vreselijk woedde, en de aarde duizenden malen en generatie na generatie met geweld en verdorvenheid was gevuld, en het feit dat er nog veel verschrikkelijker en ergere boosaardigheid was dan in de wereld vóór de zondvloed, dit, terwijl het licht en de genade zoveel groter is, vooral in deze tijd dat we het Evangelie bezitten, ondanks dat, heeft God tóch geduld. God vernietigt de aarde toch niet; Zijn genade en tolerantie houden stand, in overeenkomst met Zijn belofte. Zijn Verbond dat Hij met Noach en zijn zonen had gesloten houdt zeker stand, omdat het op het Genadeverbond is gefundeerd.

IV.

Hiermee (Gen. 9:9 en 10) vernieuwt God met Noach en zijn zonen het Genadeverbond:

"Maar Ik, ziet, Ik richt mijn verbond op met u, en met uw zaad na u; En met alle levende ziel, die met u is, van het gevogelte, van het vee, en van alle gedierte der aarde met u; van allen, die uit de ark gegaan zijn, tot al het gedierte der aarde toe", hetgeen het Verbond der Genade was, en waarin zelfs de barbaarse schepping deelt, dat is, in het feit dat het nooit meer zal worden vernietigd, tenminste niet tot wanneer alle dingen zijn vervuld. Wanneer deze uitdrukking, "mijn Verbond", in de Heilige Schrift gebruikt wordt, dan wordt daar gewoonlijk het Verbond der genade mee bedoeld. De manier waarop dit gezegd wordt "Ik zal Mijn Verbond met u oprichten, en met uw

zaad na u" laat ons duidelijk zien dat het een Verbond was dat al bestond, dat het al was opgemaakt, en dat Noach met die uitdrukking zou begrijpen wat voor soort verbond het was, een Genadeverbond.

V

Gods verijdelen van het ontwerp en de bouw van de stad en de toren van Babel behoort ook bij het grote verlossingswerk. Want de manier waarop dat bouwwerk was ontworpen was het tegenovergestelde van dat grote bouwwerk van God, waar we het nu over hebben. Het feit dat de mens zo'n stad en toren bouwde was een gevolg van de verdorvenheid waarin de mensheid spoedig verviel. Deze stad en toren waren in oppositie met de stad van God opgezet, aangezien de god waarvoor ze deze dingen bouwden hun trots was. Ze waren verzonken in een neiging om de ware God te verlaten, want de eerste afgod die ze vereerden was henzelf, hun eigen eer en roem. En aangezien deze stad en toren op de trots en hoogmoed van de mens gefundeerd was, en in de arrogantie van hun gedachten was het gebouwd op een fundament dat precies het tegenovergestelde was van de natuur van het fundament waarop het Koninkrijk van Christus is gebouwd, en dat op nederigheid gefundeerd is.

Daarom zag God dat er een neiging was om het ontwerp of plan van dat grote bouwwerk waarmee (Hij) was begonnen, dat niet gefundeerd was op de verwaandheid van de mens, maar op het Bloed van Christus, te dwarsbomen. En daarom was hetgeen gedaan werd iets dat God ergerde, en Hij verwarde en bracht dat ontwerp van de wijs, en stond niet toe dat het tot perfectie werd gebracht, zoals God ook alle andere bouwwerken zal frustreren en van de wijs brengen die in oppositie zijn met het grote bouwwerk van de verlossing. In het tweede hoofdstuk van het boek Jesaja, waarin de profeet voorspelt op welke manier het Koninkrijk van Christus tot stand wordt gebracht in de wereld, en waarin hij voorspelt de manier waarop de verwaandheid van de mensen zal worden omvergeworpen, en hoe de Dag des Heeren tegen ieder hoog bolwerk zal zijn en tegen iedere muur, enz. Het Koninkrijk van Christus is gekomen, door het omver werpen van ieder bolwerk, om daar plaats voor te maken. *"Want de wapenen van onzen krijg zijn niet vleselijk, maar krachtig door God, tot nederwerping der sterkten; Dewijl wij de overleggingen ter nederwerpen, en alle hoogte, die zich verheft tegen de kennis van God, en alle gedachte gevangen leiden tot de gehoorzaamheid van Christus; 2 Kor.10:4 en 5.*

Wat in iemands ziel gedaan wordt om de weg te banen voor Christus' Koninkrijk, is de vernietiging van Babel in die ziel. Ze waren van plan om de toren van Babel naar de hemel te bouwen. Dat bouwwerk (bolwerk) dat nu het onderwerp is, is een bouwwerk waarvan het de bedoeling is dat het zó hoog wordt, dat het tot aan de hemel reikt, zoals dat ook het geval zal zijn bij het einde van de wereld. En daarom laat God niet toe dat zijn vijanden succes hebben wanneer ze een bolwerk naar de hemel bouwen dat het tegenovergestelde is van Gods plan. Als ze daarmee door waren gegaan en succes hadden gehad met het bouwen van die stad en toren, dan had dat de wereld van zondige mensen, de vijanden van de kerk dus, bij elkaar gebleven, aangezien dat hun bedoeling was. Ze hadden in één uitgestrekte, machtige stad bijeen kunnen blijven, en

zouden dan te krachtig zijn geworden tegenover de Stad die God wilde bouwen, en zouden het dan hebben verdrongen.

Deze stad Babel is gelijk met de stad Babylon. Want Babylon in het originele is Babel. Maar Babylon was een stad waarin de Schriften altijd over spraken als een stad die hoofdzakelijk in verzet was met de Stad van God. Babylon en Jeruzalem (of Sion), zijn vaak in verzet met elkaar, zowel in het Oude- als in het Nieuwe Testament. Deze stad werd later een machtige en verschrikkelijke vijand van de Stad van God, ondanks het feit dat in het begin het bouwen daarvan sterk beteugeld was. Maar het zou toen, en waarschijnlijk nu, veel machtiger zijn geworden en in staat zijn geweest om de Kerk van God te vervolgen en te vernietigen, als het toen niet was beteugeld.

Het was dus goedheid voor Zijn Kerk in de wereld, en het uitvoeren van Zijn groot verlossingswerk, dat God bewoog om een eind te maken aan het bouwen van de stad en de toren van Babel.

VI

Het verstrooien van de naties en de verdeling van de aarde onder haar bewoners, onmiddellijk nadat God het bouwen van de stad en de toren van Babel had stopgezet. Dit werd gedaan op een manier die dat grote verlossingsplan het meest bevorderde. En God hield daarmee vooral rekening met de toekomstige verspreiding van het Evangelie onder de naties. De grenzen waartussen zij woonden waren zodanig ten opzichte van het land Kanaän gesitueerd, de plek die voor Gods volk gereserveerd was, en op een manier die de wijze van verspreiding van het Evangelie onder hun het meest bevorderde. Deut. 32:8: *"Toen de Allerhoogste aan de volken de erfenis uitdeelde, toen Hij Adams kinderen vaneen scheidde, heeft Hij de landpalen der volken gesteld naar het getal der kinderen Israëls."* En Hand. 17:26 en 27: *"En heeft uit een bloede het ganse geslacht der mensen gemaakt, om op den gehelen aardbodem te wonen, bescheiden hebbende de tijden te voren geordineerd, en de bepalingen van hun woning. Opdat zij den Heere zouden zoeken, of zij Hem immers tasten en vinden mochten; hoewel Hij niet verre is van een iegelijk van ons"*.

Het land Kanaän was de gunstigste gelegen plek op aarde voor het plan om het Licht van het Evangelie onder de verschillende naties te verspreiden. De bewoonde wereld (van toen) was gedurende de tijd onmiddellijk na Christus hoofdzakelijk in het Romeinse Rijk gesitueerd, welke uit de volken bestonden die in een cirkel om Jeruzalem heen woonden, en waren dus op de juiste manier gesitueerd voor het plan om het Licht van het Evangelie onder hen vanuit die plek te verspreiden. Toen de duivel zag wat de voordelen van deze situatie waren voor de bevordering van het grote verlossingswerk, en de nadelen daarvan voor de belangen van zijn koninkrijk, leidde hij om die reden daarna vele volken weg naar de meest afgelegen plekken in de wereld, om ze zo ver mogelijk van het Evangelie vandaan te krijgen. En aldus leidde hij sommigen naar Amerika, en anderen leidde hij naar de noordelijke koude gebieden toe, die bijna ontoegankelijk waren.

VII

Nog iets anders dat ik van dit tijdperk wil zeggen was het feit dat God het ware geloof handhaafde dat uit Christus voort zou komen, terwijl de wereld over het algemeen

afvallig was en afgoden dienden, en het gevaar dreigde dat de Kerk in de algemene ontarding zou worden opgeslokt. Ofschoon God onlangs Zijn Kerk op zo'n wonderbare wijze verlost had, en had getoond daar zoveel genade mee te hebben door te laten zien dat Hij zelfs bereid was om de rest van de wereld voor haar heil te vernietigen, en ofschoon Hij kort geleden Zijn genadeverbond met Noach en zijn zonen gesloten en vernieuwd had, zo groot is de neiging in een mensenhart om van God af te dwalen en in de diepten van zonden te verzinken, en zo groot is de neiging tot duisternis, waanideeën en afgoderij, dat al gauw na de Zondvloed de wereld weer in grove afgoderij verviel.

Vóór Abrahams tijd was de goddeloosheid bijna overal. De wereld was heel zondig geworden gedurende de tijd dat men de toren van Babel bouwde. Gods volk zelfs, en zelfs de stam waaruit Christus zou voortkomen was op zekere hoogte verdorven met afgoderij, (Jozua 24:2) : *"Toen zeide Jozua tot het ganse volk: Alzo zegt de HEERE, de God Israëls: Over gene zijde der rivier hebben uw vaders vanouds gewoond, [namelijk] Terah, de vader van Abraham, en de vader van Nahor; en zij hebben andere goden gediend.* Want God is de God van Nahor, (Gen. 31:53) : *"De God van Abraham, en de God van Nahor, de God huns vaders richte tussen ons! En Jakob zwoer bij de Vreze zijn vaders Izaks".*

Maar ze namen maar in een zekere mate deel met de algemene en bijna universele zonden van die tijd, zoals Salomo in zekere mate besmet werd met afgoderij. Toen het volk Israël in Egypte was, dienden ze vreemde goden, ofschoon de ware Kerk onder hen was. In de familie van Jakob waren voor een lange tijd afgoden die uit Padan-Aram kwamen, waar ook zijn vrouwen vandaan kwamen. Dit was de tweede keer dat de Kerk bijna ten onder ging, dankzij de algemene corruptie en afval van de wereld van de ware Godsdienst. Maar toch werd de ware godsdienst in stand gehouden in de stam waaruit Christus voortkwam. Dit is een ander voorbeeld van de wondervolle voorzienigheid van God voor Zijn Kerk, gedurende een periode waarin de wereld overstromd werd met boosheid. Ofschoon de god van deze wereld raasde, en ofschoon hij bijna Gods Kerk had meegezogen, liet God het toch niet toe dat de poorten van de hel de overhand hadden.

PERIODE 1

VANAF DE ZONDEVAL TOT AAN JEZUS' GEBOORTE

DEEL III

VANAF DE ROEPING VAN ABRAHAM TOT MOZES

Ik ga nu verder door aan te tonen hoe het verlossingswerk werd uitgevoerd gedurende de derde periode in de tijd van het Oude Testament, beginnende met de roeping van Abraham, en die periode eindigt met de komst van Mozes.

I

Het behaagde God om nu de persoon waaruit Christus voort zou komen van de rest van de wereld af te zonderen, zodat Zijn Kerk tot de komst van Christus kon voortbestaan, door middel van zijn familie en nakomelingen. Hij deed dat met de roeping van Abraham, die uit zijn eigen land ging en weg ging van zijn verwanten, om naar een ver land te gaan die God hem zou aanwijzen, door hem eerst uit Ur der Chaldeeën naar Haran te brengen, en daarna naar het land Kanaän. Het was eerder duidelijk gemaakt dat de verdorvenheid van de wereld met afgoderij nu algemeen was geworden, de mensheid was bijna geheel overstroomd met afgoderij. En daarom zag God, teneinde de ware godsdienst in de wereld in stand te houden, dat het nodig was om een familie van de rest van de wereld af te zonderen. Het bleek hoog tijd te zijn dat dit werd gedaan, om te verhinderen dat de Kerk van Christus geheel ten onder zou gaan door die afgoderij. Want de Kerk van God Zélf, die door de lijn van Abrahams voorvaders werd gehandhaafd, was al aanzienlijk besmet. De meeste familieleden in Abrahams eigen land waren al weggevallen. Zonder een buitengewone interventie van de Voorzienigheid zou, hoogstwaarschijnlijk na een paar generaties verder, de lijn van de ware godsdienst zijn uitgestorven. En daarom zag God dat het tijd werd om Abraham uit zijn eigen land en uit zijn familie naar een ver land te roepen, teneinde de ware godsdienst door middel van Abraham en zijn nageslacht - mensen die waren afgescheiden van de rest van de wereld - te handhaven. De ware godsdienst werd dáár dus gehandhaafd, terwijl de rest van de mensheid verzonken was in afgoderij.

Het land van de Chaldeeën, waaruit Abraham was geroepen, was het land om Babel heen (Babel of Babylon), welke de belangrijkste stad van het land Chaldéa was. Geleerden nemen aan, door wat ze in de oudste beschrijvingen daarvan hebben ontdekt, dat afgoderij allereerst in dat land begon, dat Babel en Chaldéa de originele en belangrijkste zetels van afgodendienst waren, vanwaar het zich naar andere landen verspreidde. En daarom wordt het land der Chaldeeën, of het land Babylon, in de Schriften het land van gesneden beelden genoemd, zoals u dat kunt lezen in *Jer. 50:35*,

en ook in vers 38: "Het zwaard zal zijn over de Chaldeeën, spreekt de HEERE; en over de inwoners van Babel, en over haar vorsten, en over haar wijzen. 38 Droogte zal zijn over haar wateren, dat zij uitdrogen; want het is een land van gesneden beelden, en zij razen naar de schrikkelijke afgoden".

God roept Abraham uit dit land van afgoden naar een land ver daar vandaan. En toen hij daar aankwam gaf Hij hem daar geen nalatenschap, nee, hij mocht daar zelfs zijn voet niet op zetten, maar hij bleef (daar) een vreemdeling en een tijdelijke gast, opdat hij en zijn familie afgescheiden zouden blijven van de gehele wereld.

Dit was iets nieuws. God had zo'n methode nooit eerder gebruikt. Tot nu toe was Zijn Kerk niet op deze manier van de rest van de wereld gescheiden geweest, maar was geneigd om daarmee (in dat land) samen te leven, er was geen hek of schutting om ze van elkaar te scheiden, en de verkeerde gevolgen daarvan konden steeds weer worden gevonden. Het gevolg vóór de Zondvloed van het feit dat Gods volk samen ging met de zondige wereld, zonder dat er een muur was die ze daarvan scheidde, was, dat de zonen van de Kerk in het huwelijk traden met anderen, en door dat te doen bijna meteen besmet werden en de Kerk teniet deden. De methode die God toen gebruikte om de Kerk af te scheiden was het verdrinken van de zondige wereld, en het redden van de Kerk met de ark. En nu, vóór Abrahams roeping, werd de wereld weer verdorven. Maar deze keer gebruikte God een andere methode. Hij vernietigde de zondige wereld niet, en redde Abraham en zijn vrouw, en Lot, niet in een ark, maar Hij zegt tegen die mensen dat ze gescheiden van de rest van de wereld moeten leven.

Dit was iets nieuws en iets geweldigs dat God met het verlossingswerk deed. Dit werd nu gedaan, ongeveer in het midden van de tijd tussen de Zondeval en de komst van Christus. Het zou nog twee duizend jaar duren voordat Christus, de grote Zaligmaker en Verlosser, zou komen. Maar door deze roeping van Abraham, de stamvader van Christus, werd een fundament gelegd voor de handhaving van de Kerk van Christus in de wereld, tot aan Christus' komst. Want, omdat de wereld afgodisch geworden was, was het nodig dat het zaad van de vrouw van de verdorven wereld werd afgescheiden, om dat te doen.

En dan was het nodig dat er een bepaald volk was dat van de rest van de wereld afgescheiden was, teneinde afbeeldingen en profetieën over Christus te ontvangen, die nodig waren om de weg te banen voor Zijn komst, zodat de orakels van God aan hen kon worden toevertrouwd, en zodat de geschiedenis van Zijn grote daden als Schepper en Voorzienigheid in stand zou kunnen worden gehouden, en dat op die manier uit deze natie Christus voort zou kunnen komen, om van daaruit het licht van het Evangelie naar de rest van de wereld te laten schijnen. Deze doelen zouden niet bereikt kunnen worden, als het volk van God in die twee duizend jaar gemengd geleefd had met de heidenen. Deze roeping van Abraham kan dus worden gezien als een soort nieuw fundament dat voor de zichtbare Kerk van God op een duidelijker en ordelijker wijze gelegd is, om dat (fundament) dan van nu af aan te handhaven en erop te bouwen, totdat Christus uiteindelijk gekomen is om het door middel van Hem naar alle volken te verspreiden.

Zo werd Abraham, omdat hij de persoon is waarmee dit fundament werd gelegd, in de Schriften afgebeeld alsof hij de vader van de Kerk was, de vader van allen die geloven,

als het ware een wortel, waaruit de zichtbare Kerk vanaf dat moment, door middel van Christus', Abrahams wortel én nakomeling, als een boom, die verschilde van alle andere planten, verrees. Een boom waarvan Christus de tak van gerechtigheid was, en van wiens boom, nadat Christus kwam, de natuurlijke takken waren afgebroken, en waarin de heidenen werden geënt. Dus Abraham blijft nog steeds de vader van de Kerk, of de wortel van de boom, door middel van zijn Zaad Christus. Het is dezelfde boom die van dat kleine begin dat er was gedurende de tijd waarin Abraham leefde, begint te bloeien, en in deze dagen van het Evangelie heeft het zijn takken over een groot deel van de aarde gespreid, en ze zullen op ten duur de gehele aarde vullen, en zullen aan het einde van de wereld worden overgeplant van een aardse grond naar Gods Paradijs.

II

Een specifiekere en een vollere openbaring en bevestiging van het Verbond der genade dan dat er eerder ooit was geweest, ging hiermee samen. Vóór die tijd waren er, als het ware, twee specifieke- en ernstige voorvallen of bevestigingen van het Genadeverbond geweest, één aan het begin van de eerste periode, dat gebeurde toen het Genadeverbond spoedig na de zondeval aan onze eerste ouders werd geopenbaard, de andere aan het begin van de tweede periode, waarmee God spoedig na de Zondvloed plechtig het Genadeverbond met Noach en zijn gezin vernieuwde. En nu is er bij het begin van deze periode een derde, bij- en ná de roeping van Abraham. En aangezien het nu veel dichter bij de tijd was waarin Christus komen zou dan toen het Verbond der genade voor het eerst werd geopenbaard, en aangezien het nu, zoals ik eerder zei, ongeveer *halverwege* was tussen de Zondeval en de komst van Christus, was de openbaring van het Verbond deze keer veel vollediger dan enigen die er voorheen waren. Het Verbond was nu veel specifiekere. Er werd daarin nu geopenbaard, niet alleen het feit dat Christus zou komen, maar er werd nu aan Abraham geopenbaard dat Hij zijn zaad zou zijn, en de belofte werd nu gemaakt dat alle geslachten op aarde in hem gezegend zouden worden. En God was vermeerderde Zijn toezeggingen van de dingen die Hij aan Abraham beloofde. De eerste belofte werd gemaakt toen Abraham geroepen werd, Gen. 12:2: *"En Ik zal u tot een groot volk maken, en u zegenen, en uw naam groot maken; en wees een zegen!"* En weer werd diezelfde belofte vernieuwd, nadat hij in het land Kanaän arriveerde, hoofdstuk 13:14 enz. En het Verbond werd weer vernieuwd, nadat Abraham was teruggekeerd van het bloedbad van de koningen, Gen. 15:5 en 6. En weer, ná het offeren van Izak, hoofdstuk 22: 16, 17 en 18.

In deze vernieuwing van het Verbond der genade met Abraham, werden verschillende bijzonderheden betreffende dat Verbond vollediger geopenbaard dan ooit tevoren, niet alleen het feit werd geopenbaard dat Christus het zaad van Abraham zou zijn, maar ook de roeping van de heidenen, en het vergaderen van alle naties in de Kerk, dat daarmee alle families op aarde gezegend zouden worden. En toen werd de belangrijke voorwaarde van het Verbond der genade, hetgeen geloof is, meer gedetailleerd bekend gemaakt, Gen. 15: 5 en 6: *"Toen leidde Hij hem uit naar buiten, en zeide: Zie nu op naar den hemel, en tel de sterren, indien gij ze tellen kunt; en Hij zeide tot hem: Zo zal uw zaad zijn! 6 En hij geloofde in den HEERE; en Hij rekende het hem tot gerechtigheid".* Iets, waarover in het Nieuwe Testament veel wordt geschreven, aangezien het dáár is dat Abraham de vader der gelovigen genoemd wordt.

En aangezien er nu een verdere openbaring van het Genadeverbond was, was er ook meer dan ooit tevoren een verdere bevestiging daarvan door middel van plechtige beloftes. In het bijzonder begon God nu met een bepaald sacrament dat een zekere belofte van Zijn Verbond in de zichtbare Kerk aantoonde, totdat Christus zou komen, welke genaamd is: de besnijdenis. De besnijdenis was een teken en zegel van Zijn genadeverbond, zoals dat beschreven werd toen het eerst werd ingesteld, daar we er een beschrijving van hebben in Gen. 17. Daar lijkt het op een *verzegeling* te zijn van dat Verbond, waarmee God de belofte aan Abraham maakt dat Hij hem een vader van vele volken zou maken, zoals dat, vergeleken met verzen 9 en 10, in Gen. 17: 5 staat beschreven. En de nadruk wordt in Romeinen 4: 11 op het feit gelegd, dat *het een teken* was van de gerechtigheid van geloof. Als de apostel over Abraham spreekt, zegt hij: *"En hij heeft het teken der besnijdenis ontvangen tot een zegel der rechtvaardigheid des geloofs..."*

Zoals ik al eerder duidelijk maakte, riep God Abraham, opdat zijn familie en nakomelingen zichzelf van de rest van de wereld zouden scheiden, tot de komst van Christus, iets dat God volgens de al eerder gegeven verklaringen nodig achtte. En dit sacrament was de voornaamste muur van afscheiding, Éfeze 2:14. Het liet heel duidelijk het verschil van het zaad van Abraham met die van de rest van de wereld zien, en het hield méér dan enig andere plechtigheid een onderscheid en afzondering in stand. En hiernaast waren er af en toe ook andere verzegelingen, beloftes en bevestigingen, die Abraham bij dit Verbond ontving.

In het bijzonder, het onderpand wat God aan Abraham gaf, toen hij en de koningen die met hem waren, de overwinning over Kedorlaomer behaalde, als bewijs dat die beloftes vervuld zouden worden. Het schijnt dat Kedor-Laomer een groot keizer was, die over een groot gedeelte van de wereld van die tijd regeerde. Ofschoon hij z'n zetel in Elam had, een afstand van iets minder dan duizend mijl (ongeveer 1600 km) van het land Kanaän, breidde hij zijn rijk toch uit, en regeerde over veel delen van het land Kanaän, zoals we dat in Gen. 14: 4, 5 6 en 7 kunnen lezen. De geleerden veronderstellen dat hij een koning van het Assyrische rijk van die dagen was, een koninkrijk dat eerder met Nimrod in Babel was begonnen. En aangezien het in die dagen de eer van koningen was om nieuwe steden te bouwen om die dan de zetel van hun rijk te maken, zoals dat in Gen. 10:10, 11 en 12 staat beschreven, veronderstelt men, dat hij de stad Elam had gebouwd, en dat hij dáár zijn zetel had, en dat die andere koningen die met hem mee kwamen, zijn afgevaardigden waren in de vele steden en landen waar zij regeerden.

Maar toch, hoe machtig zijn rijk ook was, en hoe groot het leger ook was waar hij nu mee kwam, in het land waar Abraham woonde, Abraham, met alleen maar zijn getrainde dienstknechten, die in zijn eigen huis waren geboren, overwon, onderwierp en vernederde deze machtige keizer en de koningen en hun gehele legers die met hem mee kwamen. Dit was een onderpand van de belofte die hij van God ontving, d.w.z. de overwinning dat zijn zaad Christus zou behalen over de volken der aarde, waardoor Hij de bezitter werd van de poorten van Zijn vijanden. In het 41ste hoofdstuk van Jesaja wordt dat heel duidelijk gemaakt. In dat hoofdstuk wordt de toekomstige glorieuze overwinning voorspeld die de Kerk over de naties die in de wereld zijn, zal behalen, zoals u dat in Jes. 41: 1, 10, 15 enz. kunt lezen. Want hier wordt gesproken over die overwinning die Abraham over zo'n groot koning en zijn machtige strijders

behaalde, en dat het een voorproefje was van het feit dat de Kerk de overwinning zou behalen, zoals u dat in Jes. 41:2 en 3 kunt zien: *"Wie heeft van den opgang dien rechtvaardige verwekt? heeft hem geroepen opzijn voet? de heidenen voor zijn aangezicht gegeven, en gemaakt, dat hij over koningen heerste? heeft ze zijn zwaard gegeven als stof, zijn boog als een voortgedreven stoppel? Dat hij ze najaagde en doortrok met vrede, door een pad, hetwelk hij met zijn voeten niet gegaan had?"*

Een andere uitnemende bevestiging van de Verbodsbeloofte die Abraham ontving was, toen hij terugkeerde van de slachting van de koningen, en toen Melchizédek, de koning van Salem, de priester van de allerhoogste God, dat grote type van Christus, hem ontmoette, en hem zegende, en hem brood en wijn gaf. Het brood en de wijn duiden op dezelfde zegeningen van het Verbond der genade als dat het brood en de wijn in het sacrament van het Heilig Avondmaal dat nu doet. Dus op dezelfde manier waarop Abraham een verzegeling van het Verbond had met de besnijdenis, - dat gelijk was met de doop - zo ontvangen wij nu ook een zegel daarvan, dat gelijk staat met het Heilig Avondmaal. En het feit dat Melchizédek bij de gelegenheid van zijn overwinning over de koningen die ten noorden waren, hem met zo'n zegel van het Verbond der genade tegemoet ging, bevestigt het feit dat die overwinning een verzegeling was van diezelfde verbondsbeloofte die God had gemaakt. Want dit is die weldaad waar Melchizédek met zijn brood en wijn de nadruk op legt, zoals u dat kunt zien bij wat hij in Gen. 14:19 en 20 zegt.

Een andere bevestiging van het genadeverbond dat God met Abraham had gesloten, was het visioen dat hij in een diepe slaap ontving, van de rokende oven en de vurige fakkel die tussen de stukken offerandes doorging, zoals dat in het laatste gedeelte van hoofdstuk 15 in Genesis staat beschreven. Het brandoffer, zoals dat met alle offers het geval is, wees naar het offer van Christus. De rokende oven die eerst tussen de stukken doorging, wees op het lijden van Christus. Maar de vurige fakkel die daarop volgde, die met een helder licht scheen, duidde op de heerlijkheid die na het lijden van Christus volgde, en die daardoor zou verkregen worden.

Nog een ander gedenkwaardig onderpand van de vervulling van het Verbond der genade die God aan Abraham maakte, was, ondanks zijn leeftijd, het geven van een kind waaruit Christus geboren zou worden. Daarover wordt in Heb. 11:11 en 12 en ook in Rom. 4:18 enz. geschreven.

En nog een andere belofte die God aan Abraham gaf, betreffende de vervulling van het Genadeverbond, was de verlossing van Izak, nadat hij op het hout van het brandofferaltaar werd gelegd, om te worden geofferd. Dit was een bevestiging van Abrahams geloof in de belofte die God hem aangaande Christus had gegeven, het feit dat Hij een nakomeling van Izak zou zijn, en dat het een reflex was van de opstanding van Christus, zoals u dat in Heb. 11:17, 18 en 19 kunt lezen. En omdat dit als een bevestiging van het Genadeverbond gegeven werd, vernieuwde God bij deze gelegenheid daarom dat Verbond met Abraham, zie Gen. 24:15, enz.

In dit alles kunt u zien hoeveel vollediger het Verbond der genade, méér dan ooit tevoren geopenbaard en bevestigd werd, gedurende de tijd waarin Abraham leefde. Het schijnt dat Abraham op deze manier een beter en duidelijker begrip en zicht van Christus had, de grote Verlosser, en de toekomstige taken die Hij zou verrichten, dan

alle andere Bijbelfiguren die er ooit eerder waren. En daarom legt Christus de nadruk op het feit dat Abraham zichzelf op Zijn komst verheugde, *en die heeft gezien en is verblijd geweest*, Joh. 8:56. Het behaagde God om zó dit bouwwerk te bevorderen, waar Hij vanaf het begin der tijd al mee was begonnen.

III

Het volgende waar ik hier de aandacht aan wil schenken is het feit dat God, temidden van de goddeloze inwoners van Kanaän en van alle andere vijanden, de patriarchen zo lang in stand hield. De patriarchen Abraham, Izak en Jakob waren diegenen waaruit Christus voort zou komen. Ze waren nu van de wereld afgescheiden, opdat de Kerk door middel van hen kon blijven voortbestaan. Daarom, door ze te behouden, werd het grote verlossingsplan gehandhaafd en voortgezet. Hij bewaarde ze, en verhinderde dat de bewoners van het land waar ze in dwaalden ze vernietigden, hetgeen een wonderbaarlijke beschikking van de Voorzienigheid was. Want de bewoners van het land waren in die tijd vreselijk wreed, ofschoon ze later nog wreder en goddelozer werden. Dit kunnen we in Gen. 15:16 lezen: *"En het vierde geslacht zal herwaarts wederkeren; want de ongerechtigheid der Amorieten is tot nog toe niet volkomen"*, anders gezegd: ofschoon het (de ongerechtigheid) erg groot is, heeft het toch nog niet het hoogtepunt bereikt. En hun grote verdorvenheid blijkt ook uit de afkeer die Abraham en Izak hadden, als hun kinderen met enige dochters van dat land zouden zijn getrouwd. Toen Abraham oud was, was hij niet eerder tevreden, totdat hij zijn dienstknecht had laten zweren dat hij geen vrouw voor zijn zoon bij de dochters van het land (waar hij woonde) zou zoeken. En Izak en Rebekka hadden er geen bezwaar tegen om Jakob zo ver als Padan-Aram weg te sturen, opdat hij daar een vrouw mocht vinden. En toen Ezau met sommige van de dochters van dat land trouwde, wordt gezegd dat het *een bitterheid des geestes was* voor Izak en Rebekka.

Nog een ander bewijs van hun grote goddeloosheid waren de verslagen die we hebben van Sodom en Gomorra, Adama en Zeboïm, die sommige van de steden in het land Kanaän waren, ofschoon zij waarschijnlijk bekend stonden voor hun goddeloosheid.

En omdat ze zo goddeloos waren, was het waarschijnlijk dat ze de bitterste vijandschap van allen hadden tegen deze heilige mensen, overeenkomstig met hetgeen in den beginne al stond geschreven: *"Ik zal vijandschap zetten tussen u en de vrouw, en tussen uw zaad en haar zaad"*. Hun geheiligde levens waren een doorlopende veroordeling van hun goddeloosheid. En daarnaast, het kon niet anders dan dat ze hun goddeloos gedrag afkeurden, aangezien we ontdekken dat Lot in Sodom woonde, die, zo wordt ons verteld, zijn rechtvaardige ziel ergerde aan hun goddeloos gedrag, en voor hen was als een prediker der gerechtigheid.

En wat ze deden werd nog meer aan het licht gebracht, omdat ze vreemdelingen en zwervers in hun land waren, en daar nog geen bezittingen hadden. De mens is meer geneigd om fouten bij vreemden te ontdekken, en om door hun gedrag geïrriteerd te worden, zoals dat het geval met Lot in Sodom was. Op een heel voorzichtige manier berispte hij hun goddeloos gedrag, en ze zeiden daarvan: *"Toen zeiden zij: Kom verder aan! Voorts zeiden zij: Deze ene is gekomen, om als vreemdeling hier te wonen, en zoude hij alleszins rechter zijn?"* Gen. 19:9 en zij dreigden hem met dingen die ze met hem zouden doen.

Maar op een wonderbare wijze bewaarde God Abraham en Lot, Izak en Jakob en hun gezinnen van hen, ofschoon ze maar weinig in getal waren, terwijl ze (de bewoners) hen snel hadden kunnen vernietigen, hetgeen op een prachtige manier de wonderbare wijze en de genade waarmee Hij Zijn Kerk bewaart, wordt zien in Psalm 105:12 enz.: *"Als zij weinig mensen in getal waren, ja, weinig en vreemdelingen daarin; En wandelden van volk tot volk, van het ene koninkrijk tot het andere volk; Hij liet geen mens toe hen te onderdrukken; ook bestrafte Hij koningen om hunnentwil, zeggende: Tast Mijn gezalfden niet aan, en doet Mijn profeten geen kwaad"*.

In enkele gevallen was deze instandhouding vooral heel opmerkelijk, die gevallen waar we een beschrijving van hebben, waarin de mensen die in dat land woonden vreselijk geïrriteerd waren en zich getergd voelden, zoals dat het geval was door de manier waarop Simeon en Levi de Sichemieten behandelden, zoals u dat in Gen. 34:30 kunt lezen. Toen behoevde God op een wonderlijke manier Jakob en zijn gezin voor de geïrriteerde mensen door middel van een schrik voor God hen in bedwang te houden, zoals u dat in Gen. 35:5 kunt zien: *"En zij reisden heen; en Gods verschrikking was over de steden, die rondom hen waren, zodat zij de zonen van Jakob niet achterna jaagden"*.

Het feit dat God hen niet alleen voor de Kanaänieten behoevde is hier opmerkelijk, maar het feit dat Hij ze behoevde voor alle anderen die van plan waren om hen kwaad te doen, op dezelfde manier dat Hij Jakob en zijn gezelschap behoevde, toen die door Laban, die erg kwaad was en zich had voorgenomen om hem in te halen en als een vijand te behandelen, achterna werd gezeten. Hij ontmoette God, die hem vermaande en tegen hem zei: *"Wacht u, van met Jakob te spreken, of goed, of kwaad"*.

Hoe wonderlijk was ook de manier waarop Hij hen voor zijn broer Ezau behoevde, toen hij met een leger op hem af kwam, met het volle voornemen om hem de pas af te snijden! Hoe wonderbaarlijk was het niet toen God, in antwoord op zijn (Jakobs) gebed, toen hij in Pniël met Christus worstelde, het hart van Ezau op zo'n schitterende manier omdraaide, zodat hij, in plaats van hem met vernietiging en slachting in zijn hart als een vijand tegemoet ging, hem als vriend en broeder tegemoet ging, en hem geen kwaad deed! En alzo was dat het geval met dit handjevol mensen, dit worteltje waarop de zegen van de Verlosser rustte, die temidden van vijanden en gevaren bewaard bleven, hetgeen gelijk stond met het behoeden van de ark temidden van de stomachtige vloed.

IV

Het volgende wat ik wil noemen is de vreselijke vernietiging van Sodom en Gomorra en de naburige steden. Dit had het resultaat dat het dat grote ontwerp waar we het nu over hebben op twee manieren bevorderde. Dit werd op een manier gedaan die op krachtige wijze de inwoners ervan weerhield om die geheiligde vreemdelingen, die God onder hen had laten rondzwerven, kwaad to doen. Lot was één van die vreemdelingen. Hij kwam in dat land met Abraham, en Sodom werd vernietigd, vanwege hun minachtende houding tegenover Lot, de prediker van gerechtigheid die God onder hen had gezonden. En hun vernietiging kwam nét nadat ze Lot en de vreemdelingen die in zijn huis waren gekomen op een afschuwelijke en walgelijke manier beledigden. Ja, zelfs engelen, die ze waarschijnlijk als sommigen van Lots kennissen van vroeger beschouwden, van wie zij misschien dachten dat zij bezoekers

uit het land waren waar hij vandaan kwam. Op een heel schandelijke manier hadden zij het huis van Lot geïnfilteerd, met het plan om hen op de schandelijkste manier te misbruiken, en om die vreemdelingen, die hier naar toe kwamen kwaad te doen; ja ze dreigden Lot meer kwaad te doen dan de anderen.

Maar temidden van dit alles sloeg God hen (de mannen van Sodom) met blindheid. En de volgende morgen werd de stad en wat er omheen was, onder een vreselijke storm van zwavel en vuur bedolven en op verschrikkelijke wijze vernietigd, iets dat de andere inwoners van het land konden aanschouwen. Daarom had dat het resultaat dat ze die geheiligde vreemdelingen niet langer meer kwaad deden, aangezien ze ongetwijfeld nu heel bang waren geworden om ze verder kwaad te doen, iets dat waarschijnlijk één van de belangrijkste redenen was om ze in bedwang te houden en de patriarchen te behoeden. En wanneer die reden wordt gegeven, dat is, waarom de inwoners van dat land Jakob niet achtervolgden, toen zij zo werden gekweld door de vernietiging van de Sichemieten, want "De schrik voor God was op hen", is het hoogst waarschijnlijk dat dit de schrik was die ze hadden ontvangen. Ze herinnerden de verbazingwekkende vernietiging van Sodom en de steden van die vlakte, die volgde op hun ruwe behandeling van Lot, en durfden daarom Jakob en zijn gezin geen kwaad te doen, ofschoon ze daartoe zeer zeker uitgelokt waren.

Een andere manier waarom deze vreselijke vernietiging meewerkte om dit belangrijke verlossingswerk te bevorderen, was het feit dat God hiermee de verschrikking van het overtreden van Zijn wet ten toon stelde, zodat de mens zich bewust werd van de noodzaak dat God ze verlossen moest. Het verlossingswerk werd zonder dit nooit voortgezet. Vanaf het begin wordt de wet als een tuchtmeester gebruikt om de mens tot Christus te brengen.

Maar onder het Oude Testament was een bijzondere, zichtbare en merkbare demonstratie van God's toorn tegen de zonde nog veel harder nodig dan in de dagen van het Evangelie, aangezien een toekomstige toestand en de eeuwige ellenden van de hel daar duidelijker worden geopenbaard, en ook omdat de ontzaglijke rechtvaardigheid van God tegen de zonden van de mens daarin op zo'n uitzonderlijke manier, door middel van het lijden van Christus, wordt geopenbaard. En daarom ging de openbaring die God in die tijd van Zichzelf gaf met veel meer verschrikkingen gepaard dan nu, in de tijd waarin we het Evangelie hebben. Dus toen God op de berg Sinaï verscheen om daar de wet te geven, ging dat gepaard met onweer en bliksem en een donkere wolk, en een vreselijk luide trompet. Maar sommige uitwendige indrukwekkende demonstraties van de toorn van God tegen zonde waren soms vooral nodig, vóórdat de wet gegeven werd. En daarom deden vóór de Zondvloed de verschrikkingen van de wet, die volgens traditie vanaf Adam overgeleverd waren, hun taak. Adam zelf leefde negen honderd en dertig jaar, om de Kerk over Gods ontzaglijke dreigementen te vertellen, waarover Hij in het Verbond dat Hij met God had gesloten over sprak, en hoe verschrikkelijk de gevolgen van de Zondeval waren, aangezien hij een ooggetuige en een voorbeeld was, met anderen die hem hadden gekend en nog leefden tot aan de Zondvloed. En de vernietiging van de wereld, door middel van de Zondvloed, diende om de verschrikkingen van het overtreden van de wet te laten zien, en liet Gods toorn tegen de zonde zien, en maakte op die manier de mensen bewust van de absolute noodzaak om daarvan verlost te worden. En er waren

verschillenden die de Zondvloed meegemaakt hadden en ten tijde van Abraham nog leefden.

Maar dat feit was al grotendeels vergeten. En daarom behaagde het God nu weer om op een meest verbazingwekkende manier Zijn toorn tegen de zonde te laten zien, in de manier waarop deze steden vernietigd werden, één van de duidelijkste afbeeldingen van de hel die er eerder was geweest. Daarom zei de apostel Judas: "Zij dragen de straf van het eeuwig vuur", vers 7. God regende zwavel en vuur op hen neer. De manier waarop ze werden vernietigd ging waarschijnlijk gepaard met zwaar weerlicht. De zwavelstromen waren zo dik dat al die steden daarmee verbrand konden worden, zodat ze in de vlammen van Gods toorn omkwamen. Hiermee kon de verschrikking van Gods toorn worden gezien tegen de goddeloosheid en ongerechtigheid van de mens, hetgeen de neiging had om de mens te laten zien dat het noodzakelijk was om te worden verlost, iets, dat op die manier dit grote werk bevorderde.

V

God vernieuwde en bevestigde weer het Verbond der genade met Izak en Jakob. Hij deed dat met Izak, zoals u dat in Gen. 26:3 en 4 kunt lezen: *"Woon als vreemdeling in dat land, en Ik zal met u zijn, en Ik zal u zegenen; want aan u en uw zaad zal Ik al deze landen geven, en Ik zal den eed bevestigen, dien Ik Abraham uw vader gezworen heb. En Ik zal uw zaad vermenigvuldigen, als de sterren des hemels, en zal aan uw zaad al deze landen geven; en in uw zaad zullen gezegend worden alle volken der aarde"*. En daarna werd het (Verbond) met Jakob vernieuwd en bevestigd, eerst door middel van Jakobs zegen, waardoor hij (Izak) dingen deed en sprak die op een buitengewone manier door God waren geïnspireerd. Door middel van die zegening werden de zegeningen van het Verbond der genade aan Jakob en zijn zaad gegeven, zie Gen. 27:29: *"Volken zullen u dienen, en natiën zullen zich voor u nederbuigen; wees heer over uw broederen, en de zonen uwer moeder zullen zich voor u nederbuigen! Vervloekt moet hij zijn, wie u vervloekt; en wie u zegent, zij gezegend!"* En daarom, toen Ezau deze zegening misliep, verspeelde hij de kans om een erfgenaam van de Verbondsbeloftes te worden.

Dit Verbond werd opnieuw weer met Jakob in zijn droom over de ladder die tot aan de hemel reikte in Bethel vernieuwd en bevestigd, een ladder dat een symbool was van de verlossing door Christus. Want de steen waarop Jakob rustte was een afspiegeling van Christus, de Steen (of Rots) van Israël, waarop het geestelijke Israël of Jakob, op rust. Iets dat we duidelijk kunnen zien, want deze steen was in dat geval gezalfd, en werd als altaar gebruikt. Maar we weten dat Christus Gods Gezalfde is, en dat Hij het enige ware Altaar van God is. Terwijl Jakob op deze steen rustte en deze ladder zag, verscheen God tot hem als zijn God van het verbond, en vernieuwt Zijn verbondsbelofte met hem, zie Gen. 28:14: *"En uw zaad zal wezen als het stof der aarde, en gij zult uitbreken in menigte, westwaarts en oostwaarts, en noordwaarts en zuidwaarts; en in u, en in uw zaad zullen alle geslachten des aardbodems gezegend worden"*.

En Jakob had nog een andere merkwaardige bevestiging van dit Verbond in Pniël, waar hij met God worstelde en de overwinning behaalde, waar Christus in menselijke

vorm aan hem verscheen in de vorm van een gedaante die hij daarna Zélf zou ontvangen, door middel van een persoonlijke vereniging met Zijn Goddelijke Natuur. En God vernieuwde opnieuw Zijn Verbond met hem, nadat hij uit Padan-Aram kwam en naar Bethel ging, naar de steen waar hij op had gerust, en waar hij een vizioen van de ladder had, zoals u dat in Gen. 35:10 enz. lezen kunt. Aldus werd nu het Verbond der genade vaak vernieuwd, veel vaker dan voorheen. Het licht van het Evangelie begon nu veel helderder te schijnen, naarmate we dichterbij de tijd kwamen dat Christus zou komen.

VI

Het volgende ding dat ik opmerk, is de wonderbaarlijke manier waarop God de familie waaruit Christus voort zou komen van hongersnood bewaarde, door Jozef als een instrument te gebruiken. Toen er een zevenjarige hongersnood op komst was behaagde het God, door middel van een wonderlijke voorzienigheid, om Jozef naar Egypte te sturen, en om daar voor Jakob en zijn gezin te zorgen en die te voeden, en om aldus het heilig zaad in stand te houden omdat het anders zou zijn uitgestorven. Voor die reden werd Jozef naar Egypte gezonden, zoals we dat in Gen. 50:20 kunnen lezen: *"Gijlieden wel, gij hebt kwaad tegen mij gedacht; doch God heeft dat ten goede gedacht; opdat Hij deed, gelijk het te dezen dage is, om een groot volk in het leven te behouden"*. Hoe vaak was deze heilige wortel (stronk), die de toekomstige tak van gerechtigheid, de glorieuze Verlosser, bevatte, niet in gevaar geweest om te worden uitgeroeid? Maar God hield het op prachtige wijze in stand.

Deze verlossing van het huis van Israël leek in sommige opzichten heel veel op de verlossing door Christus. De kinderen van Israël werden door Jozef, hun bloedverwant en broeder, van hongersnood gered, op dezelfde manier dat Hij die hun (geestelijke) Bloedverwant is, de zielen van het geestelijke Israël uit een geestelijke hongersnood redt, en Een die zich niet schaamt om hen broederen te noemen. Jozef was een broeder die ze gehaat en verkocht hadden, en als het ware gedood hadden, want ze hadden het plan gesmeed om hem te doden. Dus Christus is iemand die we van nature haten, en die we, door middel van onze zondige levens, óók verkocht en gedood hebben, in ruil voor de nutteloze dingen van de wereld. Jozef was eerst in een vernederende positie, hij was nèt als Christus ook een knecht, die in de gedaante van een dienaar verscheen. Toen werd hij in een kerker geworpen, gelijk Christus ook in het graf nederdaalde. En toen hij daarna uit die onderaardse kerker verrees, kwam hij in een staat van grote verheerlijking, en kwam aan de rechterhand van de koning als zijn afgevaardigde te zitten, teneinde over zijn koninkrijk te regeren, en om voedsel te verschaffen en levens in stand te houden. In deze verheven positie deelt hij voedsel uit aan zijn broederen, en geeft ze op die manier leven. Aldus werd Christus ook verheerlijkt, door aan Gods rechterhand te gaan zitten, en om een Prins en Verlosser voor Zijn broederen te zijn, en door gaven te geven aan de mensen, zelfs aan de wederspanningen en zij die Hem haatten en hadden verkocht.

VII

Hierna werd er in sommige dingen meer gedetailleerd dan in enige andere profetie over Christus geprofeteerd, zelfs in de profetie waarmee Jakob zijn zoon Juda zegende. Dit was specifiekere dan enige die er voorheen ooit geweest waren, aangezien het aantoonde uit wiens nageslacht Hij voort zou komen. Toen God Abraham riep, werd

geopenbaard dat Hij een nakomeling van Abraham zou zijn. Daarvoor hebben we geen enkele aanwijzing betreffend de persoon uit wie de Christus zou voortkomen dan Noach. Ná Abraham werd die geslachtsboom nog nauwkeuriger. Want ofschoon Abraham vele zonen had, werd geopenbaard dat Christus uit Izak voort zou komen. En dan, ofschoon Israël twaalf zonen had, werd geopenbaard dat Christus uit Juda voort zou komen. *Christus is de leeuw van de stam van Juda.* Men behoort vooral Zijn daden te eerbiedigen, zoals dat in Gen 49:8 en 9 staat beschreven: "*Juda! gij zijt het, u zullen uw broeders loven; uw hand zal zijn op den nek uwer vijanden; voor u zullen zich uws vaders zonen nederbuigen. Juda is een leeuwenwelp; gij zijt van den roef opgeklommen, mijn zoon. Hij kromt zich, hij legt zich neder als een leeuw, en als een oude leeuw; wie zal hem doen opstaan?*" En dan is deze profetie ook specifieker betreffende het tijdstip van Christus' komst dan enige die er eerder was, zoals dat in Gen. 49:10 staat beschreven: "*De scepter zal van Juda niet wijken, noch de wetgever van tussen zijn voeten, totdat Silo komt, en Denzelven zullen de volken gehoorzaam zijn*". De profetie hier over het feit dat de roeping van de heidenen van de komst van Christus afhing, schijnt duidelijker te zijn dan enige die er eerder was, in de uitdrukking: "*totdat Silo komt, en Denzelven zullen de volken gehoorzaam zijn*". Alzo kunnen we zien hoe het Evangelielicht, dat onmiddellijk na de Zondeval begon te schijnen langzamerhand sterker wordt.

VIII

Het verlossingswerk werd op de wondervolle manier waarop God de kinderen van Israël in Egypte bewaarde, gedurende deze periode voortgezet, toen de macht van Egypte bezig was om ze volkomen te vernietigen. Het leek alsof ze geheel in de handen van de Egyptenaren waren. Ze waren hun dienaren, en waren onderdanig aan de macht van Farao. En Farao probeerde ze te ontcrachten met dwangarbeid. En toen hij zag dat dát niet werkte, probeerde hij hun ras uit te roeien met een bevel dat elk mannelijk kind moest worden verdronken. Maar na alles wat Farao kon doen bewaarde God ze op een prachtige manier. En dat niet alleen, maar hun getal groeide uitermate, zo dat ze vermenigvuldigden, in plaats van te worden uitgeroeid.

IX

Hier kunnen we niet alleen de manier zien waarop God die natie bewaarde, maar ook de bijzondere wijze, waarop God Zijn onzichtbare Kerk in die natie bewaarde en in stand hield, toen ze gevaar liepen om door de afgoderij van Egypte overweldigd te worden. Omdat de kinderen van Israël een lange tijd onder de Egyptenaren woonden en hun dienaren waren, en dus niet het voordeel hadden om Gods geboden onder henzelf te bewaren en enige publieke erediensten en openbare ordinanties te handhaven, waardoor het ware geloof rechtgehouden zou kunnen worden, en omdat er nu geen geschreven Woord van God was, verloren zij langzamerhand het ware geloof, en imiteerde de afgoderij van Egypte, en het grootste gedeelte van de mensen vielen weg en aanbaden hun (af)goden. We kunnen hierover in Ezech. 20:6, 7 en 8 en ook hoofdstuk 23:8 lezen.

Dit was nu de derde keer dat Gods Kerk bijna opgeslokt was en meegezogen werd met de zonde van de wereld. Een keer vóór de Zondvloed, de andere keer vóórdat Abraham werd geroepen, en nu, de derde keer, in Egypte. Maar ondanks deze dingen liet God

het niet toe dat Zijn Kerk geheel werd weggespoeld. Ondanks dat, bewaarde Hij het op dezelfde manier als de ark in de Zondvloed, en op de manier waarop Hij Mozes, in een ark die van bies gemaakt was, uit het water redde, waar hij in groot gevaar was om te worden weggespoeld. Er waren sommigen die het ware geloof nog in stand hielden. En God had nog steeds een volk onder hun, zelfs gedurende deze miserabele, donkere en immorele tijd. De ouders van Mozes waren ware dienstknechten van God, zoals we dat in Hebréeën 11:23 kunnen lezen: *"Door het geloof werd Mozes, toen hij geboren was, drie maanden lang van zijn ouders verborgen, overmits zij zagen, dat het kindeken schoon was; en zij vreesden het gebod des konings niet"*.

Ik heb nu de derde periode in de tijd van het Oude Testament behandeld, en aangetoond hoe het verlossingwerk vanaf de roeping van Abraham tot aan de tijd van Mozes werd uitgevoerd, waarin we veel machtige dingen die daarvoor werden gedaan, gezien hebben, en we hebben gezien dat er, meer dan voorheen, een grote vooruitgang in dit bouwwerk was.

DEEL IV

VANAF MOZES TOT AAN DAVID

Ik ga nu de vierde periode behandelen, die vanaf Mozes tot David strekte. Ik wil u laten zien hoe het werk der verlossing ook gedurende die periode werd uitgevoerd.

I.

Het eerste ding dat naar voren komt, is de verlossing van Gods' volk uit Egypte, de meest opmerkelijke van alle verlossingen van Gods' Kerk in het Oude Testament. Die een onderpand was en de grootste voorloper van het toekomstige verlossingswerk van Christus, een waarop in de Schriften meer nadruk gelegd wordt dan op enige andere verlossing. En het was zeer zeker een van de meest opvallende afbeeldingen van Christus' verlossingswerk, groter dan enig andere providentiële gebeurtenis.

Hiermee kunnen we duidelijk zien dat deze verlossing het werk van Jezus Christus was, het feit dat het gedaan werd door de Persoon Die Zich aan Mozes in de brandende braamstruik openbaarde óók de Persoon was Die Mozes uitzond om dat volk te verlossen. Het is duidelijk dat dit *Christus* was, want in Ex. 3:2 wordt hij “de Engel des Heeren” genoemd.

De braamstruik was een afspiegeling van de menselijke natuur van Christus, die een “tak of scheut” genoemd wordt. Deze struik groeide op de berg Sinaï of op de berg Horeb, een woord dat duidt op een droge plaats, daar de menselijke natuur van Christus als een wortel was die opsprong uit dorre grond. De brandende braamstruik was een afspiegeling van Christus' lijden in het vuur van Gods' toorn. Het brandde, maar werd niet verteerd. Aldus was dat het geval met Christus; ofschoon Hij vreselijk leed, werd Hij niet vernietigd, maar overwon uiteindelijk, en verrees uit Zijn lijden. Aangezien dit grote mysterie van de menswording en het lijden van Christus hier werd afgebeeld, zegt Mozes: “Laat ik toch dat wondere verschijnsel gaan bezien, waarom de braamstruik niet verbrandt.” Het was inderdaad een wondere verschijnsel, het feit dat God in het vlees verscheen, en een verschrikkelijke dood stierf, en uit de dood verrees. Deze glorieuze Verlosser was Hij Die de kerk uit Egypte uit de hand van Farao bevrijdde, zoals Christus, door middel van Zijn lijden en sterven Zijn volk van satan, de geestelijke Farao, bevrijdde. Hij verloste hen van moeizame dienst en wrede slavenarbeid, zoals Christus Zijn volk verlost van de wrede slavernij van zonde en satan. Hij verloste hen, zoals staat geschreven, uit de ijzeroven, zoals Christus Zijn kerk uit een oven van vuur en eeuwige brand bevrijdt. Hij verloste hen met een sterke hand en met een uitgestrekte arm, en bracht grote en verschrikkelijke oordelen aan hun

vijanden, zoals Christus met macht over boosheden en machten triomfeerde, en vreselijke oordelen aan de vijanden van Zijn kerk bracht, door de kop van de slang te vermorzelen. Hij redde hen, terwijl anderen door middel van de besprenkeling van het bloed van het Paaslam werden vernietigd, gelijk de Kerk van God van de dood gered wordt, door middel van de besprenkeling van Christus' bloed, terwijl de rest van de wereld wordt vernietigd. Tegen de wil van de Egyptenaren in leidde God Zijn volk uit, toen ze hen met geen mogelijkheid wilden laten gaan, evenzo redt Christus Zijn volk uit de handen van de duivel, geheel tegen zijn wil in, terwijl zijn trots hart met geen mogelijkheid kan worden overreden. Gedurende die verlossing bevrijdde Christus het volk niet alleen uit de handen van de Egyptenaren, maar ook van de duivels, de (af)goden van Egypte. Want voorheen waren zij slaven van de goden van Egypte, evenals slaven van de mensen. En Christus, het zaad van de vrouw, vervulde nu op een heel wonderbaarlijke wijze, de vloek die over de slang was uitgesproken, door zijn kop te vermorzelen, Ex. 12:12 *“Want ik zal in deze nacht het land Egypte doortrekken, en alle eerstgeborenen, zowel van mens als dier, in het land Egypte slaan en aan alle goden van Egypte zal ik gericht oefenen...”* De hel was evenzeer bij die zaak betrokken, misschien nog wel meer dan Egypte. De trots en wreedheid van satan, die slang, was daarbij meer betrokken dan de trots van Farao. Hij deed zijn uiterste best om tegen de mensen in te gaan, en tot het laatst toe verzette hij zich tegen hun verlossing. Maar er staat, dat toen God Zijn volk uit Egypte verlost, Hij de koppen van de draken in de wateren verbrak, en dat Hij de kop van Leviathan verpletterde, en dat Hij ze als spijs gaf aan een volk dat in dorre plaatsen vertoefde, Ps. 74:12; 13 en 14. God dwong Zijn vijanden om hen te laten gaan, opdat ze Hem konden dienen, zoals Zacharias dat ook observeerde betreffende de Kerk die in het begin van het Evangelie leefde, zie Lukas 1:74, 75.

Het volk Israël ging daaruit door "een uitgestrekte arm" want Christus ging in een kolom van vuur en rook vóór hen uit. Die verlossing was een glorieuze overwinning over de aarde en de hel. En toen Farao en zijn strijdkrachten, en satan door middel van hen, het volk achtervolgde, bracht Christus hen in de Rode Zee ten val. De Heere had een glorieuze overwinning behaald. Het paard en zijn rijder wierp Hij in de zee, en zij sliepen daar hun laatste (dood)slaap, en achtervolgden de kinderen van Israël daarna nooit meer. Gelijk alle vijanden van Christus in Zijn bloed neer worden geworpen, welke door de overvloedige adequaatheid daarvan en de grootheid van het lijden waarmee het was gestort, kunnen we dat vergelijken met een zee. De Rode Zee was een afbeelding van het bloed van Christus, zoals blijkt uit de vergelijking die de apostel maakt met de doorgang daardoor van de kinderen van Israël met de doop, 1 Kor. 10:1 en 2. Want we weten allemaal dat het water der doop een afbeelding van Christus' bloed is. Aldus verlost Christus, de engel die de tegenwoordigheid van God weerspiegelde, in Zijn liefde en erbarming Zijn volk, en in die dagen droeg Hij hen als een arend, opdat niet één van hun trotse en wrevelige vijanden, nóch Egyptenaren, nóch duivels, ze aan konden raken.

Dit was iets heel nieuws dat God deed, betreffende dit grote verlossingswerk. God had zoiets nooit eerder gedaan, Deut. 4:32; 33 en 34. Dit was een grote stap vooruit in het verlossingswerk, dat begonnen was en uitgevoerd werd vanaf de Zondeval, een grote stap in de voorzienigheid van God, in de voorbereiding van de komst van Christus in de wereld, en het uitvoeren van Zijn grote en eeuwige verlossing. Want dit was het

volk waaruit Christus voort zou komen. En we kunnen nu zien hoe die plant bloeide die God in Abraham had geplant. Ofschoon, door Abraham te roepen, de familie waaruit Christus zou komen op zekere hoogte toen werd afgezonderd van de rest van de wereld, bleek toch de afzondering die toen werd gemaakt, niet voldoende te zijn zonder een verdere afzondering. Want, ofschoon ze door die scheiding vreemdelingen en pelgrims bleven, en daardoor verhinderd werden om één te worden met de andere mensen in die zelfde politieke samenlevingen, waren ze toch onder hen verspreid, en, zoals al eerder was bewezen, bestond daardoor het gevaar dat ze het ware geloof geheel konden verliezen, en overrompeld konden worden door de afgoderij van hun burenen. Om die reden, door Zijn verlossing, zonderde God dat volk af van alle andere volken, opdat ze op een onafhankelijke manier hun eigen politieke en kerkelijke staat konden vormen, zonder enige vrees te hebben voor de heidenen die om hen heen woonden, en dat ze op die manier gescheiden bleven tot de komst van Christus, en dat op die wijze de Kerk van Christus kon worden gehandhaafd en Gods' geboden konden worden bewaard, opdat daarmee de profetieën en de afbeeldingen van Christus, hun verleden, en andere door God gegeven geboden die nodig waren ter voorbereiding van de komst van Christus, konden worden bewaard.

II.

Zoals dit volk dus was afgezonderd als Gods' eigen volk, waren ook alle andere volkeren die op de aarde woonden geheel verworpen en overgegeven aan het heidendom. Dit, voor zover het de voorzienigheid van God betrof, hoorde bij het verlossingswerk waar we het nu over hebben, want het was iets dat God in Zijn voorzienigheid nodig achtte om de weg te banen voor de komst van Christus en het grote verlossingswerk dat Hij in de wereld zou verrichten. Want het was alleen bedoeld als een voorbereiding voor de glorieuzere overwinning en macht van Christus over de zondige en ellendige wereld, zodat de noodzaak voor het verlossingswerk van Christus des te duidelijker werd gemaakt in de wereld. Op deze manier wordt die zaak in de Bijbel beschreven, Rom. 11:30; 31 en 32. De apostel spreekt daarin met niet-Joden die voorheen heidenen waren en zegt: *"Want gelijkerwijs ook gijlieden eertijds Gode ongehoorzaam geweest zijt, maar nu barmhartigheid verkregen hebt door dezer ongehoorzaamheid; Alzo zijn ook dezen nu ongehoorzaam geweest, opdat ook zij door uw barmhartigheid zouden barmhartigheid verkrijgen. Want God heeft hen allen onder de ongehoorzaamheid besloten, opdat Hij hun allen zou barmhartig zijn."* Het was Gods wil dat de hele wereld, Joden zowel als heidenen, besloten zouden zijn in zichtbaar en openlijk beleden ongeloof, zodat op die manier Gods' genade met hen, en de verlossing van Christus duidelijk zichtbaar zou worden, en dat de noodzaak daarvan duidelijk werd. Want de apostel spreekt niet alleen over dat ongeloof dat mensen die God wel of niet belijden van nature bezitten, maar ongeloof dat zichtbaar was en in praktijk werd gebracht, zoals dat door de Joden werd gedaan, toen ze Christus openlijk verwierpen, en Hem niet langer meer beleden.

De apostel laat ons zien hoe eerst de heidense volken uit mensen bestonden die publiek en in openlijke oppositie tot het ware geloof waren vóór de komst van Christus, teneinde een weg te banen voor de roeping van de heidenen. Hetgeen spoedig ná de komst van Christus gebeurde, zodat Gods' genade duidelijker zichtbaar werd bij hen, en dat de Joden verworpen en afvallig werden van de zichtbare kerk, - waardoor tevens een weg werd gebaad om de Joden te roepen, *in de laatste dagen; - zodat allen*

zichtbaar verlost zullen worden door Christus. Zodanig, dat alle volken dit kunnen zien, Joden zowel als de heidenen, dat het zichtbaar wordt gemaakt dat Christus hen heeft verlost; mensen 'die tevoren vreemdelingen van de weldaden Israëls waren, zonder hoop, en zonder God in de wereld.'

We kunnen niet met zekerheid precies vaststellen wanneer de afval van de heidense volken van de ware God algemeen werd, of wanneer hun ongeloof algemeen werd. Hun afval was iets dat geleidelijk plaats vond, zoals we dat eerder zagen. Het was algemeen gedurende de tijd waarin Abraham leefde, maar het was niet overal het geval. Want daar zien we dat Melchizédek, één van de koningen van het land Kanaän, een priester van de allerhoogste God was. En hierna werd het ware geloof door sommigen van de nakomelingen van Abraham voor een zekere tijd in stand gehouden. Behalve de familie van Jakob werd het ook in stand gehouden door sommige nakomelingen van Nahor, door Job en zijn drie vrienden, en ook door Elihu. Het land Uz, waar Job woonde, was een land dat het eigendom was van de nakomelingen van Uz, of Huz, de zoon van Nahor, Abrahams' broer, waarover we in Gen. 22:21 kunnen lezen. Bildad, de Suhiet was een nakomeling van Shuah, Abrahams zoon van Ketura, Gen. 25:1, 2, en Elihu, de Buziet was een nakomeling van Buz, de zoon van Nahor, Abrahams' broer.

Het ware geloof werd dus ook ná Abraham voor een zekere tijd door andere mensen in stand gehouden, benevens de Israëlieten. Maar dat duurde niet lang. En het is waarschijnlijk, dat de tijd waarin zij het geloof totaal verwierpen, en zichzelf aan afgoderij overgaven, ongeveer de tijd was waarin God het volk van Israël van Egypte afscheidde om Hem te dienen. Want bij die gebeurtenis werden ze er vaak aan herinnerd dat God ze nu gescheiden heeft, zodat ze Zijn Eigen volk zouden worden, of om apart staan van alle andere volken op de aarde, opdat dit volk alleen van Hem zou zijn, Zijn Eigen bezit, terwijl andere (volken) werden verworpen.

Dit schijnt voor ons een betekenis te hebben, het feit dat God ze nu op een manier koos waarop die keus van hen gepaard ging met een zichtbare verwerping van alle andere volken in de wereld, het feit dat God op een zichtbare manier bij hen kwam, en bij hen kwam wonen, terwijl Hij alle andere volken had verlaten. Derhalve, toen de eerste keer de heidenen werden geroepen - nadat Christus was gekomen - en dit gepaard ging met het verwerpen van de Joden, ging ook de eerste roeping van de Joden om Gods volk te zijn gepaard met een verwerping van de heidenen, toen ze uit Egypte werden geroepen. Aldus werden alle heidense volken op aarde verlaten en overgegeven aan afgoderij, alle volken, uitgezonderd de Israëlieten en diegenen die zichzelf met hen hadden verenigd. Zij gingen op die wijze een lange tijd verder, hetgeen zelfs nog het geval was vanaf die tijd tot aan de tijd van Christus' komst, ongeveer 1500 jaar later. Ze hadden zulk een lange periode in ongeloof doorgebracht, dat er nu een duidelijk bewijs was van de noodzaak voor een Verlosser, zodat het na zulk een langdurige proeftijd duidelijk werd dat de mensheid absoluut niet in staat was om zichzelf van die volkomen duisternis en ellende te verlossen, en zichzelf te bevrijden van de onderdanigheid aan de duivel. Zodat het dan duidelijk werd dat alle wijsheid van de filosofen, en de wijste mensen onder de heidenen, hen niet uit hun duisternis verlossen konden. Dit gaf Jezus Christus meer eer, Die, toen Hij kwam, hen onderrichtte en verlostte, door middel van Zijn glorieus evangelie. Hieruit blijkt de wonderbare

wijsheid van God, door op die manier de weg te banen voor het verlossingswerk van Christus. Dit wordt verklaard in 1 Kor. 1:21, *“Want nademaal, in de wijsheid Gods, de wereld God niet heeft gekend door de wijsheid, zo heeft het Gode behaagd, door de dwaasheid der prediking, zalig te maken, die geloven”*

Een ander werk van God beschouw ik hier, waarmee het algemene verlossingswerk werd uitgevoerd, dat was die wonderbare verlossing van de kinderen van Israël bij de Rode Zee, toen ze achtervolgd werden door de legers van de Egyptenaren. Ze waren net op het punt om door hen te worden opgeslokt, daar er menselijk gezien geen kans op ontsnappen mogelijk was. Maar aangezien dit kan worden gezien als hun verlossing uit het land Egypte, en beschouwd kan worden als deel uitmakend van het algemene verlossingswerk, wil ik er niet verder op in gaan.

III.

De volgende zaak dat gezien kan worden als verlossingswerk wil ik hier behandelen, dat is het geven van de morele wet op zo'n indrukwekkende manier, op de berg Sinaï. Dit was iets nieuws dat door God werd gedaan, een nieuwe fase in deze grote taak, Deut. 4:33 *“Of een volk gehoord hebbe de stem van God, sprekende uit het midden des vuurs, gelijk als gij gehoord hebt, en levend zij gebleven?”* En het was iets machtigs wat God deed, hetzij we dat beschouwen als een afbeelding van een nieuw Verbond van werken, óf dat we dit zien als een nieuwe regel des levens.

Het Verbond van werken werd hier afgebeeld als een Tuchtmeester die de weg naar Christus wees, niet alleen iets dat door de natie in Oud Testamentische tijd gebruikt kon worden, maar het was de bedoeling dat het door de eeuwen heen ook door de kerk en door de Verlosser als een instrument werd gebruikt, om de mens van het feit dat ze zondaars waren en ellendig zijn, te overtuigen. Om ze van hun hulpeloze toestand te overtuigen, en om ze Gods' verschrikkelijke en geweldige majesteit en rechtvaardigheid als Wetgever te laten zien, en om op die manier de mens de noodzaak van Christus als Verlosser te laten zien. Het verlossingswerk, in het zaligmakend effect dat het heeft bij de verlossing van mensenzielen, en de manier waarop dat begint en eindigt, wordt niet uitgevoerd zonder gebruikmaking van deze wet die nu op de berg Sinaï werd gegeven.

Het werd op een schrikbarende wijze gegeven met een vreselijk geluid, verschrikkelijk luid, zo dat allen die daar waren sidderden. Zelfs Mozes - zó vreselijk was het gezicht - zei, *dat hij gans bevreesd en bevende was*; ofschoon hij een intieme vriend van God was. Het was een stem die met onweer en bliksemschichten gepaard ging, een berg die tot aan het midden van de hemel brandde, en de aarde zélf schudde heen en weer en trilde, teneinde het iedereen die daar was duidelijk te maken hoe groot die macht en rechtvaardigheid was die de navolging van die wet vereiste, en Die het volledig uitgevoerd wilde zien. En hoe strikt Gods eis was dat het werd vervuld, en hoe verschrikkelijk Zijn toorn zou zijn tegenover iedereen die het verbrak. Zodat mensen die daarvan bewust waren gemaakt zichzelf en hun harten grondig zouden onderzoeken, en dat ze dan zouden zien hoe onmogelijk het voor hen is om door de werken der wet te worden verlost, zodat ze de absolute noodzaak van een Middelaar zouden zien.

We moeten deze wet, die nu op de berg Sinaï gegeven is, niet alleen als een Verbond van werken beschouwen, maar als een regel des levens waarvan de Verlosser vanaf die tijd tot aan het einde der wereld gebruik van maakte. Hij gebruikte het als een richtlijn

voor Zijn volk, om na te leven. Hij wees ze de weg waarin ze moesten wandelen, die ten hemel leidde. Want een weg van oprechte gehoorzaamheid aan Zijn wet is de smalle weg die ten leven leidt.

IV.

De volgende zaak die we gedurende deze periode kunnen observeren was Gods afkondiging van de wet der typen, die door Mozes werd gegeven, en waarin de meeste, of alle principes die niet strikt tot de morele wet behoorden, waren inbegrepen; - niet alleen die wetten die gewoonlijk “ceremoniële wetten” worden genoemd, in tegenstelling tot gerechtelijke wetten, - het zijn de wetten die de ceremonies en omstandigheden van de Joodse eredienst en kerkdiensten voorschrijven. Maar ook veel, of misschien wel alle door God gegeven wetten die politieke wetten en reglementen voor de Joodse staat waren, die gewoonlijk de *burgerlijke wetten* worden genoemd; de meeste waren ook typen van toekomstige zaken.

Het geven van al deze ceremoniële wetten was ook een deel van dat grote werk dat gedurende deze periode door God werd uitgevoerd, en het had de bedoeling om het glorieuze bouwwerk van de verlossing, die God vanaf het begin van de wereld bouwde, te bevorderen. Er waren eerder al vele typen in de Voorzienigheid geweest, die het verlossingswerk van Christus afbeeldden, en sommige meer algemene reglementen, vooral die twee die betrekking hadden op de offeranden en de besnijdenis. Maar nu, in plaats van de afbeelding van de grote Verlosser in enkele instellingen, geeft God een wet die vol is met niets anders dan een verscheidenheid van ontelbare typerende afbeeldingen van goede dingen die komen zouden, en waarmee die natie verteld werd wat ze ieder jaar, en iedere maand en dag moesten vieren, hoe ze zich moesten gedragen, in alles wat betrekking had op hun religieuze activiteiten, en in alles dat met hun staat in verband stond. Al die wetten laten iets van Christus zien: het in acht nemen (van die wet) laat één ding zien, de lering eruit of de weldaden daardoor laten weer iets anders zien. Zodat als het ware, door middel van deze wet, de gehele natie een type werd van toekomstige zaken. Aldus werd het Evangelie aan die natie op allerlei gebieden afgebeeld, zodat er haast geen leerstelling in het Evangelie is, of die werd afgebeeld en geleerd bij het in acht nemen van die wetten; hoewel het slechts schaduwen waren, en de zaak zelf onder een sluier werd verborgen; zoals ook Mozes zijn gezicht verborg, toen het straalde.

Alle principes die verband hielden met het bouwen van de tabernakel die in de woestijn werd opgericht, en alle voorwerpen en de omstandigheden waarin die konden worden gebruikt, behoren tot deze algemene wet der ceremoniën.

V.

Ongeveer in die tijd werd voor het eerst het geschreven Woord van God aan Gods' kerk gegeven, iets dat het volk van God nooit eerder had ervaren. Dit was een ander groot ding dat betreffende het verlossingswerk werd gedaan, het was een nieuwe en glorieuze bevordering in het bouwwerk. Niet ver vanaf deze tijd werd een begin gemaakt aan de grote geschreven voorschriften, die door God werden gegeven voor de reglementering van het geloof, de eredienst, en de manier waarop Zijn kerk zich vanaf die tijd tot aan het einde der wereld, moest gedragen, een reglement dat steeds groter werd en waaraan vanaf die tijd steeds werd toegevoegd, totdat het klaar was en de canon van de Schrift door de apostel Johannes werd voltooid. Het is van minder

belang wat er éérst beschreven werd, óf de Woorden van God op twee stenen tafels met Gods vinger beschreven, óf het boek Job Ook niet, of dit boek Job door Mozes geschreven was, zoals sommigen denken, of door Elihu, iets wat anderen veronderstellen. Als het door Elihu was geschreven, dan was dat geschreven vóór de periode waar we het nu over hebben, maar het kon daar toch niet ver vanaf zijn, iets wat duidelijk wordt wanneer we de nakomelingen van de personen waarover daarin wordt gesproken, beschouwen, gekoppeld met de hoge leeftijd van Job, een leven dat voorbij was voordat dit boek was geschreven.

Het geschreven Woord van God was het belangrijkste instrument dat Christus gebruikte, om Zijn werk als Verlosser door alle eeuwen heen uit te voeren, sinds dat Woord werd gegeven. Het was nu nodig dat Gods' Woord als een algemene richtlijn voor de Kerk van God, werd opgeschreven. Voorheen bezat de Kerk Gods' Woord door middel van overgeleverde tradities, d.w.z. óf door middel van belangrijke mensen die geïnspireerd waren, mensen die in die tijd leefden, (want in die tijd was het de gewoonte, voordat er sprake was van een geschreven Woord van God, dat God Zichzelf onmiddellijk aan bepaalde belangrijke personen openbaarde, zoals we dat in het boek Job, en vele andere verhalen uit het boek Genesis kunnen zien). Of anders ontvingen ze het door middel van tradities uit eerdere generaties, welke vrij accuraat uit eeuwen daarvoor, en dankzij de lange levensloop van die mensen, waren overgeleverd. Noach kon met Adam¹ praten en kon tradities van hem ontvangen, en Noach zèlf leefde tot aan ongeveer de tijd van Abraham. En de zonen van Jakob leefden voor een lange tijd, iets dat ze in staat stelden om de openbaringen die aan Abraham, Izak en Jakob werden gemaakt, aan hun nakomelingen in Egypte door te geven. De afstand tussen de dingen die in den beginne voorvielen werd zo overbrugd. De levensduur van de mens werd steeds korter. En vanaf ongeveer de tijd van Mozes werd de levensduur ongeveer hetzelfde als nu. En God, die Zijn eigen volk van andere naties had afgezonderd, gedeeltelijk met het doel om aan hen de woorden van God toe te vertrouwen, zag dat het nodig werd en de juiste tijd werd om nu Zijn Woord op te schrijven. Zodat het vanaf die tijd als een algemene richtlijn door de eeuwen heen kon worden gebruikt. En daarom, - uitgezonderd het boek Job - schreef Christus met Zijn eigen vinger de tien geboden op stenen tafelen, en liet daarna de gehele wet beschrijven in de vijf boeken van Mozes, hetgeen *het boek der wet* werd genoemd, en die in de tabernakel voor het gebruik van de Kerk, werd klaargelegd. Zoals u kunt zien in Deut. 31:24, 25, 26.

VI.

Het behaagde God nu om de vooruitgang van Zijn verlore Kerk door de wereld, en hun gang naar hun eeuwige erfenis te laten zien, door middel van de tocht van het volk Israël vanaf Egypte tot aan Kanaän, door de woestijn. Hier waren alle stappen van de verlossing van *de Kerk* door Christus gerepresenteerd, vanaf haar begin tot aan haar vervulling.

- De positie waarin zij verkeren en waarvan ze worden verlost, werd afgebeeld als het land Egypte en het verlaten van hun slavernij in dat land.

¹ Noach werd ca. 70 jaar na Adams dood geboren

- De prijs van hun verlossing werd afgebeeld door het offer van het Paaslam, welke werd geofferd gedurende de nacht dat God alle eerstgeborenen van de Egyptenaren doodde.
- Het toepassende werk van de verlossing en bekering van de Kerk van Christus, werd afgebeeld door middel van hun uittocht uit Egypte, en hun tocht door de Rode Zee, op zo'n bijzondere en wonderbare manier.
- De belevenissen van de Kerk door deze slechte wereld, en de verscheidene veranderingen die de Kerk ondergaat, en de verschillende fases daarvan, werden afgebeeld door middel van de reis van de Israëlieten door de woestijn.
- De manier waarop de Kerk door Christus wordt geleid, werd afgebeeld door middel van een wolkkolom overdag, en een vuurkolom s' nachts, waaronder de Israëlieten beschut werden.
- De manier waarop de Kerk in haar voortgang werd gesterkt, en van het begin tot het einde met geestelijk voedsel wordt voorzien, én de manier waarop zij dagelijks gemeenschap met God hebben, werd afgebeeld door middel van de verzorging van het volk Israël met brood, of manna uit de hemel, en water uit de rots.
- De gevaren die de heiligen overkomen in hun tocht door de wereld, werden afgebeeld door middel van de vurige vliegende slangen die de kinderen van Israël in de woestijn tegenkwamen.
- De strijd die de kerk met haar vijanden voert, werd afgebeeld door middel van hun strijd met de Amelekieten en anderen die ze daar aantreffen.
- We kunnen nog veel meer dingen opnoemen, waarin de dingen die zij ervaren levende afbeeldingen waren van dingen die de Kerk en haar heiligen door alle eeuwen heen in de wereld ervaren.

Dat deze dingen typerend zijn van de dingen die in de Christelijke Kerk gebeuren wordt in 1 Kor. 10:11 duidelijk gemaakt: *“En deze dingen alle zijn hunlieden overkomen tot voorbeelden; en zijn beschreven tot waarschuwing van ons, op dewelke de einden der eeuwen gekomen zijn.”* Hier spreekt de apostel precies over de dingen die we net behandelden, en hij zegt met nadruk, dat de dingen die ze ervoeren voorbeelden waren van de dingen die de Kerk wedervaren.

VII.

Een ander ding moeten we hier niet vergeten, het was een grote en een bijzondere beschikking van de Voorzienigheid die gedurende die periode voor de mensheid in de gehele wereld eindigde, en dat was de verkorting van de leeftijd van de mensen, door het te verkorten van 900 tot 1000 jaar tot ongeveer 70 of 80 jaar. Onmiddellijk na de zondvloed begonnen de levensjaren van de mensen te verkorten. Na de eerste generatie verminderde het tot ongeveer 600 jaar, en daarna tot tussen 400 en 500 jaar. En aldus werd de levensduur van de mensheid langzamerhand steeds korter, tot ongeveer de periode van de grote afslachting die het volk Israël ervoer, nadat ze murmureerden toen de spionnen verslag uitbrachten. Alle strijders kwamen toen in de woestijn om. En daarna werd de levensduur van de mens verkort tot aan wat het nu is. Zoals Mozes dat in die Psalm die hij schreef, observeerde, toen die afslachting plaats vond, Ps. 90:10: *“Aangaande de dagen onzer jaren, daarin zijn zeventig jaren, of, zo wij zeer sterk zijn, tachtig jaren; en het uitnemendste van die is moeite en verdriet; want het wordt snellijk afgesneden, en wij vliegen daarheen.”*

Dit tijdperk waarin God Zijn werk verrichtte had het doel om het grote ontwerp van het verlossingswerk van Christus te laten zien. Het leven van de mens dat in deze wereld zo heel kort werd, had de bedoeling om de arme, sterfelijke en kort levende mensen voor te bereiden op een vreugdevoller leven, waarover in de blijde boodschap wordt gesproken, een eeuwig leven in een andere wereld, dat door middel van het Evangelie wordt geopenbaard. Zodat ze op die manier een Verlosser, Die ze zulk een zegen en verlossing aanbiedt, meer kunnen waarderen. Als de levensduur van de mens nog steeds 900 jaar zou wezen, hoeveel minder vaak zou het dan nodig zijn om hen ertoe te bewegen om de dingen van een toekomstig leven te beschouwen, en hoeveel groter zou dan de verleiding zijn om op de dingen van de wereld te steunen, als die zo lang zouden duren? Dit heeft waarschijnlijk grotendeels bijgedragen aan de slechtheid van de ante-diluviaanse (die vóór de zondvloed leefden) mensen. Maar hoeveel grotere redenen hebben de mensen nu nodig om verlossing en een beter leven van de grote Verlosser te zoeken dan dit, aangezien de levensduur van de mens nu nog maar één twaalfde is van wat het voorheen was! Nu sterven de mensen gewoonlijk op een leeftijd waarop ze als het ware voorheen pas volwassenen waren die voor het eerst de wereld ingingen!

VIII.

Hetzelfde werk werd verricht in het behouden van mensen waaruit Christus zou voortkomen, door te voorkomen dat ze in de woestijn zouden omkomen; het werd door middel van een veertig jaar lang durend wonder gedaan. Ik observeerde eerder al vaak de heel bijzondere manier waarop God mensen, waaruit de Verlosser voortkwam, behoedde, zoals de manier waarop hij Noach en de zijnen voor de zondvloed behoedde, en de manier waarop Hij de families van Abraham, Izak en Jakob behoedde voor de slechte inwoners van Kanaän. En de manier waarop Hij verhinderde dat Jakob en zijn familie in de hongersnood omkwamen, door middel van Jozef in Egypte. Maar het behoeden van de kinderen van Israël in de woestijn voor zulk een lange periode was in zekere opzichten opvallender dan al die andere (wonderen), want dat gebeurde door middel van een wonderwerk dat zó lang duurde. Er waren, iets dat is vastgesteld, eerst twee miljoen zielen in die groep mensen, die niet minder zonder eten en drinken konden bestaan dan andere mensen. Want als ze niet langer meer eten ontvingen, dan kwamen ze allen binnen de maand om, iedere man, vrouw, en kind, zodat er niet één van hen overbleef. En toch bleef deze grote menigte zonder te zaaien en te oogsten veertig jaar in die droge en kale woestijn bij elkaar. Zonder land te cultiveren, want dagelijks kwam het brood uit de hemel regenen, en ze ontvingen genoeg water uit de rots om hen allen te verzadigen, en ze droegen dezelfde kleren waarmee ze uit Egypte kwamen, zonder dat die kleren sleten. Nooit eerder was het voorgevallen dat een natie voor zulk een lange periode zó in stand werd gehouden. Aldus hield God Zijn kerk in stand door middel van een langdurig wonder, en behoedde Hij de mensen die gezegend waren, dit was het beloofde Zaad en de grote Verlosser der wereld.

IX.

Het behaagde God, gedurende de tijd dat de kinderen van Israël in de woestijn waren, om een verdere openbaring van Christus de Verlosser te geven, iets dat nooit eerder was geopenbaard. Hier zijn drie opvallende voorspellingen die nu worden gegeven. De eerste is die van Bileam in Nu. 24:17, 18 en 19:

“Ik zal hem zien, maar nu niet; ik aanschouw Hem, maar niet nabij. Er zal een ster voortkomen uit Jakob, en er zal een scepter uit Israël opkomen; die zal de palen der Moabieten verslaan, en zal al de kinderen van Seth verstoren. En Edom zal een erfelijke bezitting zijn; en Seïr zal zijn vijanden een erfelijke bezitting zijn; doch Israël zal kracht doen. En er zal een uit Jakob heersen, en hij zal de overigen uit de steden ombrengen.” Dit is een duidelijker profetie over Christus, vooral met betrekking op Zijn ambt als heerser, dan enigen die er voorheen waren geweest.

Maar we hebben nog een andere die nog duidelijker is, die God door middel van Mozes bracht, vooral met betrekking op Zijn ambt als Profeet, Deut. 18:18, enz. *“Een Profeet zal Ik hun verwekken uit het midden hunner broederen, als u; en Ik zal Mijn woorden in Zijn mond geven, en Hij zal tot hen spreken alles, wat Ik Hem gebieden zal.”* enz. Dit is een duidelijker profetie over Christus dan enigen die er eerder waren gemaakt, d.w.z.: alle profetieën die er voorheen over Christus waren gemaakt waren in figuurlijke en mystieke taal. De eerste profetie was zo, namelijk dat het Zaad van de vrouw de kop van de slang zou vermorzelen. De beloftes die aan Abraham, Izak en Jakob werden gemaakt: “Dat door middel van hun zaad alle families op aarde zouden worden gezegend”, waren ook mystiek, het was een profetie die niet erg specifiek was, want de uitdrukking “uw zaad” is algemeen, en het is niet beperkt tot één bepaald persoon. De profetie van Jakob, waarin hij Juda zegende, Gen. 48:8, is in een mystieke taal, en hetzelfde kunnen we zeggen van de profetie van Bileam, die over Christus de figuurlijke uitdrukking “ster” gebruikt. Maar de profetie door Mozes is zo duidelijk omdat die in het geheel niet in een mystieke taal verborgen zit.

Deze profetie over Christus bevat verschillende dingen. Hier wordt gesproken over Zijn ambt als Middelaar, Gen. 49:16. Hier wordt duidelijk gemaakt hoe Hij als Persoon tussen hen en God staat, een God die zó majestueus was, zó heilig, en zó rechtvaardig, dat ze zonder een Middelaar die tussen hen in stond, niet tot Hem konden komen om directe gemeenschap met Hem te hebben. Want, als ze rechtstreeks tot die afschrikwekkende zondewerkende God kwamen, zouden ze sterven, God zou een verterend vuur voor hen worden. En dan is er een specifieke openbaring over Christus en Zijn ambt als Profeet, “Ik zal een Profeet onder hun broederen doen opstaan, gelijk gij”, enz. En verder wordt geopenbaard wat voor soort Profeet Hij zal zijn, een Profeet *zoals Mozes dat was*, die het hoofd en de leider van heel het volk was, en die onder God, hen van de harde dienst had verlost. Hij was, als het ware, hun schaapherder, die God gebruikte om hen door de Rode Zee en door de woestijn te geleiden, en hij was een middelaar voor hen bij God, en hij was ook zowel een profeet als een koning onder het volk. Want Mozes had de macht van een koning bij het volk. In Deut. 33:5 wordt over hem gezegd dat hij koning in Jeschurun was, en dat hij de profeet was waarmee God als het ware Zijn kerk opbouwde, en aan wie Hij Zijn instructie gaf betreffende de eredienst. Op dezelfde manier als Mozes zou Christus ook een Profeet zijn, en dit was dus de eenvoudigste en volledigste profetie over Christus die er ooit eerder vanaf het begin der wereld tot nu toe was geweest.

De volgende profetie waar ik het nu over wil hebben heeft alleen betrekking op de roeping van de heidenen, die ná de komst van Christus plaats zou vinden; waarover God een heel duidelijke profetie aan Mozes in de woestijn gaf, Deut. 32:21. Hier is een heel duidelijke profetie over de verwerping van de Joden en de roeping van de

heidenen. Ze maakten God jaloers met hetgeen geen god was, door Hem te verwerpen, en andere goden, die geen goden waren, te aanbidden, in plaats van Hem. Aldus verklaart God dat Hij ze op dezelfde manier jaloers zou maken, door hen te verwerpen en andere mensen die niet tot Zijn volk behoorden, in hun plaats aan te nemen. De apostel Paulus haalt deze profetie aan, toen hij sprak over de roeping van de heidenen in Rom. 10:19, 20. *“Maar ik zeg: Heeft Israël het niet verstaan? Mozes zegt eerst: Ik zal ulieden tot jaloersheid verwekken door degenen, die geen volk zijn; door een onverstandig volk zal ik u tot toorn verwekken. En Jesaja verstout zich, en zegt: Ik ben gevonden van degenen, die Mij niet zochten; Ik ben openbaar geworden dengenen, die naar Mij niet vraagden.”*

Aldus kunnen we zien hoe het licht, of het Evangelie, dat eerst vlak na de zondeval begon te schemeren, steeds sterker werd, hoe dichterbij de komst van Christus komen.

X.

Een ander ding waarmee God nu dit werk verrichtte, was een opmerkelijke uitstorting van Zijn Geest op de jonge generatie die in de woestijn was. De generatie die opgegroeid was toen ze uit Egypte kwamen, en die twintig jaar oud en ouder was, was een hele ongehoorzame en verdorven generatie. Ze waren verdorven door de afgoderij en slechtheid van Egypte, en waren daar niet van vervreemd, zoals de profeet Ezechiël dat opmerkte in Ezech. 20:6, 7, 8. Aldus maakten zij het gouden kalf dat de afgoderij van Egypte imiteerde; het was een land dat de neiging had om een stier of een os te aanbidden, en daarom wordt vee de gruwel van de Egyptenaren genoemd, m.a.w., hun afgod. God was erg boos op die generatie, en zwoer in Zijn toorn, dat ze niet in Zijn rust zouden wederkeren.

Maar de jongere generatie was niet zo, de generatie die onder de twintig was toen ze uit Egypte kwamen, en zij die in de woestijn waren geboren, de generatie waarover in Num. 14:31 wordt gesproken: *“En uw kinderkens, waarvan gij zeidet: Zij zullen ten roof worden! die zal Ik daarin brengen, en die zullen bekennen dat land, hetwelk gij smadelijk verworpen hebt.”* Dit was de generatie waarmee het verbond was vernieuwd, waarvan we in Deuteronomium een verslag hebben, en een generatie die het land Kanaän inging. Het behaagde God om deze generatie een generatie tot Zijn eer te maken, en ze waren heel vroom, zoals we dit kunnen opmaken uit de dingen die in de Schriften van hen worden gezegd, zoals vooral in Jer. 2:2, 3, *“Ga en roep voor de oren van Jeruzalem, zeggende: Zo zegt de HEERE: Ik gedenk der weldadigheid uwer jeugd, der liefde uwer ondertrouw, toen gij Mij nawandeldet in de woestijn, in onbezaaid land. Israël was den HEERE een heiligheid, de eerstelingen Zijner inkomst; allen, die hem opaten, werden voor schuldig gehouden; kwaad kwam hun over spreekt de HEERE.”* Hier wordt die generatie geprezen voor hun uitstekende Godvrezendheid, de generatie die God in de woestijn wilde volgen, en er wordt over hun liefde voor God specifiek gesproken als de liefde van een bruid wanneer ze omhelst. Het volgen van God in de woestijn, waarover hier wordt gesproken, is niet de uittocht uit Egypte in de Sinäi woestijn. Het was het volgen van God door die verschrikkelijke woestijn, waarin dat volk een lange tijd vertoefde, nadat zij van Kades-Barnéa terug keerden, waarover in Deut. 8:15 wordt gesproken: *“Die u geleid heeft in die grote en vreselijke woestijn, waar vurige slangen, en schorpioenen, en dorheid, waar geen water was; Die u water uit de keiachtige rots voortbracht”* Hoewel deze generatie een veel moeilijkere

beproeving had dan de generatie van hun vaders, voordat ze in Kades-Barnéa kwamen, murmureerden zij nooit tegen God op geen enkele manier, zoals hun vaders dat hadden gedaan. Maar hun beproevingen hadden het tegenovergestelde resultaat bij hen, het maakte hen wakker, het overtuigde en verootmoedigde hen, en dit bracht hen veel genade toe. Ze werden wakker geschud door die vreselijke oordelen van God die Hij hun vaders bracht, waardoor hun lijken in de woestijn vielen. En God stortte Zijn Geest uit bij die wakker schuddende voorzienigheden aan hun vaders, en bij hun eigen doortocht door de woestijn, en door middel van het Woord van God dat Mozes hen bracht, waardoor ze ten eerste werden ontnuchterd, en waardoor ze de slechtheid van hun eigen hart te zien kregen, het verootmoedigde hen. En velen van hen werden langzamerhand bekeerd, zie Deut. 8:2, 3: *“En gij zult gedenken aan al den weg, dien u den HEERE, uw God, deze veertig jaren in de woestijn geleid heeft; opdat Hij u verootmoedigde, om u te verzoeken, om te weten, wat in uw hart was, of gij Zijn geboden zoudt houden, of niet. En Hij verootmoedigde u, en liet u hongeren, en spijsde u met het Man, dat gij niet kendet, noch uw vaderen gekend hadden; opdat Hij u bekend maakte, dat de mens niet alleen van het brood leeft, maar dat de mens leeft van alles, wat uit des HEEREN mond uitgaat.”* En Deut. 8:15: *“Die u geleid heeft in die grote en vreselijke woestijn, waar vurige slangen, en scorpioenen, en dorheid, waar geen water was; Die u water uit de keiachtige rots voortbracht.* En daarom kunnen we in Hos. 13:5 lezen: *“Ik heb u gekend in de woestijn, in een zeer heet land.”* God lokte hen, en bracht hen in die woestijn, en Hij sprak troostrijk met hen; hetgeen voorspeld was dat Hij daarna zou doen, in Hoséa 2:13.

Die vreselijke oordelen die over het volk kwamen nadat ze terug kwamen uit Kades-Barnéa, d.w.z. de gevallen met Korach en Peor, kwamen hoofdzakelijk over de oudere generatie, die God in de woestijn verteerde.² Die opstandigheden waren hoofdzakelijk onder de ouderen van het volk, die bij de oudere generatie hoorden, een generatie die God aan hun lusten had overgelaten. Ze wandelden in hun eigen raad. Veertig jaar lang was God over hun gedrag in de woestijn bedroefd.

Maar het feit dat de jongere generatie bekend stond voor hun Godsvrucht wordt met hun hele voorgeschiedenis aangetoond. De generatie vóór hen was kwaadaardig, en werd achtervolgd met vloeken. Maar deze (generatie) was geheiligd, en geweldige zegeningen volgden hen. God deed grote dingen voor hen, Hij streed voor hen, en gaf ze het land Kanaän als bezitting. En het is Gods gewoonte om een volk eerst voor te bereiden voor de zegeningen die Hij zichtbaar aan de mensen wil geven, voordat Hij ze wil geven. Zo was dat hier het geval. Ze geloofden God, en door het geloof veroverden ze Sihon en Og, en de reuzen die in Kanaän woonden, en ze worden geprezen voor het feit dat ze God vasthielden. Joz. 23:8: *“Maar den HEERE, uw God, zult gij aanhangen, gelijk als gij tot op dezen dag gedaan hebt.”* En dat deed Israël steeds, zolang die generatie leefde. Maar toen Jozua en allen van die generatie dood waren, kwam er een andere generatie die de Heere niet kende. Deze godvruchtige generatie toonde bij verschillende voorvallen een lofwaardige en een vurige geestdrift voor God, bij het voorval van de zonde van Achan; maar vooral toen zij de twee en een halve stammen van het feit verdachten dat ze zelf een altaar hadden opgericht, in plaats van het brandoffer altaar. Er was nooit enige generatie in Israël als deze

² De opstand van Korach etc. was het laatst wat van de oude generatie gemeld wordt; zie Num. 16-19. Vanaf hoofdstuk 20 en vervolg behoort waarschijnlijk bij de jonge generatie.

generatie, waarvan zoveel goeds en zo weinig kwaad wordt gezegd. We kunnen verder constateren, dat gedurende deze generatie de tweede besnijdenis plaatsvond, waardoor de schande van Israël geheel werd weggenomen. Ze werden zuiver. Toen zij daarna door Achan werden besmet, zuiverden zij zichzelf weer. Omdat de mensen van de vorige generatie dood waren, en het feit dat God deze jongere generatie voor Zichzelf had geheiligd, hernieuwde Hij plechtig Zijn verbond met hen, waarover we in het 29ste hoofdstuk van Deuteronomium een specifiek verslag lezen kunnen. We ontdekken dat zulke plechtige hernieuwingen van het verbond meestal gepaard gaan met een opmerkelijke uitstorting van de Heilige Geest, hetgeen een algemene reformatie veroorzaakt. Zo was dat het geval gedurende de tijd waarin Hiskia en Jozua leefden.

Het is twijfelachtig of er ooit een andere tijd was geweest, waarin de godsdienst zo welvarend in de kerk van Israël was, als gedurende die generatie. Evenals in de Christelijke kerk, was de godsdienst op z'n welvarendst gedurende de dagen van haar ondertrouw, of wanneer de kerk eerst begon, in de dagen waarin de apostels leefden. Zo schijnt het met de kerk van de Joden ook geweest te zijn gedurende de tijd waarin Mozes en Jozua leefden, toen ze voor het eerst werd opgericht.

Aldus was er gedurende deze periode een glorieuze vooruitgang in het verlossingswerk dat God deed, zowel door middel van Zijn Woord als door middel van Zijn Geest. Door deze uitstorting van de Geest van God was er een vooruitgang in het werk der verlossing, vooral vanwege het feit dat het een glorieus type was van de voortzetting van het verlossingswerk, en de toepassing daarvan. Nu, zoals dit de manier was die God gebruikte om de kerk van Israël op ordelijke en goede wijze voor het eerst te vestigen, toen ze pas begon met het onderhouden van Gods geboden, in het land Kanaän, zó was ook de uitstorting van de Heilige Geest een belangrijke methode die God gebruikte voor de vestiging van de Christelijke kerk in de wereld, gedurende alle eeuwen die daarop volgden.

XI.

Het volgende dat ik kan zien, was het brengen van Gods' volk onder de leiding van Jozua, en hun vestiging in dat land waar Christus geboren zou worden, hetwelk een belangrijk type was van het hemels Kanaän, dat door Christus was vrijgekocht. Dit werd door Jozua gedaan, een nakomeling van Jozef, en hij was een prachtig voorbeeld van Christus, en hij wordt daarom in Jakobs zegening van Jozef "*een herder*" genoemd, "*een steen Israëls*", Gen. 49:24. Omdat hij een afbeelding van Christus was, droeg hij de naam van Christus. Jozua en Jezus zijn dezelfde naam, de een is alleen Grieks, terwijl de andere Hebreeuws is.

God gaf op een wonderbaarlijke manier Zijn volk het bezit van het land, door de manier waarop Christus de duivel veroverde, in de verovering van de vorige inwoners en de machtige reuzen die daar woonden. Eerst door de machtige koningen die in dat gedeelte van het land ten oosten van de Jordaan woonden te veroveren, zoals Sihon, koning van de Amoriëten, en Og, de koning van Basan, en dán door de drooglegging van de Jordaan, zoals Hij dat voorheen met de Rode Zee had gedaan. Daarna door de muren van Jericho bij het geluid van de trompetten van de priesters, te laten vallen. Dat geluid was een afbeelding van het geluid van het Evangelie, wanneer de predikers dat verkondigen; de muren van de gedoemde stad Jericho duiden op de muren van satans' koninkrijk. En na de wonderbaarlijke vernietiging van het machtige leger van

de Amoriëten en hun vijf koningen, en het veroorzaken van het stilstaan van de zon en de maan, teneinde het volk te helpen hun vijanden te bestrijden, - wanneer door Jozua als een type van Jezus werd gebeden - wordt het duidelijk dat God de ganse natuur onderdanig maakt aan het verlossingswerk, zo dat alles moet buigen voor het doel van dat werk, opdat er plaats wordt gemaakt voor het welzijn van Gods verlorene volk.

Aldus toonde Christus Zijn liefde voor Zijn uitverkorenen, dat Hij de verloop van de natuur in het raamwerk van de wereld die Hij had gemaakt en regeerde, opzij zette voor hun geluk en welvaart. Hij toonde dat de zon en de maan en alle dingen, zichtbaar en onzichtbaar, door Zijn verlossingswerk, hen ten goede waren. Terwijl Hij dat deed, streed Christus als de Aanvoerder van hun leger, en regende grote hagelstenen neer op hun vijanden, waardoor meer vijanden werden gedood dan met het zwaard van de kinderen van Israël. En hierna gaf Christus de mensen een grote overwinning over een nog groter leger in het noordelijke gedeelte van het land, die waren gelegerd bij de wateren van Merom. Jozua 11:4 zegt, dat zij als het zand aan de oever der zee waren in hoeveelheid.

Aldus gaf God aan de mensen waaruit Christus voortkwam, het land waar Hij zou worden geboren, en waar Hij leefde, predikte en wonderen deed, en waar Hij stierf en werd opgewekt, en waar Hij ten hemel voer. Een land dat een type van de hemel was, en hetgeen een andere zaak was waarmee een grote vooruitgang werd gemaakt in het werk van verlossing.

XII.

Een ander ding dat God deed in de uitvoering van deze zaak was het instellen van de manier van eredienst, zoals daarmee voorheen in de woestijn werd begonnen. Deze manier van eredienst werd op de berg Sinaï vastgesteld, en was geheel ondergeschikt aan dit grote werk van verlossing. Het wees op de komst van Christus, en de ontelbare ceremoniële voorschriften daarvan typeerden Christus en Zijn werk als Verlosser. Deze manier van eredienst werd hoofdzakelijk op de berg Sinaï ingesteld, maar langzamerhand werd dit praktisch uitgevoerd. Gedeeltelijk werd dit in de woestijn uitgevoerd, waar de tabernakel met haar instrumenten werd gemaakt, maar er waren veel gedeeltes van hun ingestelde eredienst, die ze niet in de woestijn in praktijk konden brengen, aangezien ze daar in een rondtrekkende staat verkeerden. En dan waren er vele voorschriften die betrekking hadden op het land Kanaän en de steden en de woonplaatsen die daar waren, en konden daarom dus niet in praktijk worden gebracht totdat ze in dat land kwamen. Maar nu, toen dit geschiedde, zette God Zijn tabernakel op, temidden van de mensen daar, zoals Hij ze dat eerder had beloofd, Lev. 26:11: *“En Ik zal Mijn tabernakel in het midden van u zetten.....”* De tabernakel werd in Silo geplaatst, Joz. 18:1: *“En de ganse vergadering van de kinderen Israëls verzamelde zich te Silo, en zij richtten aldaar op de tent der samenkomst, nadat het land voor hen onderworpen was”* En de ambten van priesters en Leviëten werden ingesteld, en de voorsteden der steden werden vastgesteld. En nu waren de mensen in een positie om hun feesten te vieren, en om al hun tienden en vastgestelde offerandes aan de Heer te geven, en het grootste deel van Gods' eredienst werd ingesteld, ofschoon er sommige dingen waren die pas later in praktijk werden gebracht.

XIII.

Het volgende dat ik opmerk, was de bijzondere manier waarop God vanaf die tijd Zijn volk in stand hield, toen alle mannen drie keer per jaar naar de plaats gingen waar de ark van God was. De mensen in Israël waren over het algemeen door vijanden omringd, die alle kanten zochten om hen te vernietigen, en hun land te onteigenen. Tot de tijd van David waren er grote overblijfsels van de Kanaänieten en de andere vorige inwoners van het land, die bittere vijanden van de Israëlieten waren. En die mensen hadden jaarlijks, drie keer per jaar, een redelijke kans om hun land te overrompelen, en om hun steden in het bezit te krijgen toen alle mannen weg waren gegaan, en toen alleen de vrouwen - en zij die niet in staat waren om weg te gaan, - achterbleven. Maar ondanks dat, werden zij op een opmerkelijke manier door alle generaties heen, in stand gehouden toen zulke dingen gebeurden, overeenkomstig met de beloftes die God gemaakt had, zie Ex. 34:24: *“Wanneer Ik de volken voor uw aangezicht uit de bezitting zal verdrijven, en uw landpalen verwijden, dan zal niemand uw land begeren, terwijl gij henen opgaan zult, om te verschijnen voor het aangezicht des HEEREN uws Gods, driemaal in het jaar.”*

Op zo'n zeldzame manier behartigde God hun zaken, en beïnvloedde Hij de harten van hun vijanden, ondanks het feit dat ze zo vol met vijandschap zaten tegenover Israël, en hun land wilden veroveren, en ondanks het feit dat ze zo vaak een redelijke gelegenheid in hun handen hadden, toen het land open lag en leeg was van alle dingen die hen konden weerstaan. Het zou zo gemakkelijk voor hen zijn geweest om het zonder weerstand te veroveren. Echter waren ze wél begerig om bij andere gelegenheden tegen hen te strijden. Immers, we kunnen toch in heel hun geschiedenis niet lezen dat hun vijanden die gelegenheden gebruikten om met hen te strijden. Hetgeen niets minder dan een voortdurend wonder was dat God zoveel generaties lang verrichtte om Zijn kerk in stand te houden, zelfs gedurende de eeuwen van het Oude Testament. Het was zeer zeker een bijzonder bestel van Goddelijke voorzienigheid waarmee God Zijn grote verlossingswerk in stand hield en bevorderde.

XIV.

God hield Zijn kerk en het ware geloof in stand, en verhinderde dat het geheel uitstierf in de vele afvallingen van de Israëlieten, die er gedurende de tijd van de Richteren waren. Hoe groot was de neiging bij die mensen om de ware God, Die zulke prachtige dingen voor hen had gedaan, te verlaten, en om dan in afgoderij te vervallen! En hoe scheen het land steeds weer opnieuw bijna te zijn overrompeld met afgoderij! Maar toch stond God het nooit toe dat Zijn ware godsdienst geheel werd uitgeroeid. Zijn tabernakel bleef staan, de ark werd behouden, het boek der wet werd verhinderd om te worden vernietigd, het priesterambt bleef voortbestaan, en God had nog steeds een kerk onder het volk. En keer op keer, als de godsdienst er bijna niet meer scheen te zijn, en als het bijna te laat scheen te zijn, bracht God een opleving, en zond een engel of een profeet, of Hij deed een of ander belangrijke persoon opstaan, die dan een middel voor hun reformatie werd gemaakt.

XV.

God verhinderde dat die natie werd vernietigd, en Hij verlostte ze steeds weer opnieuw, ofschoon ze zo vaak onderdrukt werden en onder de heerschappij van hun vijanden waren. Het is een wonder, niet alleen dat het ware geloof niet geheel werd uitgeroeid,

en dat op die manier de kerk werd vernietigd, maar ook dat juist die natie waar die kerk bestond niet geheel werd vernietigd, hoewel ze zó vaak kwamen onder de heerschappij van hun vijanden. De ene keer werden ze onderworpen door Chushan-Rishathaïm, de koning van Mesopotámië, een andere keer werden ze aan de Moabieten onderworpen, en toen weer verkocht aan Jabin, koning van Kanaän. Daarna werden ze door de Midianieten onderworpen. Ze leden vreselijk onder de kinderen van Ammon, en toen onder de Filistijnen. Maar ondanks al die gevaren bewaarde God hen, en verhinderde dat ze geheel ten onder gingen. En keer op keer, als het tot het uiterste kwam, en wanneer God zag dat ze aan de rand van vernietiging waren, bracht God een verlosser, volgens Deut. 32:36: *“Want de HEERE zal aan Zijn volk recht doen, en het zal Hem over Zijn knechten berouwen; want Hij zal zien, dat de hand is weggegaan, en de beslotene en verlatene niets is.”*

Deze opmerkelijke periodes van Gods' voorzienigheid waren op een heel levendige en elegante manier door de Psalmist uitgebeeld. Ps. 106:34 enz.

Deze verlossers die God steeds weer opnieuw deed opstaan, waren allen afbeeldingen van Christus, de grote Verlosser van Zijn kerk, en sommigen van hen waren in heel veel details dat vooral, meer specifiek, Barak, Jeftha, Gideon en Simson, en dat valt vooral te zien in de dingen die Simson deed, wat aangetoond kan worden, was het niet dat dit te veel tijd zou kosten.

XVI.

We kunnen aantonen, dat, toen het scheen alsof Christus de zaken van Zijn kerk gedurende deze periode behartigde, Hij vaak in de vorm verscheen die Hij gedurende Zijn menswording had. Op die manier scheen Hij Zichzelf aan Mozes steeds weer opnieuw te hebben getoond, vooral gedurende de tijd dat God van mond tot mond met hem sprak, zoals een man tot zijn vriend spreekt, en hij aanschouwde de gelijkenis des Heeren (Num. 12:8), nadat hij Hem had verzocht om Zichzelf in Zijn heerlijkheid aan hem te tonen. Dit was het meest opmerkelijke visioen van Christus dat hij ooit eerder had gezien. Er was een tweevoudige openbaring die Mozes van Christus had.

- De ene was geestelijk, door middel van Gods' Woord dat aan zijn ziel werd verkondigd toen hij Zijn Naam uitsprak: *“Als nu de HEERE voor zijn aangezicht voorbijging, zo riep Hij: HEERE, HEERE, God, barmhartig en genadig, lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid. Die de weldadigheid bewaart aan vele duizenden, Die de ongerechtigheid, en overtreding, en zonde vergeeft; Die den schuldige geenszins onschuldig houdt, bezoekende de ongerechtigheid der vaders aan de kinderen, en aan de kindskinderen, in het derde en vierde lid.”* Ex. 34-6-7, enz.
- De andere was uitwendig, iets dat Mozes met zijn ogen kon zien, toen Christus hem tegemoet ging, en hem in de holte van de rots verborg en Hij hem daar met Zijn hand bedekte, zodat Mozes Zijn achterzijde zag. Wat hij zag was ongetwijfeld de achterzijde van een glorieuze menselijke gedaante, waarin Christus aan hem verscheen, en het was zeer waarschijnlijk in Zijn verheerlijkte menselijke gedaante, waarin Hij later zou verschijnen. Hij zag Zijn aangezicht niet, want we kunnen niet veronderstellen dat enig mens kon blijven bestaan, wanneer de heerlijkheid van de menselijke gedaante van Christus kon worden gezien, zoals die nu verscheen.

Zo was het ook in een menselijke gedaante waarin Christus aan de zeventig oudsten verscheen, waar we een beschrijving van hebben in Exodus 24: 9, 10, 11: *“Mozes nu*

en Aaron klommen opwaarts, ook Nadab en Abihu, en zeventig van de oudsten van Israël. En zij zagen den God van Israël, en onder Zijn voeten als een werk van saffierstenen, en als de gestaltenis des hemels in Zijn klaarheid. Doch Hij strekte Zijn hand niet tot de afgezonderden van de kinderen Israëls; maar zij aten en dronken, nadat zij God gezien hadden.”

Zo verscheen Christus in menselijke gedaante later ook aan Jozua, Joz. 5: 13, 14: *“Voorts geschiedde het, als Jozua bij Jericho was, dat hij zijn ogen ophief, en zag toe, en ziet, er stond een Man tegenover hem, Die een uitgetogen zwaard in Zijn hand had. En Jozua ging tot Hem, en zeide tot Hem: Zijt Gij van ons, of van onze vijanden? En Hij zeide: Neen, maar Ik ben de Vorst van het heir des HEEREN: Ik ben nu gekomen! Toen viel Jozua op zijn aangezicht ter aarde en aanbad, en zeide tot Hem: Wat spreekt mijn Heere tot Zijn knecht?”*

En zo verscheen Hij ook aan Gideon, Richt. 6: 11 enz.

En ook aan Manóach, Richt. 13: 17-21. Hier verscheen Christus aan Manóach zowel in Zijn vleeselijke gedaante als in de gedaante die Hij had bij Zijn sterven, d.w.z. Hij verscheen in een menselijke gedaante, en in de gedaante van Zijn lijden en sterven, afgebeeld door middel van het offeren van een jong geitenbokje, door op te varen naar de hemel in de vlam des altaars. Hetgeen wees op het feit dat Hij het grote offer was dat, - als een zoete geur, - in het vuur van Gods toorn aan Hem moest worden gebracht; zoals dat geitenbokje werd verbrand en in de vlam naar de hemel opvoer. Op die manier verscheen Christus keer op keer, in de gedaante die Hij later aannam, want Hij verscheen toen met hetzelfde voornemen, en Hij deed dezelfde dingen in de gedaante waarin Hij daarna die taak zou volbrengen.

XVII.

Iets anders waar ik het nu over wil hebben, iets dat gedurende deze periode met het verlossingswerk werd gedaan, is het begin van een lange reeks profeten, en de instelling van een school voor profeten gedurende de tijd waarin Samuël leefde. Er was een zekere geest van profetie in Israël na Mozes, voordat Samuël, Jozua en heel veel richters dat in zekere mate hadden. Debora was een profetes, en sommige hogepriesters werden door deze geest geïnspireerd. Vooral Eli. En die periode was niet geheel zonder tussenpozen waarin mensen speciaal door God werden afgezonderd tot dit ambt; deze werden dus *profeten* genoemd. We kunnen in Richt. 6: 8 over zulke mannen lezen: *“Zo zond de HEERE een man, die een profeet was, tot de kinderen Israëls; die zeide tot hen: Alzo zegt de HEERE, de God Israëls; Ik heb u uit Egypte doen opkomen, en u uit het diensthuis uitgevoerd”*

In 1 Sam. 2: 27 kunnen we over zo iemand lezen: *“En er kwam een man Gods tot Eli”,* enz. Maar vóór de tijd van Samuël was er geen constante opeenvolging van zulke mensen in Israël. De noodzaak daarvan wordt in 1 Samuël 3: 1 beschreven: *“En de jongeling Samuël diende den HEERE voor het aangezicht van Eli; en het woord des HEEREN was dierbaar in die dagen; er was geen openbaar gezicht.”*

Maar met Samuël begon een reeks profeten die na die tijd voortdurend in stand werd gehouden, tenminste met weinig onderbrekingen, totdat de geest der profetie verdween, ongeveer gedurende de tijd van Maleáchi. En daarom spreekt het Nieuwe Testament over Samuël als het beginpunt van deze reeks profeten, Hand. 3: 24: *“En*

ook al de profeten, van Samuël aan, en die daarna gevolgd zijn, zovelen als er hebben gesproken, die hebben ook deze dagen te voren verkondigd.”

Na Samuël kwam Nathan en Gad en Iddo, en Heman en Asaf en anderen. En daarna, gedurende het laatste gedeelte van het regeren van Salomo lezen we over Ahija, en gedurende de tijd van Jerobeam lezen we over profeten, en tot aan de ballingschap volgt de ene profeet na de andere. We lezen in de dingen die door deze profeten geschreven zijn, en die in de canons van de Schriften staan, dat profeten een classificatie mensen in die tijd waren die voortdurend in het land in stand gehouden werd. En gedurende de ballingschap waren er nog steeds profeten, zoals Ezechiël en Daniël, en na de ballingschap waren er profeten, zoals Zacharia, Haggai en Maleáchi. En aangezien God van plan was om vanaf de tijd waarin Samuël leefde een regelmatige opeenvolging van profeten te hebben, werd gedurende zijn tijd een begin gemaakt aan een profetenschool, d.w.z. een school voor jonge mannen die door een of ander groot profeet werden opgeleid in de studie van de dingen van God en in het beoefenen van heiligheid, een profeet die dan hun onderwijzer en hun meester was, teneinde ze voor dat ambt voor te bereiden, indien God ze daartoe zou roepen. Die jonge mannen die naar die scholen gingen werden 'de zonen van de profeten' genoemd, en vaak worden ze *profeten* genoemd. De eersten daarvan kwamen onder het onderwijs van Samuël. Aldus lezen we in 1 Sam. 19:20 dat Samuël over ze was aangesteld: *“Toen zond Saul boden heen, om David te halen; die zagen een vergadering van profeten, profeterende, en Samuël, staande, over hen gesteld; en de Geest Gods was over Sauls boden, en die profeteerden ook.”* De profeten waar we in 1 Sam. 10:15 over lezen, waren dezelfde.

Daarna lezen we dat Elia over hen was gesteld; Elisa was één van zijn zonen, maar hij wilde een dubbele portie van zijn geest als zijn opvolger en als zijn *eerstgeborene* hebben, zoals het de gewoonte was dat de oudste zoon een dubbele portie van de nalatenschap van zijn vader wilde hebben. Daarom onderwierpen de zonen van de profeten zichzelf aan hem, en beschouwden hem als hun meester toen ze ontdekten dat de geest van Elia op Elisa rustte, zoals ze dat eerder met Elia hadden gedaan, zoals u dit in 2 Kon. 2:15 kunt lezen: *“Als nu de kinderen der profeten, die tegenover te Jericho waren, hem zagen, zo zeiden zij: De geest van Elia rust op Elisa; en zij kwamen hem tegemoet, en bogen zich voor hem neder ter aarde.”*

En hierna was Elisa dus hun meester of lesgever, hij moest voor hen zorgen en hij moest hen opleiden, zoals we dat in 2 Kon. 4:38 kunnen lezen: *“Als nu Elisa weder te Gilgal kwam, zo was er honger in dat land, en de zonen der profeten zaten voor zijn aangezicht; en hij zeide tot zijn jongen: Zet den groten pot aan, en zied moes voor de zonen der profeten.”* Gedurende de tijd van Elia en Elisa waren er verschillende plaatsen waar groepen van die “zonen van profeten” woonden, er was één in Bethel, en een andere groep woonde in Jericho, en nog een andere was in Gilgal; tenzij de groepen in Gilgal en Jericho dezelfde waren. (De mogelijkheid bestaat dat wat het tweede deel wordt genoemd, waar de profetes Hulda woonde, een andere groep in Jeruzalem woonde, zie 2 Kon. 22:14. Daar wordt over Hulda de profetes gezegd dat “ze in Jeruzalem woonde, in het tweede deel.”) Ze lieten huizen bouwen waar ze gewoonlijk bij elkaar woonden, en daarom degenen die in Jericho woonden en in aantal toenamen, kwamen tot de ontdekking dat hun huis te klein was. Daarom wensten zij hun meester en lesgever Elisa te verlaten, opdat ze timmerhout mochten halen om een grotere (woning) te maken, zie 2 Kon. 6: 1, 2: *“En de kinderen der*

profeten zeiden tot Elisa: Zie nu, de plaats, waar wij wonen voor uw aangezicht, is voor ons te eng. Laat ons toch tot aan de Jordaan gaan, en elk van daar een timmerhout halen, dat wij ons daar een plaats maken, om er te wonen. En hij zeide: Gaat heen."

Bij tijden waren er heel wat van deze zonen van de profeten in Israël, want toen Izébel de profeten des Heeren uitroeide, wordt ons verteld dat Obadja honderd profeten nam, en ze bij vijftig man in een spelonk verborg, zie 1 Kon. 18:4.

Deze profetenscholen die Samuël had opgericht, en die daarna voortgezet werden door zulke grote profeten zoals Elia en Elisa, waren ongetwijfeld door God gezegend, en we ontdekken dan ook dat die zonen der profeten vaak waren gezegend met een zekere hoeveelheid inspiratie gedurende hun opleiding in de profeten scholen. En gewoonlijk nam de Heere hen uit deze scholen, wanneer Hij de een of andere profeet riep om dat ambt uit te voeren, of wanneer ze iets buitengewoons moesten doen, ofschoon dat niet altijd het geval was. Daarom vertelt de profeet Amos ons, toen hij over het feit sprak dat hij tot het ambt van profeet was geroepen, dat hij niet opgeleid was in de school van de profeten, en dat hij niet een van de zonen der profeten was, zie Amos 7: 14, 15. Maar het feit dat Amos het opmerkelijk vond dat hij als een profeet was geroepen die niet in de school der profeten was opgeleid, laat ons zien dat het Gods gewoonte was om Zijn profeten uit deze scholen te nemen, want Hij bevorderde Zijn eigen instelling alleen maar door dat te doen.

We behandelen nu deze buitengewone periode van Gods voorzienigheid, d.w.z. het feit dat God een begin maakte gedurende de tijd waarin Samuël leefde, aan een voortdurende opeenvolging van profeten, iets dat een lange tijd duurde. En het gevolg van het feit dat een school voor profeten onder de leiding van Samuël werd gevestigd, en iets was dat vanaf dat ogenblik in Israël werd voortgezet, was een andere stap die God maakte in dat grote verlossingswerk waar we het nu over hebben. Want de grote bedoeling van deze opeenvolging van profeten was de aankondiging van Christus en het glorieuze verlossingswerk dat Hij zou volvoeren, om op die manier voor Zijn komst de weg te banen, zie Hand. 3:18: *"Maar God heeft alzo vervuld, hetgeen Hij door den mond van al Zijn profeten te voren verkondigd had, dat de Christus lijden zou."*

Zoals ik al eerder opmerkte, het feit dat de tijd van het Oude Testament gelijk een nacht was waarin de kerk niet geheel zonder licht was, maar dat het niet het directe zonlicht ontving, maar het licht ontving dat door de sterren werd gereflecteerd. Nu, deze profeten waren de sterren die het licht van de zon reflecteerden, en in overeenstemming daarmee spraken zij uitvoerig over Jezus Christus, zoals we dat kunnen zien aan hun profetieën die ze hadden opgeschreven. En ze waren zeer zeker van het feit doordrongen dat het heel noodzakelijk was om het werk der verlossing te onderzoeken, toen ze in hun scholen en op andere plaatsen studeerden. Dat was in overeenstemming met wat de apostel Petrus over hen zei, zie 1 Petrus 1: 10 en 11: *"Van welke zaligheid ondervraagd en onderzocht hebben de profeten, die geprofeteerd hebben van de genade, aan u geschied; Onderzoekende, op welke of hoedanige tijd de Geest van Christus, Die in hen was, beduidde en te voren getuigde, het lijden, dat op Christus komen zou, en de heerlijkheid daarna volgende."*

Ons wordt verteld dat de kerk van de Verlosser gefundeerd is op de profeten en de apostels, terwijl de Verlosser Zélf de hoeksteen is, zie Ef. 2:20. Dit was het eerste ding van die aard dat voorheen nooit eerder in de wereld was uitgevoerd, en het was iets prachtigs dat door God werd gedaan betreffende de verdere opbouw van dit grote verlossingswerk. Er waren eerder af en toe profetieën over Christus gemaakt, zoals we konden zien. Maar nu de tijd steeds korter werd dat de Verlosser zou komen, behaagde het God om een bepaalde groep mensen te roepen, die elkaar voortdurend opvolgden, en die de taak hadden om Christus en Zijn verlossingswerk uit te beelden, en om als Zijn voorlopers Zijn komst voor te bereiden. En God vestigde scholen, waarin velen met dat doel werden opgeleid, zie Openbaring 19:10: “... *ik ben uw mededienstknecht, en uwer broeders, die de getuigenis van Jezus hebben; aanbid God. Want de getuigenis van Jezus is de geest der profetie.*”

De derde periode van Christus' Kerk in de dagen van het Nieuwe Verbond

(3^e.)

Hieruit leren wij hoe grote reden wij hebben om met zekerheid te verwachten de vervulling van hetgeen nog overblijft om vervuld te worden, van die dingen die voorzeggd zijn in de Heilige Schrift. De Schrift zegt dat nog veel grote dingen vervuld moeten worden voor het eind van de wereld. Maar er blijken grote moeilijkheden in de weg te liggen. Wij zijn nu blijkbaar zeer ver verwijderd van zo'n staat zoals voorzeggd is in de Schrift. Maar wij hebben overvloedige reden om te verwachten dat deze dingen, hoewel schijnbaar zó moeilijk, toch vervuld zullen worden in hun tijd. Wij zien des Heeren trouw aan Zijn beloften tot nu toe. Hoe trouw was God aan Zijn Kerk en 'gedacht aan Zijn barmhartigheid van geslacht tot geslacht'! Wij mogen zeggen van hetgeen God tot nu toe heeft gedaan voor Zijn Kerk, wat Jozua tot de kinderen Israëls zei: 'Dat er niet één woord gevallen is van alles wat de Heere onze God gesproken heeft aangaande Zijn Kerk', Jozua 23:14. Welnu, alle dingen zijn totnogtoe gebeurd volgens het Goddelijk voornemen. Dit behoorde ons geloof in die beloften te versterken en ons te bemoedigen en ons op te wekken om ernstig tot God te bidden om de vervulling van die grote en heerlijke dingen die nog overblijven om vervuld te worden.

Het is nu reeds aangetoond hoe de goede voortgang van Christus' verlossing doorging tijdens verschillende *perioden* tot de tegenwoordige tijd.

Ten vierde, ga ik nu aantonen hoe de gunstige voortgang van Christus' verlossing zal worden voortgezet vanaf de tegenwoordige tijd totdat de Antichrist is gevallen en Satans zichtbare koninkrijk op aarde is vernietigd.

Ten opzichte van dit *tijdvak* hebben wij niets om ons te leiden dan de Schriftuurlijke Profetie. Gedurende het grootste deel vanaf de tijd van de Val des mensen tot de verwoesting van Jeruzalem door de Romeinen hadden we de historie uit de Schrift tot onze leidraad. En vanaf die tijd tot nu toe hadden we de Profetie, samen met de

vervulling ervan door de Voorzienigheid, zoals nagelaten in de historie van de mensen. Maar voor de toekomst hebben we alleen de Profetie om ons te leiden.

Hier wil ik voorbijgaan aan die dingen die alleen op gissingen berusten, of die verondersteld worden door enkele van die profetieën die twijfelachtig zijn in hun uitleg; ik zal alleen stil staan bij die dingen die helderder en duidelijk zijn.

Wij weten niet welke bijzondere gebeurtenissen er zullen plaats vinden vóórdat dit heerlijke werk van Gods Geest begint waardoor Satans rijk zal worden neergeworpen. De meeste Godgeleerden komen er in overeen dat er maar enkele dingen zijn, -indien er enkele zijn- waarvan voorzgd is dat zij vervuld moeten worden voordat dit heerlijk werk van God begint. Sommigen denken dat 'het doden van de getuigen, Openbaring 11:7,8 eerst vervuld moet worden. De Godgeleerden verschillen ook in 'het uitstorten van de zeven fiolen' waarvan we een verslag vinden in Openbaring 16; hoeveel er al uitgestort zijn en hoeveel er overblijven die nog uitgestort moeten worden. Hoewel een recent uitlegger, wie ik reeds genoemd heb, (Moses Lowman, blz. 296) zeer duidelijk en met bewijzen uitlegt dat schijnbaar allen, op twee na, reeds zijn uitgestort. Namelijk de zesde op de rivier de Eufraat en de zevende in de lucht. Maar ik wil nu niet stil staan om te onderzoeken wat bedoeld wordt door het uitstorten van de zesde fiool op de rivier Eufraat, 'opdat bereid zou worden de weg van de koningen van het oosten'. Ik wil alleen zeggen dat het schijnt te zijn een zekere onmiddellijke voorbereiding van de weg tot de ondergang van het geestelijke Babylon. Evenals de rivier Eufraat uitdroogde, die dwars door het oude Babel stroomde, waardoor de weg van de koningen der Meden en Perzen –de koningen van het oosten- bereid werd om op de stadswallen te komen en de stad te verwoesten. Echter, hoe dit ook zij, het schijnt geen zaak te zijn die vervuld zal worden voordat het werk van Gods Geest is begonnen waardoor –als het doorbreekt- Satans zichtbare koninkrijk op aarde volkomen ten onder zal gaan.

Daarom wil ik direct verder gaan om te overwegen wat de Schrift openbaart aangaande dit werk van God, hoe Hij Zelf deze grote gebeurtenis teweeg zal brengen. Dit is de volgende zaak die vervuld zal worden, waarvan wij zeker zijn door de Schriftuurlijke Profetie.

A. Ten eerste.

Ik zou in het algemeen twee opmerkingen willen maken over zaken die daar betrekking op hebben.

We hebben alle redenen te concluderen uit de Heilige Schrift, dat, juist voordat dit werk van God begint, het een zeer donkere tijd zal zijn voor wat betreft de invloed van de religie in de wereld.

Het is zo ook geweest voor vroegere heerlijke opwekkingen (revivals) van de religie. Toen Christus kwam, was het een uitzonderlijk ontaarde tijd onder de Joden en zo was het ook een zeer donkere tijd vóór de Reformatie. En dat niet alleen, maar het schijnt te zijn voorzgd in de Heilige Schrift, dat het een tijd van maar weinig religie zal zijn wanneer Christus zal komen om Zijn koninkrijk in deze wereld te bevestigen. Want als Christus spreekt over Zijn komst om Zijn uitverkorenen te bemoedigen, die dag en nacht tot Hem roepen, in Lucas 18:8, voegt Hij er aan toe: "Doch de Zoon des mensen, als Hij komt, zal Hij ook geloof vinden op de aarde?" Dat schijnt aan te duiden dat er een grote overheersing van ongeloof zal zijn, juist voor Christus' komst om Zijn

lijdende Kerk te wreken. Hoewel Christus' komst voor het laatste oordeel hier niet is uit te sluiten, schijnt het toch in 't bijzonder betrekking te hebben op Zijn komst om Zijn Kerk te bevrijden uit de staat van haar langdurig lijden en vervolging, wat pas volbracht wordt bij Zijn komst tot de ondergang van de Antichrist. Dan zullen vervuld worden de volgende passages uit Openbaring 6:10 "Hoelang o heilige en waarachtige Heerser, oordeelt en wrekt Gij ons bloed niet van degenen die op de aarde wonen?" en Openbaring 18:20: "Bedrijf vreugde over haar gij hemel en gij heilige apostelen en gij profeten; want God heeft uw oordeel aan haar geoordeeld".

Het is nu een zeer donkere tijd met betrekking tot de invloed van de religie, omdat er slechts weinig geloof is en een grote overheersing van ongeloof op de aarde. Er is nu een opmerkelijke vervulling van datgene wat geschreven staat in 2 Petrus 3:3 "Dit eerst wetende dat in het laatste der dagen spotters zullen komen die naar hun eigen begeerlijkheden zullen wandelen". En zo ook de brief van de apostel Judas vers 17 en 18: "Maar, geliefden, gedenkt gij der woorden die voorspeld zijn van de apostelen van onze Heere Jezus Christus; dat zij u gezegd hebben, dat er in de laatste tijd spotters zullen zijn, die naar hun goddeloze begeerlijkheden wandelen zullen". Of de tijden nog al donkerder zullen worden, en zo ja, hoeveel donkerder, voordat dit heerlijke werk van God begint, kunnen we niet zeggen.

Er is geen reden vanuit het Woord van God om er anders over te denken, dan dat dit grote werk van God, hoewel zeer snel, toch bij trappen (gradually) zal worden uitgewerkt.

Zoals de kinderen Israëls trapsgewijs uit de Babylonische gevangenschap werden gevoerd, eerst de ene groep, en dan de andere, en geleidelijk hun stad en tempel herbouwden; en zoals het heidense Romeinse Rijk door een geleidelijke, hoewel zeer snelle, overheersing van het evangelie werd verwoest; zo ook, hoewel er vele dingen zijn die schijnen te bevestigen dat het werk van God uitzonderlijk snel zal geschieden, en vele grote en wonderlijke feiten zeer plotseling tot stand gebracht worden; en enige grote delen van Satans zichtbare koninkrijk aan een plotselinge val onderhevig zullen zijn, zal toch alles niet ineens voltooid worden door het een of andere groot wonder, zoals de Opstanding uit de doden. Maar, dit werk zal voltooid worden door middelen, door de prediking van het Evangelie en door het gebruik van de normale genademiddelen en zo zal het geleidelijk tot stand worden gebracht. Sommigen zullen worden bekeerd en dan het middel zijn tot de bekering van anderen. Gods Geest zal eerst uitgestort worden om werktuigen te verwekken, en vervolgens zullen deze werktuigen met zegen gebruikt worden. En ongetwijfeld zal de ene natie na de andere verlicht en bekeerd worden, en de ene valse godsdienst na de andere zal wegvallen. Volgens de voorstelling in Daniël 2:35 groeit de steen, die zonder handen uit de berg gehouwen werd, geleidelijk. Zo leert Christus ons, dat het Koninkrijk der hemelen gelijk een mosterzaad is, Mattheüs 13:31, 32 en gelijk zuurdesem, verborgen in drie maten meel, vers 33. Dezelfde voorstelling hebben we in Markus 4:26-29 en in "het gezicht van de wateren uit de tempel" in Ezechiël 47. De Heilige Schrift leert, dat er verscheidene op elkaar volgende grote en heerlijke gebeurtenissen zullen plaatsvinden, waardoor dit heerlijke werk voltooid zal worden. De engel die tot de profeet Daniël sprak over deze heerlijke tijden, noemt twee grote perioden aan het eind waarvan heerlijke dingen vervuld zullen worden, Daniël 12:11: "En van die tijd af dat het gedurig offer zal weggenomen en de verwoestende gruwel zal gesteld zijn, zullen zijn

duizend tweehonderd en negentig dagen". Maar dan voegt hij er in het volgende vers aan toe: "Welgelukzalig is hij die verwacht en raakt tot duizend driehonderd en vijf en dertig dagen"; waaruit blijkt dat iets zeer heerlijk zal worden vervuld aan het eind van de eerste periode, maar iets nog heerlijkers aan het eind van de volgende.

Ik ga nu verder met aan te tonen hoe dit heerlijke werk zal worden volbracht. De Geest van God zal glorieus worden uitgestort tot een wondervolle Opwekking en verbreiding van de religie.

Dit grote werk zal vervuld worden, niet door het gezag van vorsten, noch door de wijsheid van geleerden, maar *door Gods Heilige Geest*: Zacharia 4:6 en 7: "Niet door kracht noch door geweld, maar door Mijn Geest zal het geschieden, zegt de Heere der heirscharen. Wie zijt gij, o grote berg? Voor het aangezicht van Zerubbábel zult gij worden tot een vlak veld; want hij zal de hoofdsteen voortbrengen, met toeroepingen: Genade, genade zij denzelven". Zo zegt ook de profeet Ezechiël, sprekende over het grote werk van God (Ezechiël 39:29): "En ik zal Mijn aangezicht voor hen niet meer verbergen, wanneer Ik Mijn Geest over het huis Israëls zal hebben uitgegoten, spreekt de Heere HEERE".

Wij weten niet, waar dit uitstorten van de Geest zal beginnen, hetzij op vele plaatsen tegelijk, of dat hetgeen reeds heeft plaatsgevonden reeds enigszins een voorbode en een begin ervan is geweest. Wanneer dit uitstorten van de Geest Gods begonnen is, zal het grote menigten er toe brengen die verdorvenheid en goddeloosheid die nu algemeen zo overheerst, te verlaten en het zal doen herleven die levende religie, die nu zo veracht en door de wereld bespot wordt. Het bekeringswerk zal doorbreken en doorgaan op zo'n wijze als nooit tevoren aanschouwd is, in overeenstemming met wat er staat in Jesaja 44: 3-5.

God zal door het uitstorten van Zijn Heilige Geest, mannen toerusten, die bekwame instrumenten zullen zijn om dit werk voort te zetten. Hij zal hen vervullen met kennis en wijsheid en vurige ijver voor de uitbreiding van het koninkrijk van Christus, de redding van zielen en de verbreiding van het evangelie in de wereld. Men zal beginnen het evangelie te prediken met veel grotere klaarheid en kracht dan ooit tevoren. Dit grote werk van God zal tot voortgang gebracht worden door de prediking van het evangelie, zoals is aangekondigd in Openbaring 14:6-8. Vóóordat Babylon valt zal het evangelie krachtig in de wereld gepredikt en verbreid worden.

Dit vond zijn afschaduwing in de oude bedeling door het geklank van de zilveren trompetten in Israël bij het begin van hun Jubeljaar, Leviticus 25:9: "Daarna zult gij in de zevende maand, op de tiende der maand, de bazuin des geklanks doen doorgaan; op de verzoendag zult gij de bazuin doen doorgaan in uw ganse land". De heerlijke tijden die naderen, zijn het Jubeljaar van de Kerk, dat zal worden ingeluid door het geklank van de zilveren trompet van het evangelie, zoals voorzegd werd in Jesaja 27:13: "En het zal te dien dage geschieden, dat er met een grote bazuin geblazen zal worden; dan zullen die komen, die in het land Assur verloren zijn, en de weggedrevenen in het land van Egypte; en zij zullen den HEERE aanbidden op den heiligen berg te Jeruzalem".

Er zal een heerlijke uitstorting van de Geest bij deze klare en krachtige prediking van het evangelie zijn, met als doel: het voorspoedig doen herleven van die heilige leerstukken, die nu nog voornamelijk bespot worden in de wereld; een prediking, die velen zal aftrekken van ketterij, van papsme en van andere valse religies, die ook

velen zal aftrekken van hun ondeugd en hun goddeloosheid, en die grote menigten behouden thuis, bij Christus zal brengen.

Het bekeringswerk zal doorgaan op een wondervolle wijze en zich meer en meer uitbreiden. Velen zullen samenstromen tot de goedertierenheid des Heeren, de ene menigte na de andere, onafgebroken, volgens Jesaja 60:4, 5: "Hef uwe ogen rondom op en zie, die allen zijn vergaderd, zij komen tot u; uw zonen zullen van verre komen en uw dochters zullen aan uw zijde gevoedsterd worden. Dan zult gij het zien en samenvloeien". En ook vers 8: "Wie zijn dezen, die daar komen gevlogen als een wolk, en als duiven tot haar vensters?" Nu, omdat het evangelie gepredikt zal worden aan elke tong, en maagschap, en natie, en volk, vóór de val van de Antichrist, zo mogen we veronderstellen dat deze prediking zeer zegenrijk zal zijn door het toebrengen van grote menigten uit elke natie: en dat het evangelie zich steeds meer zal uitbreiden met wonderlijke snelheid; zie Jesaja 66:7-9.

Het uitstorten van Gods Geest zal niet de omverwerping van Satans zichtbare koninkrijk teweegbrengen, voordat er een hevige en machtige tegenstand is geweest.

Hierin is de Heilige Schrift duidelijk, dat, als Christus alzo in heerlijkheid komt en wanneer de ondergang van de Antichrist snel naderbij komt en Satans koninkrijk begint te wankelen, de machten van het koninkrijk der duisternis zullen opstaan om zich krachtig daar tegen te stellen. Dus, na het uitgieten van de *zesde fiool*, welke de rivier de Eufraat zal moeten opdrogen om de weg te bereiden voor de vernietiging van het geestelijke Babylon, Openbaring 16, zullen de hellemachten met kracht opgeschrikt worden en zullen ze zichzelf verheffen tegen het koninkrijk van Christus, *voordat de zevende fiool* zal worden uitgegoten, welke hen een uiteindelijke en volledige nederlaag zal doen ondergaan. De geliefde discipel deelt ons mee, Openbaring 16:13,14 'dat drie onreine geesten, gelijk vorsten, zullen uitgaan tot de koningen der aarde om hen te vergaderen tot de krijg van die grote dag van de Almachtig God.' Dit schijnt de laatste en grootste poging van Satan te zijn om zijn koninkrijk van de ondergang te redden. Hoewel hij misschien een even grote poging zal doen tegen het einde van de wereld om zijn koninkrijk te herwinnen. Wanneer er zo'n heerlijk begin is van de uitstorting van de Geest, wanneer de duivel zulke menigten tot Christus ziet toestromen, zowel in de ene natie als in de andere, wanneer de fundamenten en de pilaren van zijn koninkrijk op het punt staan snel en plotseling in te storten, dan zal de gehele hel geweldig opgeschrikt worden. Satan heeft altijd al gevreesd, dat zijn koninkrijk zou worden vernietigd en hij heeft al zijn krachten ingespannen om dat te voorkomen, in het bijzonder sinds de tijd van Constantijn de Grote. Met dat doel richtte hij die machtige koninkrijken op van de Antichrist en van Mohammed en bracht hij al die ketterijen, al dat bijgeloof en al die vervalste inzichten in de wereld. Maar als hij ziet dat alles begint te mislukken, zal dat hem buitengewoon prikkelen. Indien Satan vroeger reeds vreesde buiten het Romeinse Rijk geworpen te worden, hoeveel te meer moet hij dan nu niet vrezen buiten de gehele wereld geworpen te worden!

Het schijnt dat in deze laatste grote botsing, alle krachten van de Antichrist, het Mohammedanisme en het heidendom verenigd zal zijn; alle krachten van Satans zichtbare koninkrijk over de gehele mensheid verspreid. En daarom staat er geschreven, "dat geesten der duivelen tot de koningen der aarde en der gehele wereld

zullen uitgaan om hen te vergaderen tot de krijg van dien grote dag des almachtigen Gods, Openbaring 16:14. En deze geesten komen, zoals gezegd is, 'uit de mond van de draak, en uit de mond van het Beest, en uit de mond van de valse profeet, d.w.z. daar zullen de geest van het papisme, de geest van het Mohammedanisme en de geest van het heidendom allen verenigd zijn. Met het Beest wordt de Antichrist bedoeld; *met de draak wordt, in dit boek, gewoonlijk de duivel bedoeld, zoals hij regeert over zijn heidens koninkrijk*; met de valse profeet wordt soms de Paus met zijn geestelijkheid bedoeld, maar hier moet schijnbaar ook gelet worden op Mohammed, die door zijn volgelingen 'de grote profeet van God' wordt genoemd. Dit zullen als het ware de stervende worstelingen van de oude slang zijn: een strijd, waarin hij zal vechten als een, die de wanhoop nabij is.

Wij weten niet precies hoe deze botsing zal plaats vinden. Ze wordt voorgesteld als een strijd, ze wordt genoemd "de krijg van dien groten dag des almachtigen Gods". Er zal op de een of andere manier een geweldige worsteling zijn tussen Satans koninkrijk en de Kerk en waarschijnlijk zullen alle mogelijke middelen van tegenstand gebruikt worden en ongetwijfeld zal er ook grote tegenstand zijn door krachten daar buiten. De vorsten der wereld die aan de kant van de duivel staan, zullen zich hand in hand aaneensluiten, want er staat geschreven: "En ik zag het beest en de koningen der aarde en hun heirlegers vergaderd om krijg te voeren tegen Hem Die op het paard zat en tegen Zijn heirleger," Openbaring 19:19. En waarschijnlijk zal er ook grote tegenstand zijn van spitsvondige redetwisters met hun vleselijke redenering, vervolging, kwaadaardige bespotting, sluwheid en kritiek. De duivel zal nu zonder twijfel zijn bedrevenheid zowel als zijn kracht tot het uiterste hanteren; en diegenen die tot zijn koninkrijk behoren zullen overal opgeruid en in het leger genomen worden om een verenigde gewelddadige oppositie te vormen tegen deze heilige religie, die zij zo machtig zien zegevieren in de wereld. Maar Christus en Zijn kerk zullen in deze strijd een volkomen en algehele overwinning behalen op hun vijanden. Deze vijanden zullen bij deze hun laatste inspanning totaal verslagen en de nederlaag lijden. Wanneer de machten van de hel en de aarde aldus samen verenigd zijn, zullen Christus en Zijn legers tegen hen optrekken door Zijn Woord en Geest. Op welke doorluchtige en heerlijke wijze is deze nadering van Christus met Zijn Kerk beschreven in Openbaring 19:11 enz. En om aan te tonen hoe groot de overwinning is, die zij zullen behalen en hoe groot de nederlaag is van hun vijanden, wordt gezegd in vers 17 en 18 'dat al de vogelen des hemels bij elkaar geroepen worden tot een groot avondmaal om het vlees te eten van koningen, en van oversten over duizend en van sterken, enz. En dan in de volgende verzen, krijgen we een duidelijk verslag van de overwinning en de nederlaag.

Bij deze overwinning zal de zevende fiool worden uitgegoten.

Er wordt gezegd in Openbaring 16:16, dat er een groot leger tegen Christus vergaderd zal worden "En zij hebben hen vergaderd in de plaats, welke in het Hebreeuws genaamd wordt Armageddon". En daarna wordt gezegd "En de zevende engel goot zijn fiool uit in de lucht; en daar kwam een grote stem uit de tempel des hemels, van de troon, zeggende: Het is geschied". Nu is het met het werk van Satan en zijn volgelingen gedaan. Nu deze overwinning is behaald, is alles met goed gevolg gedaan. Satans laatste en grootste tegenstand is overwonnen, al zijn maatregelen zijn verijdeld, de pilaren van zijn koninkrijk zijn in stukken gebroken en zullen natuurlijk vallen. De duivel is uitermate verbijsterd en verward en weet niet wat hij nu moet doen. Hij ziet

nu zijn Antichristelijke, Mohammedaanse en heidense koninkrijken door de gehele wereld in elkaar storten. Hij en zijn machtigste werktuigen zijn gevangen genomen. Nu is in waarheid gebeurd waarop de Kerk van God zo lang heeft gewacht en gehoopt en waarom zij zo vurig tot God heeft gebeden, zoals: "Hoe lang nog, o heilig en waarachtig God?"

De engel die zijn rechervoet op de zee zette, en zijn linkervoet op de aarde, hief zijn hand op naar de hemel en zwoer bij Hem Die eeuwig leeft enz., dat, wanneer de zevende engel had gebazuind, er geen tijd meer zou zijn." En nu is die tijd gekomen; nu klinkt de zevende trompet en wordt de zevende fiool uitgegoten, beide tegelijk: waaruit blijkt, dat nu alles geëindigd is wat betreft de ten val brengen van het zichtbare koninkrijk van Satan op aarde. Deze overwinning zal verreweg de voornaamste zijn die ooit op Satan en zijn volgelingen werd behaald. Door deze slag wordt geslagen, 'door de steen die zonder handen uit de berg gehouwen werd, het beeld van goud, en zilver, en koper, en ijzer, en klei, zal het alles in stukken gebroken worden. Dit zal de laatste slag van het beeld zijn, zodat 'het zal worden als het kaf op de dorsvloer des zomers'.

Deze overwinning zal gepaard gaan met een zeer heerlijke ontplooiing van Goddelijke macht. Christus zal daarbij verschijnen als Koning der koningen en Heere der heren, zoals in Openbaring 19:16 beschreven staat. Nu zal Christus Zijn vijanden, zelfs de sterksten en de meest trotsen onder hen, in stukken slaan en als een pottenbakkersvat zullen zij in scherven gebroken worden. Dan zal men kracht uit zwakheid zien voortkomen, en Christus zal Zijn kerk de bergen laten dorsen, zoals geschreven staat in Jesaja 41:15: "Zie, Ik heb u tot een scherpe nieuwe dorsslede gesteld, die scherpe pinnen heeft; gij zult bergen dorsen en vermalen, en heuvelen zult gij stellen gelijk kaf." En dan zal vervuld worden Jesaja 42:13-15.

Als gevolg van deze overwinning zal Satans zichtbare koninkrijk op aarde afgebroken worden.

Wanneer Satan is overwonnen in deze laatste strijd, zal de Kerk van Christus gemakkelijk werk hebben. Net zoals in de tijd, toen Jozua en de kinderen Israëls die grote overwinning hadden behaald op de vijf koningen van de Amorieten. Toen God grote hagelstenen deed regenen op hun vijanden, hadden zij gemakkelijk werk met het onderwerpen van de steden en het land waartoe deze behoorden. Zo was het ook na die andere grote strijd, die Jozua voerde met een grote menigte aan de wateren van Merom. Na deze heerlijke overwinning van Christus en Zijn Kerk op hun vijanden, de voornaamste machten van Satans koninkrijk, zullen zij dat koninkrijk vernietigen in al die steden en landen die daartoe behoorden. Daarna zal het Woord van God een snelle en voorspoedige loop hebben door de aarde, zoals gezegd is, dat na het uitgieten van de zevende fiool 'de steden van de naties vielen en ieder eiland wegviel en de bergen niet gevonden werden', Openbaring 16:19 en 20. Toen eenmaal de steen, die zonder handen uit de berg gehouwen werd, het beeld in stukken had gebroken, was het gemakkelijk alle overblijfselen van dat beeld te vernietigen. De wind zal ze wegvoeren als het kaf van de dorsvloer des zomers, Daniël 2:34 en 35. Omdat Satans zichtbare koninkrijk op aarde dan vernietigd zal zijn, wordt er gezegd, 'dat de zevende fiool, waardoor dit zal geschieden, zal worden uitgegoten in de lucht'. Want de lucht wordt in de Heilige Schrift aangeduid als de speciale zetel van Satans koninkrijk, waar hij

wordt genoemd de "overste van de macht der lucht," Efeze 2: 2. Nu is de tijd gekomen om de Leviathan te straffen, die langwemelende slang, waarvan we lezen in Jesaja 27:1 "Te dien dage zal de HEERE met zijn hard en groot en sterk zwaard bezoeken de Leviathan, de langwemelende slang, ja, de Leviathan, de kromme slomme slang, en Hij zal de Draak, die in de zee is, doden".

Wat aangaat deze ondergang van Satans zichtbare koninkrijk op aarde, zou ik willen aantonen waaruit het hoofdzakelijk zal bestaan, in zijn omvang en zijn algemeenheid. Ik zal de afzonderlijke zaken noemen, waaruit het zal bestaan, zonder me te willen aanmatigen te kunnen vaststellen in welke volgorde ze zullen voorbijgaan, of welke zaak het eerst volbracht zal worden, of dat ze tegelijk volbracht zullen worden.

1. **Ketterijen, ongeloof en bijgeloof onder hen die onder het licht van het evangelie groot gebracht zijn, zullen dan weggevaagd worden.** En in het bijzonder zal het deïsme, dat nu zo onbeschaamd en vrijmoedig is in zijn ongeloof, worden verdreven en verdwijnen in het niets. Allen zullen het met elkaar eens zijn voor wat betreft de grote en belangrijke leerstukken van het evangelie, Zacharia 14:9: "En de HEERE zal tot Koning over de ganse aarde zijn; te dien dage zal de HEERE één zijn, en Zijn Naam één". Dan zullen afgeschaft worden alle bijgelovige vormen van aanbedding en allen zullen van harte één zijn in het aanbidden van God, naar Zijn eigen voorschrift, Jeremia 32:39: "En Ik zal hun enerlei hart en enerlei weg geven, om Mij te vrezen al de dagen, hun ten goede; mitsgaders hun kinderen na hen".
2. **Het koninkrijk van de Antichrist zal volkomen verlaten worden.** Zijn heerschappij is al aanmerkelijk verzwakt door de fiool die tijdens de Reformatie op zijn troon werd uitgegoten, maar dan zal ze totaal vernietigd worden. Dan zal afgekondigd worden: "Babylon is gevallen, zij is gevallen". Als de zevende engel bazuïnt "tijd, tijden en een halve tijd zullen afgelopen zijn; en die tijd zal niet langer duren". Dan zullen al die zaken die van de Antichrist beschreven zijn, vervuld worden, Openbaring 18, over het geestelijke Babylon, het afgodische Roomse rijk, dat zo vele eeuwen de vijand is geweest van de Christelijke Kerk, eerst onder het heidendom, daarna onder het papisme. Die trotse stad, die zichzelf verhief tot aan de hemel, in haar trots en hoogmoed, die wrede, bloeddorstige stad zal nederdalen tot in de afgrond. Dan zal vervuld worden Jesaja 26:5: "Want Hij buigt de hoog gezetenen neder, de verheven stad; Hij vernedert ze, Hij vernedert ze tot de aarde toe; Hij doet ze tot aan het stof reiken". Ze zal met kracht worden neergeworpen zoals een grote molensteen, die in de zee geworpen wordt, en ze zal in het geheel niet meer gevonden worden, en ze zal worden een woonplaats der duivelen, en de bewaarplaats van alle onreine geesten, en een kooi van alle onrein en hatelijk gevogelte, Openbaring 18. Nu zal ze beroofd worden van al haar glorie en rijkdom en versierselen; en ze zal uitgerukt worden als een stinkende tak en ze zal vertreden worden als de modder van de straten. Al haar beleid en kracht waarin ze zo uitmuntte, zal haar niet redden. Al de kracht en wijsheid van deze grote hoer zal haar niet baten, en er zal niemand zijn om haar te helpen. De koningen der aarde die tevoren hun macht en kracht aan het beest verleenden, zullen de hoer nu

haten, en ze zullen haar woest maken en naakt, en ze zullen haar vlees eten, en ze zullen haar met vuur verbranden, Openbaring 17:16.

3. **Satans Mohammedaanse koninkrijk zal geheel en al vergaan.** De sprinkhanen en de ruiters uit Openbaring 9 hebben hun vastgestelde en begrensde tijd, en de valse profeet zal gegrepen en vernietigd worden. En dan, -hoewel het Mohammedanisme zo wijd verbreid is in de wereld en gesteund wordt door zo'n groot rijk- zal deze rook die opgestegen is uit de bodemloze put, geheel en al verdwijnen voor het licht van die gloriëdag, en het Mohammedaanse rijk zal vallen op het geluid van die grote trompet, die dan geblazen zal worden".
4. **Het Joodse ongeloof zal dan vergaan.** Hoe hardnekkig ze nu ook al meer dan zeventien honderd jaar geweest zijn in het verwerpen van Christus en hoe zeldzaam ook de individuele bekeringen bij hen geweest zijn sinds de verwoesting van Jeruzalem -want zij hebben tegen de leer van hun profeten in, steeds weer de wreedheid van hun voorvaders bij het kruisigen van Christus goedgekeurd- toch zal wanneer deze dag komt, de dikke sluier die hun ogen verblindt, verwijderd worden, 2 Kor. 3:16 en Goddelijke genade zal hun harde harten doen smelten en vernieuwen, "en zij zullen Mij aanschouwen, Dien zij doorstoken hebben, en zij zullen over Hem rouwklagen als met de rouwklage van een enige zoon, en zij zullen over Hem bitterlijk kermen, gelijk men bitterlijk kermt over een eerstgeborene", Zacharia 12:10 enz. Dan 'zal het huis van Israël behouden worden'. De 'Joden in de Verstrooiing' zullen hun oude ongeloof verlaten, en hun harten zullen wonderbaarlijk veranderd worden, en zij zullen zichzelf verfoeien vanwege hun voormalig ongeloof en hun hardnekkigheid. Zij zullen samenstromen tot de gezegende Jezus, boetvaardig, nederig en vol blijdschap, Hem aannemende als hun verheerlijkte Koning en enige Zaligmaker. En zij zullen van ganser harte, als met één hart en stem, Zijn lof verkondigen onder andere naties. *Nergens is deze nationale bekering van de Joden duidelijker voorzien dan in Romeinen 11.* Er zijn ook vele passages in het Oude Testament, welke niet op een andere wijze verklaard kunnen worden, welke passages ik nu niet allemaal kan opnoemen. Naast de profetieën over het roepen van de Joden hebben we een opmerkelijke voorzienige bezegeling van de vervulling van deze grote gebeurtenis als een voortgezet wonder, namelijk het behouden blijven van de Joden als een aparte natie in zulk een verstrooide toestand voor meer dan zestienhonderd jaar. In de wereld komt nergens iets voor dat daarop lijkt. Daar is ongetwijfeld een opmerkelijke hand van de Voorzienigheid in te zien. Wanneer het geroepen zal worden, dat oude volk, dat alleen Gods volk was gedurende zo'n lange tijd, dan zal het opnieuw Zijn volk zijn, om nooit meer verworpen te worden. Zij zullen dan vergaderd worden tot één kudde samen met de volken uit de heidenwereld. In het bijzonder de profetieën van Hosea schijnen te betogen, dat in de toekomstige heerlijke tijden van de Kerk, beide Juda en Efraïm, of Juda en de tien stammen, samen gebracht zullen worden om te worden verenigd tot één volk, zoals het vroeger was onder David en Salomo, Hosea 1:11 enz. Hoewel we de tijd niet weten waarin deze bekering van Israël zal geschieden, toch mogen we concluderen uit de Heilige Schrift, dat het zal zijn 'voordat de volheid (glory) van de heidenen, behorend tot de Kerk, zal ingegaan zijn', omdat er wordt gezegd 'dat hun aanneming zal zijn het leven uit de dood voor de heidenen', Romeinen 11: 11, 12 en 15.

5. **Dan zal ook Satans 'heidense' koninkrijk neergeworpen worden.** Het grove heidendom bezit nu een groot deel van de aarde en men veronderstelt dat er nu meer heidenen in de wereld zijn dan aanhangers van alle andere godsdiensten bij elkaar. Maar dan zullen de heidense naties verlicht worden door het heerlijk evangelie. Er zal een wonderbaarlijke geest van medelijden tot hen uitgaan, en ijver om hen bij menigten te onderwijzen en te bekeren. En velen zullen uitgaan om hun het evangelie te brengen. Dan zal de blijde boodschap onder hen gehoord worden en de Zon der gerechtigheid zal opgaan om met Zijn heerlijke licht te beschenen die uitgestrekte gebieden van de aarde die vele duizenden jaren door een heidense duisternis bedekt waren. Velen van hen hebben ongetwijfeld al vanaf de dagen van Mozes en Abraham in zo'n een ellendige toestand verkeerd, onder de wrede tirannie van de duivel, die hen al die tijd heeft verblind en misleid, over hen heeft geheerst, en hen tot zijn prooi heeft gemaakt. Nu zal de blijde boodschap van het evangelie voor hen klinken, en zij zullen uit de duisternis tot het wonderbaar licht gebracht worden. Er is beloofd, dat het heidendom aldus zal worden vernietigd op vele plaatsen. God heeft gezegd, "dat de goden, die de hemel en de aarde niet gemaakt hebben, zullen vergaan van de aarde en van onder deze hemel", Jeremia 1 0:11 en "dat elkeen der afgoden ganselijk zal vergaan", Jesaja 2:18. Dan zal het groot aantal volken van Afrika, die nu in een toestand schijnen te verkeren, die slechts weinig boven de beesten uitkomt, ja in veel opzichten zelfs nog lager is, bezocht worden met het heerlijk licht en bevrijd worden van al hun duisternis en zij zullen worden een beschaafd, christelijk, verstandig en heilig volk. Dan zal het uitgestrekte vasteland van Amerika, dat nu voor een groot deel bedekt is met barbaarse onwetendheid en wreedheid, overal in aanraking komen met het heerlijke evangelielicht en de Christelijke liefde; en in plaats van de duivel te aanbidden, zoals ze nu doen, zullen ze God dienen, en overal zullen lofzangen gezongen worden ter ere van de Heere Jezus Christus, de gezegende Zaligmaker van de wereld. We mogen ook verwachten, dat het zo zal zijn in dat grote en dichtbevolkte deel van de wereld, Oost-Indië, dat nu voor het grootste gedeelte bewoond wordt door de aanbidders van de duivel. Dan zal het koninkrijk van Christus gevestigd worden in die werelddelen die pas later ontdekt zijn in de buurt van de Noord- en de Zuidpool, waar men slechts zeer weinig van de wilde beesten verschilt, behalve in goddeloosheid. Datzelfde zal het geval zijn met betrekking tot die landen, die nog niet ontdekt zijn. Aldus zal heerlijk vervuld worden Jesaja 35: 1: "De woestijn en de dorre plaatsen zullen hierover vrolijk zijn, en de wildernis zal zich verheugen en zal bloeien als een roos". Zie ook vers 6 en 7.

Nadat ik aldus heb aangetoond waaruit de omverwerping van Satans Koninkrijk zal bestaan, ga ik nu over om enkele opmerkingen maken over zijn algemene omvang.

Het zichtbare koninkrijk van Satan zal vernietigd worden en het koninkrijk van Christus zal op de ruïnes daarvan opgebouwd worden, overal op de bewoonde wereld. Nu zal de belofte, aan Abraham gedaan, vervuld worden, dat in hem en in zijn zaad al de geslachten des aardrijks gezegend zullen worden, en Christus zal nu worden "De Wens aller heidenen" (Haggai 2:8). *Nu zal het koninkrijk van Christus in de meest strikte en letterlijke zin van het woord zich uitstrekken over alle naties en de gehele wereld.* Er zijn vele Schriftplaatsen die op geen andere wijze verstaan kunnen worden.

Wat kan algemener zijn dan Jesaja 11:9: "Want de aarde zal vol zijn van kennis des HEEREN, gelijk de wateren de bodem der zee bedekken". Dat wil zeggen, dat, evenmin als er ook maar een geul of een holte in de zee is, die niet door water is bedekt, er geen deel van de mensheid in de wereld is, die niet vervuld is met de kennis van God. Zo is het voorzeggd in Jesaja 45:22, 'dat al de einden der aarde zich zullen wenden tot Christus en behouden worden', Engelse vertaling: 'zie op Mij en wordt behouden'. En om te laten zien dat deze woorden moeten worden verstaan in de meest algemene zin, wordt er gezegd in het volgende vers: "Ik heb gezworen bij Mijzelf, er is een woord der gerechtigheid uit Mijn mond gegaan, en het zal niet wederkeren: dat Mij alle knie zal gebogen worden, alle tong Mij zal zweren". Zo wordt het ook zo algemeen mogelijk uitgedrukt in Daniël 7:27: "Maar het Rijk en de heerschappij en de grootheid der koninkrijken onder de ganse hemel zal gegeven worden aan het volk der heiligen der hoge plaatsen, welks Rijk een eeuwig Rijk zal zijn, en alle heerschappijen zullen Hem eren en gehoorzamen".

Toen de duivel werd uitgeworpen uit het Romeinse rijk, omdat dat het hoogste en voornaamste deel van de wereld was en de andere naties die overbleven, in vergelijking daarmee, laag en gering waren, werd dat voorgesteld als het uitwerpen van Satan uit de hemel op *de aarde*, Openbaring 12:9. Maar er staat ook geschreven dat hij van de aarde verworpen zal worden, en opgesloten zal worden in *de hel*, Openbaring 20: 1, 2, 3. Dit heel duidelijk de grootste omwenteling die ooit is geschied; daarom wordt er gezegd in Openbaring 16:17 en 18, op het uitgieten van de zevende fiool: "er geschiedde een grote aardbeving, hoedanig niet is geschied van dat de mensen op de aarde geweest zijn, namelijk een zodanige aardbeving en zo groot". *En dit is de derde grote beschikking van de Voorzienigheid welke in de Heilige Schrift wordt vergeleken met Christus' komst ten oordeel, Openbaring 16:15.*

Daar wordt, ná de zesde fiool en nadat de legers van de duivel verzameld zijn voor hun grote strijd, en juist voor Christus' heerlijke overwinning over hen, gezegd: "Zie, Ik kom als een dief. Zalig is hij, die waakt en zijn klederen bewaart". Zo wordt Christus' komst ook genoemd in 2 Thessalonicenzen 2: 8. Sprekend over de Antichrist wordt er gezegd: "En alsdan zal de Ongerechte geopenbaard worden, dewelke de Heere verdoen zal door de Geest Zijns monds, en te niet maken door de verschijning Zijner toekomst". Zie ook Daniël 7:13, 14, waar Christus' komst om Zijn koninkrijk op aarde te bevestigen en om de Antichrist te vernietigen, wordt genoemd "komende met de wolken des hemels". En dit heeft méér *overeenkomst* met Christus' laatste komst ten oordeel dan één van de voorafgaande beschikkingen die zo genoemd worden. Deze (derde) beschikking is veel groter en algemener, en lijkt veel meer op de dag des oordeels omdat die betrekking heeft op de *gehele wereld*. *De grote geestelijke opstanding van de Kerke Gods die daarmee gepaard gaat, lijkt meer op de algehele opstanding aan het einde van de wereld dan welke andere ook, Openbaring 20:4.*

Verschrikkelijke oordelen en vreselijke vernietiging zullen nu vervuld worden over Gods vijanden. Daar zal ongetwijfeld bij het ingaan van deze beschikking de zichtbare en ontzaggelijke hand Gods gezien worden tegen spotters, deïsten, hardnekkige ketters, en andere vijanden van Christus, hen vernietigend met opmerkelijke tekenen van toorn en wraak. Meer speciaal zal deze beschikking vergezeld gaan van verschrikkelijke oordelen voor de Antichrist; de wrede vervolgers die behoren tot de kerk van Rome, zullen op de meest verschrikkelijke wijze vernietigd worden, hetgeen

vergezeld gaat met het werpen van de Antichrist in de brandende vlammen, Daniël 7: 11, ja levend zal hij geworpen worden in de poel des vuurs, die brandt met sulfuur, Openbaring 19:20. Dan zal deze wrede vervolgende kerk die oordelen Gods ondergaan, die veel vreselijker zullen zijn dan haar vervolgingen van de heiligen, overeenkomstig hetgeen geschreven staat in Openbaring 18:6, 7. De oordelen die God zal doen komen over de vijanden van de Kerk zijn zo groot, dat ze vergeleken worden met het, zenden van "een grote hagel, elk als een talentpond zwaar", zoals dat beschreven wordt bij het uitgieten van de zevende fiool, Openbaring 16:21: "En een grote hagel, elk als een talentpond zwaar, viel neder uit de hemel op de mensen; en de mensen lasterden God vanwege de plaag des hagels, want deszelfs plaag was zeer groot". En nu zal ook dat 'treden van de wijnpersbak' plaats vinden, waarvan gesproken wordt in Openbaring 14:19, 20.

Dit zal een einde maken aan het lijden van de Kerk, en het zal vergezeld gaan van haar heerlijke en vreugdevolle lofprijzingen. Dit lijden van de Kerk is voortgegaan, uitgezonderd enige korte tussenpozen, van de opstanding van Christus tot nu toe; **maar nu zal er aan deze toestand een definitief einde gemaakt worden.**

Weliswaar zal de Kerk hierna, tegen het einde van de wereld, grotelijks bedreigd worden, maar er staat geschreven, dat het maar 'voor een kleine tijd zal zijn', Openbaring 20:3. Want, zoals de tijden van rust voor de Kerk slechts kort geweest zijn gedurende haar lange lijdensweg, zo zullen de kwellingen die ze daarna nog moet lijden, -hoedanig deze kwellingen ook mogen zijn-, zeer kort wezen. Overigens zal het tijdperk van het lijden en de vervolging der Kerk nu tot een beslissend einde komen.

De Schrift spreekt op vele plaatsen over deze tijd als over het einde van het lijden van de Kerk. Zoals Jesaja 51:22: "Zie, Ik neem de beker der zwijmeling van uw hand, de droesem des bekeraars Mijner grimmigheid, gij zult die voortaan niet meer drinken". Dan zal de Kerk toegeroepen worden Jesaja 40: 1 en 2: "Troost, troost Mijn volk, zal ulieder God zeggen; spreek naar het hart van Jeruzalem, en roept haar toe, dat haar strijd vervuld is, dat hare ongerechtigheid verzoend is, dat zij van de hand des HEEREN dubbel ontvangen heeft voor al hare zonden". Ook Jesaja 54:8, 9 en 60:20 slaan op deze tijd. "Want de HEERE zal u tot een eeuwig Licht wezen, en de dagen uwer treuring zullen een einde nemen". En zo ook Zefanja 3:15: "De HEERE heeft uw oordelen weggenomen, Hij heeft uw vijand weggevaagd; de Koning Israëls, de HEERE, is in het midden van u; gij zult geen kwaad meer zien". De tijd hiervoor is de zaaitijd van de Kerk geweest, waarin zij zaaide met tranen en met bloed; maar nu is het haar oogsttijd, waarin zij met gejuich zal wederkomen, dragende haar schoven. Nu is de barenstijd van de vrouw, die bekleed is met de zon, tot een einde gekomen, nu heeft zij haar zoon gebaard, want deze heerlijke bevestiging van het koninkrijk van Christus over de gehele wereld, is datgene waarvoor de Kerk in barenstijd heeft verkeerd, met zulke verschrikkelijke weeën, en gedurende zo'n lange tijd. Jesaja 26:17: "Gelijk een bevruchte vrouw, als zij nadert tot het baren, smarten heeft, en schreeuwt in haar weeën, alsoo zijn wij geweest, o HEERE, vanwege Uw aangezicht". Zie Jesaja 60:20 en 61:10,11. Nu zal de Kerk haar smart vergeten. Nu er een kind ter wereld is gekomen, zal haar blijde lof en triomf volgen. Haar lofprijzingen zullen dan opstijgen tot God vanuit alle delen der aarde, zie Jesaja 42:10-12. Lofprijzingen zullen niet alleen de aarde vervullen, maar ook de hemel. De Kerk op aarde en de Kerk in de hemel zullen bij deze gelegenheid beide God heerlijk loven en prijzen, als uit één hart. Zonder

twijfel zal het een tijd van zeer verheven vreugde en lof zijn voor de heilige profeten en apostelen en de andere heiligen in de hemel, Openbaring 18:20 "Bedrijf vreugde over haar, gij hemel, en gij heilige apostelen en gij profeten! Want God heeft uw oordeel aan haar geoordeeld". Zie hoe algemeen deze lofprijzingen zullen zijn in Jesaja 44:23: "Zingt met vreugde, gij hemelen, want de HEERE heeft het gedaan; juicht, gij benedenste delen der aarde; gij bergen, maakt een groot gedreun met vreugdegezang, gij bossen en alle geboomte daarin, want de HEERE heeft Jakob verlost en zich heerlijk gemaakt in Israël". Zie, welke blijde lofgezangen Gode worden gezongen bij deze gelegenheid door de algemene Kerk in hemel en op aarde, in het begin van het 19e hoofdstuk van Openbaring.

B. Ten tweede zou ik willen spreken over de bloei van de Kerk gedurende het grootste gedeelte van deze periode. En in het algemeen zou ik twee dingen willen opmerken:

1. *Dat dit eigenlijk pas goed het koninkrijk des hemels op aarde is.* Hoewel het koninkrijk des hemels tot op zekere hoogte werd opgericht spoedig na Christus' opstanding en in nader opzicht in de tijd van Constantijn, en hoewel de Christelijke Kerk door alle eeuwen heen het koninkrijk des hemels genoemd wordt, toch is dit de voornaamste tijd van het koninkrijk des hemels op aarde, de tijd die voornamelijk bedoeld wordt door de profetieën van Daniël, waaraan de Joden de naam "koninkrijk des hemels" ontleenden.
2. Nu geschiedt de voornaamste vervulling van alle profetieën van het Oude Testament die spreken van de heerlijke tijden van het evangelie in de laatste dagen. Hoewel er reeds een zegenrijke vervulling- van deze profetieën geweest is in de dagen van de apostelen en van Constantijn enz., toch zijn die uitdrukkingen te groots om geheel van toepassing te zijn op een andere tijd *dan die welke moet volgen op de val van de Antichrist.* Dit is eigenlijk de zegenrijke dag van het evangelie. *Andere perioden zijn slechts voorlopers en voorbereiders daarvan: zij waren de zaaitijd, maar dit is de oogst.*

Maar meer in het bijzonder:

1. Het zal een tijd zijn vol licht en kennis. Onze dagen zijn erg duister in vergelijking met die tijd. Het licht van die heerlijke tijd zal zo groot zijn dat het wordt voorgesteld alsof er dan geen nacht zou zijn maar enkel dag: geen avond of duisternis. Zie Zacharia 14:6, 7: "En het zal te dien dage geschieden, dat er niet zal zijn het kostelijk licht en de dikke duisternis; maar het zal een enige dag zijn, die de HEERE bekend zal zijn; het zal noch dag noch nacht zijn; en het zal geschieden ten tijde des avonds, dat het licht zal wezen". Het wordt verder voorgesteld, alsof God dan zulk een licht aan Zijn Kerk zou schenken, dat het de heerlijkheid van het licht van de zon en de maan zo ver zou overtreffen dat zij beschaamd zouden worden, Jesaja 24:23: "En de maan zal schaamrood worden en de zon zal beschaamd worden, als de HEERE der heirscharen regeren zal op de berg Sion en te Jeruzalem, en voor zijn oudsten zal heerlijkheid zijn". Er is nu een soort sluier geworpen over het grootste gedeelte van de wereld, die het in duisternis houdt, maar dan zal deze sluier vernietigd worden, Jesaja 25:7: "En Hij zal op deze berg verslinden het bewindsel des aangezichts, waarmede alle volken bewonden zijn, en het deksel, waarmede alle natiën bedekt zijn".

Dan zullen alle landen en naties, zelfs diegenen, die nu het meest onwetend zijn, vervuld worden met licht en kennis. Grote kennis zal overal de overhand behalen. We mogen hopen, dat dan velen van de Negers en de Indianen Godgeleerden zullen worden en dat uitstekende boeken gepubliceerd zullen worden in Afrika, in Ethiopië, in Tartarië en in andere landen, die nu zo onbeschaafd zijn. En niet alleen geleerde mannen, maar ook anderen met een meer gewone opleiding, zullen vol kennis zijn van de religie. Jesaja 32:3 en 4: "En de ogen dergenen, die zien, zullen niet terugzien, en de oren dergenen die horen, zullen opmerken. En het hart der onbedachtzamen zal de wetenschap verstaan, en de tong der stamelenden zal vaardig zijn om bescheidenlijk te spreken". Kennis zal dan zeer algemeen zijn onder alle soorten personen, Jeremia 31:34 "En zij zullen niet meer een iegelijk zijn naaste en een iegelijk zijn broeder leren, zeggende: Kent de HEERE; want zij zullen *Mij allen kennen*, van hun kleinste af tot hun grootste toe, spreekt de HEERE".

Daar zal dan zijn een wonderbaarlijke ontwarring van de moeilijkheden in de leerstukken van de religie en opheldering van schijnbare tegenstrijdigheden. Zo zullen kromme dingen recht gemaakt worden, en oneffen plaatsen zullen vlak gemaakt worden en duisternis zal veranderen in licht voor Gods volk. Moeilijkheden in de Schrift zullen dan opgehelderd worden en wonderlijke dingen zullen dan ontdekt worden in het Woord van God; zaken, die nooit tevoren ontdekt werden. De grote ontdekking van deze dingen in de religie, die tevoren verborgen waren gebleven, schijnt vergeleken te worden met het verwijderen van een sluier en de openbaring aan het volk van de ark des verbonds die tevoren verborgen werd gehouden in het geheimste deel van de tempel, en die nog nooit door hen werd gezien. Want op het bazuinen van de zevende engel, wanneer wordt verkondigd, dat "de koninkrijken der wereld zijn geworden onzes Heeren en van Zijn Christus", wordt er aan toegevoegd, dat "De tempel Gods in de hemel is geopend geworden, en de ark Zijns verbonds is gezien in Zijn tempel". Zo groot zal de toename van kennis in deze tijd zijn, dat de hemel als het ware geopend zal zijn voor Gods Kerk op aarde.

2.

Het zal een tijd zijn van grote heiligheid. Nu zal de levende religie overal zegevieren en heersen. Godsdienst zal geen lege belijdenis zijn zoals het nu meestal is, maar heiligheid van hart en leven zal overvloedig heersen. Deze tijden zullen een uitzondering zijn vergeleken bij wat Christus zegt over de normale staat van de Kerk, namelijk, dat er slechts weinigen behouden zullen worden; want nu zal de heiligheid algemeen worden, Jesaja 60.21: "En uw volk zullen allen te samen rechtvaardigen zijn". Niet dat er nu geen mensen zullen overblijven in een toestand zonder Christus, maar die zichtbare goddeloosheid zal overal onderdrukt worden en de ware heiligheid zal algemeen worden, hoewel niet overal. Het zal een wonderlijke tijd zijn, niet alleen vanwege de grote menigte godvruchtige mensen, maar ook vanwege de uitnemende genade, Jesaja 65:20: "Van daar zal niet meer wezen een zuigeling van weinige dagen, noch een oud man, die zijn dagen niet zal vervullen; want een jongeling zal sterven, honderd jaar oud zijnde, maar een zondaar, honderd jaar oud zijnde, zal vervloekt worden." Zacharia 12:8 "Te dien dage zal de HEERE de inwoners van Jeruzalem beschutten, en wie onder hen struikelen zou, zal te dien dage zijn als David, en het huis Davids zal zijn als goden, als de Engel des HEEREN voor hun aangezicht". En heiligheid zal dan als het ware overal in gegraveerd zijn, in de gewone zaken en bezigheden van alle mensen en de gewone levensbehoeften. Alles zal dan aan God

gewijd zijn en aangewend worden voor heilige doeleinden; alles zal dan gedaan worden tot eer van God, Jesaja 23:18 "En haar koophandel en haar hoerenloon zal den HEERE heilig zijn". Zie ook Zacharia 14:20, 21. En als Gods volk dan uitnemend zal zijn in heiligheid des harten, zo zal het dat ook zijn in heiligheid van leven en praktijk.

3.

Het zal een tijd zijn, waarin de religie in elk opzicht het voornaamste zal zijn in de wereld. Zij zal grote achting en eer ontvangen. De heiligen zijn voor het grootste gedeelte tot dan toe onderdrukt, en goddeloze mensen hebben geregeerd, maar nu zullen zij de hoogsten zijn. Het koninkrijk zal gegeven worden in handen van de heiligen van de allerhoogste God, Daniël 7:27. "En zij zullen als koningen heersen op de aarde", Openbaring 5: 10. Zij zullen leven en heersen "als koningen met Christus de duizend jaren", Openbaring 20:4. In die dag zullen mensen die uitmunten in ware vroomheid en godsvrucht bevorderd worden naar posities van vertrouwen en gezag. De levende religie zal dan bezit nemen van de paleizen en tronen der koningen; en de hoogste geplaatste personen zullen heilige mannen zijn, Jesaja 49:23: "En koningen zullen uw voedsterheren zijn, en hun vorstinnen uw zoogvrouwen". Koningen zullen al hun macht en eer en rijkdommen aanwenden voor de bevordering van de eer en de glorie van Christus en het goede van Zijn Kerk, Jesaja 60:16: "En gij zult de melk der heidenen zuigen, en gij zult de borsten der koningen zuigen". En de grote mannen van de wereld en de rijke kooplieden en anderen die grote rijkdom en invloed bezitten, zullen alles wijden aan Christus en Zijn Kerk, Psalm 45:13: "En de dochter van Tyrus, de rijken onder het volk zullen uw aangezicht met geschenk smeken".

4.

Dit zullen tijden zijn van grote vrede en liefde. Er zal dan een algehele vrede zijn en een goed begrip, onder de naties van de wereld, in plaats van verwarring, oorlogen en bloedvergieten, Jesaja 2:4: "En Hij zal richten onder de heidenen, en bestraffen vele volken, en zij zullen hunne zwaarden slaan tot spaden, en hunne spiesen tot sikkels; het ene volk zal tegen het andere volk geen zwaard opheffen, en zij zullen geen oorlog meer leren". Het wordt voorgesteld alsof alle oorlogstuig vernietigd zal worden, daar het nutteloos geworden is, Psalm 46: 10: "Die de oorlogen doet ophouden tot aan het einde der aarde, de boog verbreekt en de spies aan twee slaat, de wagens met vuur verbrandt." Zie ook Zacharia 9: 10. Dan zullen alle naties rustig en veilig wonen, zonder vrees voor welke vijand dan ook, Jesaja 32:18: "En mijn volk zal in een woonplaats des vredes wonen, en in welverzekerde woningen, en in stille geruste plaatsen." Zie ook Zacharia 8:10, 11. Dan zullen boosheid, en nijd, en toorn, en wraak overal onderdrukt worden; en vrede en liefde zullen onder elkaar heersen, hetgeen zo buitengewoon sierlijk uiteengezet wordt in Jesaja 11: 6-10. Dan zal er vrede en liefde heersen tussen regeerders en die onder hen staan. Regeerders zullen hun volk liefhebben en met al hun macht het beste voor hen zoeken; en het volk zal zijn regeerders liefhebben, zich met vreugde aan hen onderwerpen en hun de eer geven die hun toekomt. Ook zal er een gelukkige verstandhouding bestaan tussen machthebbers en hun volk, Maleachi 4:6 "En hij zal het hart der vaders tot de kinderen weder brengen, en het hart der kinderen tot hunne vaders". Dan zullen op uitnemende wijze die Christelijke deugden van zachtmoedigheid, vergevensgezindheid, goedheid, lankmoedigheid, vriendelijkheid en broederliefde, bloeien, die uitmuntende vruchten van de Geest. Mannen van allerlei aard en gezindheid zullen dan worden als het Lam Gods, de liefelijke Jezus. Het lichaam zal gelijkvormig worden aan het Hoofd.

Dan zal de gehele wereld verenigd worden tot een beminnelijk gezelschap. Alle naties, in alle delen van de wereld, aan elke zijde van de aardbol zullen dan aaneengesmeed worden in zoete harmonie. Alle delen van Gods Kerk zullen het geestelijke welzijn van elkander helpen bevorderen. *Met dat doel zal er tussen alle delen van de wereld communicatie onderhouden worden. En de (art of navigation) stuurmanskunst die nu zo dikwijls aangewend wordt ten gunste van 's mensen ijdelheid en trots en die zo vaak ten dienste staat aan goddeloze, liederlijke mannen, zal dan gewijd zijn aan God en gebruikt worden voor heilige doeleinden. Zie Jesaja 60:5-9.* En dan zullen de mensen overvloedig zijn in het doen blijken van hun liefde tot elkaar, niet alleen door woorden, maar ook door liefdedaden, Jesaja 32: 5: "De dwaas zal niet meer genoemd worden milddadig, en de gierige zal niet meer mild geheten worden" en vers 8 "maar een milddadige beraadslaagt milddadigheden en staat op milddadigheden".

5.

Het zal dan een tijd zijn van uitstekende orde in de Kerk van Christus. De ware regering en discipline van de Kerk zal dan gevestigd en in praktijk gebracht worden. De gehele wereld zal dan zijn als één Kerk, één ordelijke, geregelde, schitterende gemeenschap. En als het lichaam één zal zijn, zullen de leden zich in de juiste verhouding tot elkander bevinden. Dan zal bewaarheid worden wat geschreven staat in Psalm 122:3: "Jeruzalem is gebouwd als een stad, die wel samengevoegd is".

6.

Gods Kerk zal dan voortreffelijk en heerlijk zijn op deze gronden, ja, zij zal verschijnen in heerlijk sieraad, Jesaja 60: 1: "Maak u op, word verlicht, want uw Licht komt, en de heerlijkheid des HEEREN gaat over u op". Jesaja 61: 10: "Want Hij heeft mij bekleed met de klederen des heils, de mantel der gerechtigheid heeft Hij mij omgedaan; gelijk een bruidegom zich met priesterlijk sieraad versiert, en als een bruid zich versiert met haar gereedschap". Op deze gronden zal de Kerk dan het grootste toonbeeld van de hemel zelf zijn.

7.

Het zal een tijd zijn van grote aardse bloei. Een geestelijke toestand zoals wij zo juist hebben beschreven heeft natuurlijke gevolgen voor de gezondheid en een lang leven; dat dit inderdaad het geval zal zijn, blijkt uit Zacharia 8:4 "Alzo zegt de HEERE der heirscharen: er zullen nog oude mannen en oude vrouwen zitten op de straten van Jeruzalem, en ieder zal zijn stok in zijn hand hebben, vanwege de veelheid der dagen". Een ander natuurlijk gevolg is het verkrijgen van vrede, rust, blijdschap en vrolijkheid des harten; ook rijkdom, en een grote toename van kinderen, zoals is aangegeven in Zacharia 8:5 "En de straten dier stad zullen vervuld worden met knechtjes en meisjes, spelende op hare straten". Nog meer, de aardse voorspoed van het volk van God zal ook worden bevorderd door opmerkelijke hemelse zegeningen, Jesaja 65:21 "En zij zullen huizen bouwen en bewonen, en zij zullen wijngaarden planten en derzelve vrucht eten". En in Micha 4:4 "Maar zij zullen zitten een ieder onder zijn wijnstok en onder zijn vijgenboom, en er zal niemand zijn, die hen verschrikt". Zacharia 8:12 "Want het zaad zal voorspoedig zijn, de wijnstok zal zijn vrucht geven, en de aarde zal haar inkomen geven, en de hemelen zullen hun dauw geven, en Ik zal het overblijfsel dezes volks dit alles doen erven". Zie ook Jeremia 21:12, 13 en Amos 9:13. Ja, dan zullen zij op velerlei wijzen ontvangen de blijken van Gods tegenwoordigheid, van Zijn gunst en genade, Jeremia 33:9: "En het zal Mij zijn tot een vrolijke naam, tot een roem en tot een sieraad bij alle heidenen der aarde, die al het goede zullen horen, dat Ik

hun doe, en zij zullen vrezen en beroerd zijn over al het goede en over al de vrede, die Ik hun beschik". Zelfs de dagen van Salomo waren slechts een afschaduwning van die dagen voor wat betreft de aardse bloei, die dan zal heersen.

8.

Het zal ook een tijd van grote vreugde zijn, Jesaja 35:10 "En de vrijgekochten des HEEREN zullen wederkeren en tot Sion komen met gejuich, en eeuwige blijdschap zal op hun hoofd wezen; vrolijkheid en blijdschap zullen zij verkrijgen, maar droefenis en zuchting zullen wegvlieden". Hoofdstuk 55:12 "Want in blijdschap zult gijlieden uittrekken, en met vrede voortgeleid worden; de bergen en heuvelen zullen geschal maken met vrolijk gezang voor uw aangezicht". Hoofdstuk 66: 11 "Opdat gij moogt zuigen en verzadigd worden van de borsten harer vertroostingen, opdat gij moogt uitzuigen en u verlustigen met de glans harer heerlijkheid". Hoofdstuk 12:3 "En gijlieden zult water scheppen met vreugde uit de fonteinen des heils". Dat zal de heerlijke bruiloft zijn van de Kerk met Christus op aarde: Openbaring 19:7 "Laat ons blijde zijn en vreugde bedrijven, en Hem de heerlijkheid geven; want de bruiloft des Lams is gekomen, en Zijn vrouw heeft zichzelf bereid". Vers 9 "Zalig zijn zij, die geroepen zijn tot het avondmaal van de bruiloft des Lams'.

De Schrift getuigt overal, dat deze bloei langdurig zal zijn. Van de eerdere tussentijden van rust en bloei wordt aangegeven, zoals wij hiervoor reeds hebben opgemerkt, dat zij slecht kort zullen zijn; maar de vermeldingen over deze toestand zijn geheel anders. Openbaring 20:4 "En ik zag de zielen dergenen, die onthoofd waren om de getuigenis van Jezus... en zij leefden en heersten als koningen met Christus de duizend jaren". Jesaja 60:15: "In plaats dat gij verlaten en gehaat zijt geweest, zodat niemand door u heenging, zo zal Ik u stellen tot een eeuwige heerlijkheid, tot een vreugde van geslacht tot geslacht". Dit kan voldoende zijn voor wat betreft de heerlijke Kerkstaat, gedurende het grootste gedeelte van de periode van de vernietiging van Satans zichtbare koninkrijk in de wereld, tot Christus' verschijning op de wolken des hemels om te oordelen.

Ik ga nu spreken over de grote afval die er zal zijn tegen het einde van deze periode en hoe de Kerk voor een korte tijd bedreigd zal worden door haar vijanden. En ik wil dit doen in drie punten.

1. Een kleine tijd voor het einde van de wereld zal een groot deel van de wereld afvallen van Christus en Zijn Kerk. Er is gezegd, Openbaring 20:3, dat Satan in de bodemloze put zal worden geworpen en opgesloten; en dat die put boven hem verzegeld zal worden, opdat hij de naties niet meer zal verleiden, totdat de duizend jaren voorbij zijn; en dat hij daarna voor een kleine periode uit zijn gevangenis verlost moet worden. In aansluiting daarop wordt ons voorzgd in vers 7 en 8, wanneer de duizend jaar voorbij zijn, 'de Satan verlost zal worden uit zijn gevangenis en dat hij zal uitgaan om de volken te verleiden, die in de vier hoeken der aarde zijn, Gog en Magog. Dit houdt in dat de afvalligheid zeer algemeen zal zijn. De landen van de vier hoeken der aarde zullen verleid worden; en het aantal van diegenen die zich nu zullen openbaren als vijanden van Christus zal zeer groot zijn, zoals ook het leger van God en Magog in Ezechiël wordt voorgesteld. Er is gezegd, Openbaring 20: 8, 'dat hun aantal is als het zand van de zee, en dat zij

opgekomen zijn op de breedte der aarde', alsof zij een leger vormden dat groot genoeg is om zich uit te strekken van de ene zijde der aarde tot de andere zijde. Zo zal er na een gelukkige en heerlijke tijd, na zo'n lange dag van licht en heiligheid, van liefde en vrede en vreugde, weer een donkere tijd komen. Satan zal beginnen om zijn rijk weer op te bouwen in deze wereld en de wereld zal opnieuw een toneel van duisternis en goddeloosheid worden. De bodemloze put zal geopend worden, en de duivelen zullen er weer uit te voorschijn komen en een vreselijke rook zal opstijgen om de wereld te verduisteren. En de Kerk van Christus zal, in plaats van zich uit te strekken tot aan de uiterste grenzen van de wereld zoals tevoren, teruggebracht worden binnen enge grenzen. De hele mensheid die zo lang in een toestand van grote bloei verkeerde, zal nu hun voorspoed gaan misbruiken om zijn lusten en verdorvenheden uit te leven. Dit leren wij uit Lucas 17:26 enz.

2. Die afvalligen zullen een grote tegenstand tegen Gods Kerk ontplooiën. De Kerk zal door hen bedreigd worden met een plotselinge en algehele omverwerping. Er is gezegd, dat Satan hen zal vergaderen tot de strijd als het zand der zee; "En zij zijn opgekomen op de breedte der aarde, en omringden de legerplaats der heiligen en de geliefde stad", Openbaring 20:9. Zodat het schijnt, dat deze geliefde stad op het punt staat door hen verzwolgen te worden, want haar vijanden zullen haar niet alleen bedreigen, maar ze zullen zich inderdaad tegen haar verzamelen. En dat niet alleen, maar ze zullen haar belegeren en van alle kanten insluiten. Er is echter niets in deze profetie, dat er op schijnt te wijzen, dat de Kerk inderdaad in hun handen zal vallen, zoals zij was gevallen in de handen van de Antichrist, aan wie het werd toegestaan de gelovigen te bestrijden en hen te *overwinnen*. God zal nimmer toestaan dat dit nog plaats zal vinden ná de val van de Antichrist.
3. Nu schijnt de stand van zaken zo te zijn dat alles roept om Christus' onmiddellijke komst om te oordelen; want dan zal de wereld vervuld zijn met de meest ergerlijke goddeloosheid. Want verreweg de meeste inwoners van de wereld zullen dan getoond hebben, dat zij goddeloze en openlijke vijanden van Christus zijn en hun goddeloosheid zal nog vreselijk verergerd worden door hun afval. Vóór de val van de Antichrist was het grootste deel van de wereld vol van zichtbaar goddeloze mensen. Maar het grootste deel van hen bestond toen uit arme heidenen, die het licht van het evangelie nooit aanschouwd hadden; en dan waren er ook nog diegenen die opgevoed waren in de Mohammedaanse of paapse duisternis. Maar de vijanden die wij nu bedoelen zijn afvallig geworden van de Christelijke Kerk, het zichtbare koninkrijk van Christus, waarin zij deelden in het grote licht en de voorrechten van die heerlijke tijden, welke onvergelijkelijk groter zullen zijn dan het licht en de voorrechten, die Gods Kerk nu geniet. Deze afval zal meer dan welke eerdere afval ook gelijken op de afval van de duivelen, want zij werden afvallig en veranderden in vijanden van Christus, hoewel zij het hemels licht genoten. En deze vijanden zullen afvallig worden en veranderen in vijanden van Hem, hoewel zij het licht en de voorrechten van de heerlijke tijden van de Kerk genoten. Omdat zulken zullen veranderen in openlijke en kennelijke vijanden van Christus, die proberen Zijn Kerk te verwoesten, zal dit luid roepen om een even onmiddellijke wraak als die welke werd betoond aan de duivelen, toen zij vielen.

De goddeloosheid van de wereld zal luide roepen om Christus' onmiddellijke verschijning in vlamvend vuur om Zich op haar te wreken vanwege de manier waarop

zij haar goddeloosheid zal openbaren. Dit zal zich uiten in het bespotten en vervloeken van Christus en Zijn heilige religie. In het bijzonder zullen zij spotten met de waarheid van Christus' komst ten oordeel, zoals de Kerk die verwacht. Want nu zal ongetwijfeld op een grote wijze in vervulling gaan wat geschreven staat in 2 Petrus 3:3, 4 "Dit eerst wetende, dat in het laatste der dagen spotters komen zullen, die naar hun eigen begeerlijkheden zullen wandelen, en zeggen: Waar is de belofte Zijner toekomst? Want van die dag, dat de vaderen ontslapen zijn, blijven alle dingen alzo gelijk van het begin der schepping". Zij zullen de komst van Christus om te oordelen niet verwachten, en zij zullen lachen om deze zaak. Zij zullen al deze dingen met hun voeten vertrappen en zij zullen zich overgeven aan hun lusten en eten en drinken; en zullen zich wentelen in zinnelijke genoegens, alsof ze hier altijd zijn en blijven. Zij zullen de waarschuwingen verachten, die de Kerk hen zal geven betreffende de komst van Christus om te oordelen, zoals de bevolking van de oude wereld verachtte wat Noach hen vertelde over de naderende vloed, en zoals de inwoners van Sodom deden, toen Lot tot hen zei: "De HEERE zal deze stad verwoesten". Hun goddeloosheid op dit punt zal luid ten hemel roepen om Christus' verschijning in een vlammend vuur, teneinde wraak te nemen op Zijn vijanden. Temeer omdat zij hun verdorvenheid zullen uitoefenen door een goddeloos plan voor een hevige aanval op de heilige stad van God, waarin gedurende zo'n lange tijd zo veel van de religie van Christus werd gezien.

En *het grote aantal* van de goddelozen is nog een zaak die speciaal zal roepen om de komst van Christus, want de wereld zal dan ongetwijfeld uitermate vol zijn met mensen, die zo lang hebben voortgeleefd in zo'n uitzonderlijke staat van voorspoed, zonder zulke verschrikkelijke ontvolkende rampen als oorlogen, pestilenties en dergelijke om hun aantal te verminderen. En het grootste deel van deze wereld, welke zo dicht bevolkt zal zijn, zal bestaan uit goddeloze, verachtelijke afvalligen van God. Zonder twijfel zal de wereld dan veel meer vervuld zijn met goddeloosheid dan ooit tevoren sinds haar grondvesting. En indien de goddeloosheid van de oude wereld, toen de mensen begonnen zich te vermenigvuldigen op de aarde, riep om 's werelds ondergang door middel van de zondvloed, zo zal deze goddeloosheid evenzeer roepen om zijn verwoesting, maar dan door een zondvloed van vuur.

Nog eens: de *omstandigheden waarin de Kerk van die dagen zal verkeren*, zullen in hoge mate roepen om de onmiddellijke verschijning van Christus, daar zij zullen worden ingesloten door hun Godslasterlijke, moordzuchtige vijanden, en op het punt zullen staan door hen verzwolgen te worden. En het zal een zeer benauwende tijd zijn voor de Kerk, uitgezonderd dan de troost, die zij zal hebben in de hoop op haar bevrijding door God. Want alle andere hulp zal schijnen te falen. Het zal tot een laatste hoogtepunt komen en dan zal er een grote nood zijn die doet uitzien naar de komst van Christus ter verlossing. En hoewel de Kerk dus uitzonderlijk bedreigd zal worden, toch zal de Voorzienigheid er voor zorgen dat zij zal worden bewaard tot de plotselinge verschijning van Christus, als Hij komt in de heerlijkheid van Zijn Vader, met al Zijn heilige engelen. En dan zal de tijd aanbreken, dat alle uitverkorenen verzameld zullen worden. Het werk der bekering, dat is doorgegaan vanaf het begin der Kerk na de val, door al die eeuwen heen, zal dan ten einde zijn. Dan zal er nooit meer ook maar een enkele ziel bekeerd worden. Een ieder van die vele miljoenen, "wier namen geschreven waren in het boek des levens van voor de grondlegging der wereld", zal

binnengebracht worden; niet één ziel zal verloren gaan. En het geestelijke lichaam van Christus, dat groeide sinds het begon in de dagen van Adam, zal nu volmaakt zijn, omdat het dan al zijn leden zal deelachtig zijn. In dit opzicht zal het werk der verlossing (engels: Redemption) nu voleindigd zijn. Ook zal nu datgene ten einde zijn waarvoor de genademiddelen zijn ingesteld. Alles wat tot stand gebracht moest worden, zal dan volbracht zijn.

Einde